

LA «SCALA DE CONTEMPLACIÓ» DE ANTONIO CANALS

Normas seguidas en la transcripción del texto

El manuscrito 473 de la Biblioteca Central de la Diputación Provincial de Barcelona, conserva en su última parte (desde el folio 199 hasta el final) el texto de la *Scala de contemplació* de Fra Antoni Canals.

Es un texto de principios del siglo xv, en bastante buen estado de conservación, con folios escritos en el anverso y reverso, cuya escritura tiene 13 × 22 cm. de texto y muy pocas añadiduras al margen.

Hay páginas perfectamente conservadas, cuya lectura no ofrece dificultad. Por ejemplo, el prólogo, que es lo único que hasta ahora se había transcrito y publicado de este manuscrito.

Hay, en cambio, páginas en que la tinta está desleída; en otros sitios la carcoma del papel ha destruido algo del texto. Todo esto hace que en algunas palabras la lectura del original sea imposible.

En estos casos la señal [] indicará que hay en el manuscrito una o varias palabras ilegibles; o también que hay algo que añadimos al texto original; la señal de interrogación indica que se puede dudar de la lección de aquella palabra.

La señal < >, por el contrario, indicará que se trata de algunas palabras repetidas innecesariamente en el manuscrito original.

Como la ortografía de este códice es absolutamente anárquica, no sólo comparando las páginas que se deben a distintos copistas (entre los tres o cuatro que intervendrían en su transcripción), sino hasta en las de un mismo copista, se planteaba la necesidad de tomar una norma de transcripción. Si se hubiese tratado aquí de una edición popular, habría tomado la norma de modernizar y unificar la ortografía; pero en nuestro caso, por el contrario, me ha parecido que el lector agradecería que le ofreciese el texto ori-

ginal tal cual está; porque las mismas indecisiones, fluctuaciones, incorrecciones, pueden a veces dar pie a ciertos estudios de prosodia, de filología, hasta de historia (para deducir, por ejemplo, si era valenciano o no, el copista de tales páginas).

Había un punto en el cual mi intervención no podía dañar el texto original en absoluto: los acentos, ya que en el original no hay ninguno. Al ponerlos, no he atendido precisamente a las reglas modernas de acentuación, sino a ayudar al lector que vaya algo aprisa en la lectura de la obra. Por ejemplo, «cassadós», con acento, sugiere más al lector la idea de «cassadors» que si meramente se escribiese «cassados».

Algo semejante puede decirse de la puntuación en comas, punto y coma, dos puntos y punto aparte. El único motivo para poner punto aparte en un texto que no los tiene, ha sido a veces romper la monotonía de páginas enteras de texto, cuando no empieza nuevo capítulo. Por fin hemos puesto con inicial mayúscula los nombres propios, que generalmente van en minúscula.

La resolución de las ligaduras y abreviaturas, en general no ofrece dificultad. No obstante, quedan ciertos puntos ambiguos, por ejemplo las abreviaturas \bar{q} y q' que deberían corresponder a «que» y «qui» (y de hecho así es en las primeras páginas del manuscrito), muchas veces no corresponden a esta distinción, del mismo modo que hay fluctuación cuando sin abreviatura se escribe con todas las letras «que» o «qui», indiferentemente; por ejemplo: «qui seran» y «que seran». Por ello cabe algo de interpretación al leer una abreviatura que puede ser resuelta de dos modos diferentes. Dígase lo mismo de otros casos, como $c\bar{o}p$, que el mismo manuscrito a veces resolverá «comp» y otras veces «conp»; $i\bar{p}$, «imp» o «inp», etc.

También he respetado el manuscrito en la inconsecuencia de uso de «v» y «u», pues no ofrece dificultad al lector; como también entre «j» e «i», fuera de algunos poquísimos casos en que escribiendo «j» causaría una molestia innecesaria adivinar su sentido, porque requiere valor de vocal.

Finalmente, ha sido necesario a lo largo de toda la obra separar palabras; por ejemplo, el texto (folio 220, línea + 14) «Leüt a costat» se transcribe «leua t, acosta t»; el texto (folio 239 + 8)

«hoyra los teus plors e a consolar ta car benigna e misericordios es» se transcribe: «hoyrà los teus plors e aconsolar t[h]a, car benigna e misericordiós és».

Para que el lector pueda pasar fácilmente a consultar el manuscrito original he señalado el paso de una página a otra con el número. Como esta numeración (que no es del original, sino que fue sobreañadida al original) cesa después de la página 248, a partir de ahí he prolongado la numeración hasta el final.

Deseo manifestar mi agradecimiento al Dr. Felipe Mateu Llopis, que me facilitó el acceso al manuscrito original de la Biblioteca y muy amablemente me permitió sacar la copia que necesitaba para su transcripción.

JUAN ROIG GIRONELLA, S. I.

COMENÇA LO PLECH DEL LIBRE APELLAT SCALA DE CONTEMPLACIÓ

Al molt alt senyor e princep victorios, lo senyor don Marti Rey d'Aragó, Frare Anthoni Canals del orde dels frares preycadós, indigne mestre en la sancta theologia e lector de la uostra cort real, ab umiliada, pregona e postrada subiecció:

Molt excellent senyor, com après que per uostra altea fuy rebut e assignat lector de la uostra cort, ymaginàs de quina cosa spiritual poria fer servir a tanta senyoria que li fos plasent e acceptable, som vist que seguint lo consell de Tulli, observàs en quina cosa trouaua vostra altea pus souneiat plaer e a quines spiritualitats era mes inclinada; e prenent me sguart en quins lochs après dels negociis temporals, qui son innumerables, uostra senyoria repòs e oci a la anima molt plasent, he uista souint uostra altea entre libres contemplatius e entre hores monacals, entre reliquies molt sagrades, entre oracions multiplicades, entre sacrificis sollennizats, entre religiosos a deu dedicats, entre pobres per misericordia, entre mongos per diuinal laor; e com diuerses ueguades parlant ab uostra alta senyoria, del monestir que de present fets construir e hedificar del orde de cartoxa intitulat Val de Ihesu Crist, conagués en uostres paraules molt enceses lo gran inflamament de cor, qui seguons posició de Dionís mostra lo acostament de la creatura ab lo seu creador e promou lo desig a les coses subiranes, dilatant o axamplant lo cor per a rebre tant gran, tan subirana, tan alta, tan pregona e tan anpla casa com es deu; conclohí que per ço uostra senyoria volch apellar lo dit monestir Vall de Ihesu Crist, que ualleiant ab obres uirtuoses de misericordia, ab libres de spiritual intelligentia e ab sacrificis de diuinal complacencia, apregonant nos dauant Deu per humilitat ab les continuades oracions e almoynes, merescats puair de la pregonea de aquesta uall diuinal, al mont de gloria on ab Moysés ueiats facialment la diuinal essentia.

O excellent senyor e quina uall es aquesta tan alta, tan preguona, tan acompanyada com separada, tan fructuosa com deserta, tan plena com fraturosa, tan sadolla com abstinent, no gens trista ans | [f. 200 guoiosa e molt rient. On Pere Damià loant la uida hermitana separada, parlant d'aquest loch, dix: O paradís de tots delits on ha gran redolentia de uirtuts, semblant a una gran multitud de species odoriferants, e axí com un uerger ple de flos molt flagrants. Car aquí ha roses de caritat les quals foguegen flameiant, aquí ha lilis de castedat los quals

resplandexen ab blanchor semblant a neu, aquí ha uioles de humilitat, e tant com mes se inclinen e s baxen a terra, tant lo uent del spirit sanct les leua en honor special, allí abunda murta de perfeta mortificació de la carn e y mana o brolla ensens de continuada oratió. Mas per que vaig així recomtant hi scudrinyant particularment totes aquestes coses, com allí broten totes les sanctes uirtuts, les flos de les quals son uestides de diuerses colors, e los brots conseruen per tots temps belea de singular uerdor.

O loch on ha delectatió de sanctas pensas e abundosa dolçor del gust spiritual de la anima. Tu est aquella fornal dels caldeus, dins la qual los sancts Infans ab les sues oracions reprimen la ardor del foch e ab lo inflamament de lur fe apaguen les flames del foch, les quals cruxen en la lur ardor. Car allí los peccats son dissolts e destrouits e la anima es prouocada a dir en lahor de Deu: Vos senyor hauets romputs los meus vincles, a uos sacrificaré hostia de laor e inuocaré lo uostro nom. Tu est aquella fornal en la qual es formada la uexella del sobiran rey, la qual colpeiada ab lo martell de penitencia e limada ab la lima de correctió, conserua en si perpetua belea.

O loch reposat hon ha mort de uicis e nodriment de uida de uirtuts, a tu la ley, a tu comenda lo propheta, e tots aquells qui son uenguts a perfectió de uirtuts, han conaguda la tua excellentia, empero mostra Moysès qui en tu rebé la ley diuinal, en tu Eliseu rebé do de doble spirit, en tu Elies conagué Deu qui passaua dauant ell. E què dire mes sino que en lo principi de nostra redemció en tu tramès Deu lo seu trompeta e nafiler Johan Bartista. E per ço dix Ysayas: Venguda es la ueu que crida en lo desert e diu: aparellats la carrera de Deu, fets detres o enderessats, dels senyor nostre, car tota uall sera esalsada e tot mont sera humiliat e les coses praues seran decçades e les aspres seran fetes carreres planes. Certes com | en la sancta uall de | [f. 201 Ihesu Crist lo deuot mongo se dona a dolçor de contemplació, lauors la ual se exalsa e lo mont, ço es aquell qui habita en los monts de Syon, se abaxa per special familiaritat e colloqui o parlament singular.

O loch separat e separadament a Deu dicat, en tu lo sobiran spos s en mena la sua sposa, cor allí solament uol parlar al seu cor. En tu es aquella scala de Iacob, per la qual puien los homens al cel e los angels deuallen per ajuda dels homens. Tu est carrera d aur, per la qual los homens tornen a lur terra propria. Tu est aquell stadi o camp per lo qual aquells qui corren, a la fi del cors guanyen corona. Què diré? a on faré fi, quanta trigua faré en aquest loch. Certes, tanta es la gran suauitat de aquest loch, tan dolça es la sua conuersació, tan plasent la sua habitació, que no me'n puch partir. Ja agué plagut a Deu que io fos stat elet per vn dels seus habitadós. Vull me'n partir e reté m lo seu repòs, vull ne pendre comiat e per la consolació que y trobe, començe m a entristir de la sua departença, comense de girar li les spatles, e com d altra part mire los trafechs del mon e ueig los homens en

vn loch pladeiar, en altre barallar, en l'altre trafeguar, en altre mal parlar, en altre enguanar, en altra periurar, en altra tafurair, en altra fe ni ley no seruar, no se què m'faça, no se on me n'uaia. E mi estant axi uacillant, occorem Zacharies qui crida dient: fogits, fogits a les ualls. E com me ymagina en quina forma en la uall de Iosaphat esper a rebre perfeta benaurança, gir me a la uall de Ihesu Crist, uall de separació de tots trafechs mundanals e dich ab Pere Damià: O loch separat, o uida hermitana, tu est bany de les animes, mort de crims, purguatori de sutzures. Tu deneges los secrets de les penses. Tu laues les legees dels peccats e fas peruenir les animes fins a la resplendent blanquor de la angelical belea, en tu ha fre de la lengua guarrulosa, en tu ha anyel de castedat qui restreny los ronyons luxuriosos. Tu fas uenir los laugers de seny a reposament de discreció. Tu nodreys los deiunis e les uigilies. En guardes e conserues la paciència. Tu mostres la simplicitat de pura uida. Tu has ignorancia de tota duplicitat e fictió. Tu est refugi dels perseguits, repòs dels treballants, consolatió dels trists, refrigeri del foch de cobeiança mundanal, repudi dels peccats e libertat de les animes, a tu cercaua Daud quant era posat en | [202 tribulatió, e per ço deia: io fogint a la persecutió me son luyat hi e reposat en la solitud. En tu dormint Iacob en lo repòs de consciència ueé la scala per on puiauen e deuallauen los angels, hi en lo sobiran loch de la scala recolzat lo saluador.

E molt alt senyor, com per puia de loch bax a loch alt sia necessari de hauer scala, e la uall de Ihesu Crist sia loch bax segons la sua intitució de uall, e paradís sia molt alt, al qual desigen puia los habitadós de la dita uall, per ço offir a la uostra digna senyoria lo present libre, qui propriament deu esser intitulat scala de contemplació.

Lo qual e departit en tres libres. En lo primer dels quals se mostra com puia nostra anima per la dita scala, e ço per contemplació de les coses iusanes e fenex a les penes de infern. En lo segon se mostra com puia la dita anima per la dita scala per contemplació dels ordens del cel e de la gloria de paradís, de on deualla lo fill de Deu per nostra redemció e fenex aquest libre a la contemplació de la passió de Ihesu Crist. En lo tercer se mostra com puia la dita anima per la dita scala per contemplació de les dolçós de paradís e per los goigs dels sancts a la uisió del creador.

E sia de uostra mercè senyor que en aquesta obra uullats a uegades pendre deport, cor aquí trobarets uostre desig materies agradables e de inflamament de cor e de illuminament de enteniment e de suauitat de pensa e de puritat de consciència e de promotió a deuotió e de atesa oració e de tremor diuinal e de amor cordial e de contemplatiu arrapament e de penitencial punyiment e de spiritual renouació e de terribilitats infernals e de goigs de paradís eternals.

E com molt haia dit ací creu que es contenguda tota forma e materia contemplatiua. E senyor suplich molt affectuosament que d'aques-

ta obra uulla uostra senyoria trametra tratat al uostro monestir de la uall de Iesu Crist, car sper ne esser ajudat per los merits dels mongos qui alli son.

E molt alt senyor suplich que nom sia iutgat a presunció com asage de offerir a la uostra altea obra axi groçament composta, al defalliment de la qual requir que soplesca uostra benigna paciencia e liberal gracia, la qual ahonesta sos seruidós.

TÍTOLS DEL PRIMER LIBRE

- Primum capitulum de la scala spiritual.
 Secundum dels braços de la scala.
 Tercium del nombre e orde dels scalons.
 Quartum del primer scaló que es de humilitat. [203
 Quintum del segon scaló que es de compuncció.
 Sextum del tercer scaló que es de mundicia.
 Septimum del quart scaló que es de renouació.
 Octavum del cinquè scaló que es de recollecció.
 Nonum del sisen scaló qui es consideració de si matex.
 Decimum de consideració del esser e natura de la anima.
 Vndecimum del setè scaló qui es illuminació.
 Duodecimum del uuytèn scaló qui es de cremament.
 Tercium decimum del nouèn scaló qui es de untament.
 Quartum decimum contemplació dels benefets de Deu.
 Quintum decimum contemplació del segon benefici qui es de creació.
 Sextum decimum contemplació del tercer benefici qui es de paciencia de Deu.
 Decimum septimum contemplació de quart benefici qui es de singular gracia.
 Decimum octauum de la forma e natura de contemplació.
 Decimum nonum del acostament que fa la anima a la contemplació de Deu.
 XX^m del X graó qui es dit arrapament.
 XXI del onzèn graó qui es contemplació de les creatures.
 XXII de la contemplació del primer element.
 XXIII de la contemplació del aer e de la aygua.
 XXIII de la contemplació del cel.
 XXV de la consideració de la dolor de la mort.
 XXVI de la contemplació del dia del iuhy.
 XXVII de la consideració de les penes infernals.

TÍTOLS DEL SEGON LIBRE

- Primer capitol de la contemplació de la gloria celestial.
 Segon de la contemplació de natura angelical.

- Tercer de la contemplació del orde dels confessós.
 iiii del orde dels doctós.
 V. del orde dels martirs.
 Vi. del orde dels apostols.
 Vij. del orde dels prophetes.
 Viiij. del orde dels patriarques.
 IX. contemplació de la sobirana ierarchia.
 X. de les laós de la sancta uirginitat.
 Xi. de la gloria dels angels. [204
 Xij. contemplació de la humanal gerarchia.
 Xiiij. del orde dels Infants.
 Xiiiij. del orde dels coniugats.
 XV. del orde dels continents.
 XVI. comendatió de uirginitat.
 XVIIj. que la uerge Maria no ha par ni equal.
 XVIIij. que la uerge Maria es exalçada sobre tota creatura.
 XIX. que ella es sobre la perfectió dels Innocents.
 XX. que ella es sobre la perfectió dels religiosos.
 XXI. que ella es sobre la perfectió dels prelats.
 XXIj. que ella es sobre la perfectió dels martirs.
 XXIij. que ella es sobre la perfectió dels apostols.
 XXIiiij. que ella es sobre la perfectió dels patriarchas.
 XXV. que ella es sobre la perfectió dels angels.
 XXVj. que ella es sobre tota pura creatura.
 XXVij. que Ihesu Crist es exalçat sobre tota creatura on se contem-
 pla la Incarnació.
 XXVIIj. que per la Incarnació natura humana es estada exalçada.
 XXIX. contemplació de la passió de Ihesu Crist e del sacrament del
 altar.

TITOLS DEL TERCER LIBRE

- Primer capitol. que en paradís ha precioses uiandas.
 Segon que gran goig hauran los sancts quan se ueuran los uns als
 altres.
 Tercer que en la dolçor de paradís haurà uiandas, flos, arbres, cant
 hi esturments.
 iiii. que en paradís haurà diuersitat de sturments, de habitacions e de
 uestirs.
 V. que paradís es fet a forma de hun palau rodó on ha grahons e
 sitis per a seure.
 VI. que los Infants seuran en lo graó pus iusà.
 Vij. que los penidents seuran en lo segon graó.
 Viiij. que los coniugats seuran en lo tercer.
 IX. que les uidues seuran en lo quart.
 X. que los ermitans seuran en lo cinque.

- XI. que los religiosos seuran en lo sisè.
 XII. que los confessós seuran en lo setè.
 Xiiij. que los martirs seuran en lo uuytè.
 Xiiij. que los apostols seuran en lo nouè. [205
 XV. que los qui s saluaren en la ley de scriptura seuran en lo deén
 graó.
 XVI. que los qui s saluaren en la ley de natura seuran en lo onzèn
 graó.
 XVII. que Adam hi Eua e los patriarchas ab los reys seuran en lo
 xij graó.
 XVIII. que en la subirana part del palau es collocada la cadira de
 Ihesu Crist.
 XIX. que a la dreta part de la cadira es collocada la cadira de la uerge
 Maria.
 XX. que en mig del palau de paradís es plantat lo arbre de uida.
 XXI. que los sancts fan professó en la gloria de paradís.
 XXii. que los angels donen laor a Deu en la gloria de paradís.
 XXiiij. que la nostra anima se deu despertar a desijar la gloria de
 paradís.
 XXv. que la nostra anima se deu eleuar a desijar la uisió de la
 gloria de paradís.
 XXvi. que la nostra anima de[u] promoure si matexa a desig de la
 gloria de paradís per la gran companya que allí es.
 XXvii. que la nostra anima deu despertar si matexa a desigiar la gloria
 de paradís per los balls, cants, iochs e ris que en aquella son.
 XXviii. que la nostra anima deu despertar si matexa a desigiar paradís
 per la uisió de deu que en ella es.
 XXix. que la nostra anima deu promoure si matexa a desigiar pa-
 radís per lo tresor que allí es.
 XXX. conclusió del libre per lo desig que ha lo actor de la gloria
 de paradís.

Cogitant io de la miseria del mon e del temps e de la mutabilitat del humanal estament e de la miserable de aquest temps tepiditat, refredament e perea per los quals quax tota feruor de perfectió e deuoció, abundant sobirana iniquitat, miserablement es uista refredada, mes es loch e temps de plorar que no de formar ne scriptures, si ja no em forçàs açò a fer la uostra caritat e la mia propria e de tots en comú me conuidàs utilitat. Com quart en mi matex e en los semblants de mi tanta penuria o fratura de la supernal gracia e deuotió e intrinseca suauitat de la dolçor spiritual, e infinida sequedat, no sens plor e amargor de cor so forçat de girar me e cridar a la font de uenia ab lo psalmista dient: la mia anima axi com a terra sens aygua dauant tu, Senyor, ajuda m, Senyor, cor defallit es lo meu spirit.

Verament de que es gran dolor, quasi de tot es defallit aquell spirit,

lo qual com hom l ha tastat dessaborex tota carn. Qui es huy qui no assaboresca mes los plaers e delectacions carnals que no los del spirit. Qui es aquell qui no faça cura | de carn e desigs desordonats | [206 tant com ha permissió e pot fer. Qui es qui axi batalle per nostre senyor Deu, que no s'implique en negocis del mon. Qui es qui no desig honors e senyories. Qui es qui no desig mes senyoreiar que esser sotmès, administrar que esser administrat. Qui es qui segons lo consell de Ihesu Crist elegesca lo derrer loch. Qui es qui no desige les primeres cadires en les sinagogues, salutacions en lo mercat e per gran ypocresia esser apellat per tot lo poble rabí, maestre sanct e perfet. Qui desiga huy esser uilificat. Qui abraça humilitat. Qui uella en contemplació. Qui estudia en sacra meditació. Qui entén en deuotió e oratió continuament. Qui es qui no s ocupe mes en fahenes temporals que spirituals e contemplatiues. Qui es aquell, la qual cosa dir es gran orror, qui no haia fàstig de tastar com es suau e dolç Ihesu Crist.

Verament no sens dolor e uergonya nostra huy pot dir a nosaltres lo nostro creador clamant se ab lo psalmista: axí com si fos hom mort de qui tantost cessa la fama e memoria, axí so donat a oblit en los coratges de aquells que io he creats.

O las dissipades ueg que son aquelles glorioses carreres per les quals los amichs del spos solien seguir l'anyell en tot loch on anàs, per on les donzelletes infantes amants, a tu senyor Ihesu Crist corrien en la odor dels teus unguents.

Cessat ha passar per la senda per la qual lo uer e mortal e perfet Ionathàs arrapinyant ab les mans e los peus solia puiar fins que uenia a la stació dels philisteus.

Verament ueg que esturit s es l or, mudada s es la color marauellosa, despergides se son les pedres del santuari en lo cap de totes les places, los fills de Syon generosos abriguats en temps passat, de or pur reputats, son axí com a uexells de terra, obra de mans de l oller.

Heu mi las, encara, mes ueg esser complit en aquest temps açò que en lo Genesi es scrit dels fills de Adam: tota carn per cert hauia corrupuda la sua carrera. En tant es uengut que si no o fan, dien o per paraules tots quants son, ho ço que es pus mal ho fan de fet, apar que criden e dien: tolets nos la carrera, mudats nos la senda, sesses d aquí auant a nosaltres lo sant de Israel.

Qu[i] serà donchs aquell qui don al meu cap aygua e al meus ulls font de làgremes. Ay las, meus peccats procurants uel exequints a tanta maledictió. Ja es uenguda en aquest temps presén la mesquina e miserable uida nostra, que enuides es trobat | un entre mil | [207 qui les coses sobiranes del cel deman qui asaboresca les coses spirituals e sobre celestials, ans tots quasi an fet un estament de declinar o baxar los seus ulls en terra.

Ja aquell gloriós nom de contemplatió en les orelles de alguns, que es gran dolor, axí es ensordit e aquella obra sobirana e excellent de

uida contemplatiua, si pot esser dita obra, axí la menyspreen alguns e radarguexen e quasi abhominable reputen que ia naguna persona perfeta o qui entena a perfectió no gosa dauant la lur audiencia d aquestes coses sol fer mentiú, aquests qui s dien contemplatius e somniadós, dien ells, nos maten e ns confonen.

Ay e quanta malitia e com greu e auorridora peruersitat. E per tal com alguns de estament de perfectió e del castell de la pus perfeta uida que es cosa mes digna de plor que de scriure, son uists esser cayguts, per ço serà la perfectió de uida reprouadora e derrenclidora per totes persones? E aquella part que segons lo juhuy diuinal es confirmada esser pus perfeta, <no serà, *al margen*.> d aqui auant no serà elegidora per nengu? E es cosa bona que per ço com alguns per gran fortuna son neguats en la mar d aqui auant cessen tots de naugar les mars? E per ço com molts guardants de tras de la regular professió a seglar conuersatió, lo diable instigant e procurant, son cayguts, nagú d aqui auant no deurà entrar en religió, e sots habit de uida reglar servir al seu senyor? E ia Lucifer ab los seus seguidós caygut per açò los cherubins e seraphins e los altres spirits angelicals cessaren de contemplar la trinitat?

Deu no uulla tan gran inconuenient, ans los lurs companyons cayguts ells en la felicitat e beatitut de llur estament perfetament confirmats, tant pus clarament, tant pus nedeament Deus ueen e sens endreposició, [de] temps son en la contemplatió de Deu eleuats, quant los altres caents, aquests en lo seu estament fermes e immobles son estats.

E ia per lo murmur dels fariseus madona sancta Maria Magdalena no cessà de lauar e besar los peus de Ihesu Crist, e los apostols murmurants e alguns indignament sostenints e dients per què es aquesta perditió, cessà la Magdalena trencada la capça de l'alabastre lo preciós unguent scampar sobre lo cap de Ihesu Crist, fins que ella meresqué que fos dit per Ihesu Crist: per què sots contrariosos a aquesta dona? bona obra ha obrada en mi.

Murmure donchs lo phariseu, murmuren los dexebles e sosten-guen o ab indignatió tots quants se uu | llen no se estigua nengú | [208 de exequir lo ofici de sancta Magdalena de escampar lo enguent sobre lo cap del saluador, e los seus peus tan preciosos besar, untar e reguar ab làgremes.

Benauyrada es aquella religio en la qual sancta Martha se clama de sancta Maria Magdalena. Mas infel es aquella e mesquina en la qual de la Maria tart se fa mentiú e enuides es u a trobar qui uulla exequir lo ofici de la Maria. Ministre la Martha, ministre e sia anciosa e torbes e per moltes coses uaias sen a Ihesu Crist e clam se de sa germana, mas per açò la Maria de prop los peus de Ihesu Crist no s partesca, com la millor part es aquesta que ha elegida.

E que mes los seguidós consellés de Faraó aiustaren consell ini-quament sembladós e fanyadós de sauiesa dients: posem en oppres-

sió los de Israel qui son interpretats ueents a Deu en contemplatió e impliquem los en diuerses occupations per tal que no estiguen en ociositat [...] de esser perdut lo temps qui en ociositat de contemplatió e repòs es despès e feren instituir: tot quant naxarà dels israelites si es mascla sia gitat en lo flum, si es famella sia reseruada no attenents que aquesta es la difarentia entre los fills de Deu e los fills del homens, com lo repòs e la gloria dels de Deu no es acte exterior o fóra, iatesia que sia gran, ans en la affectió interior o dins de la anima posat que sia poch lo goig e la consolatió dels mundanals qui seguexen la sensualitat, està en la multiplicatió de operations e actes qui son plasents e manifests als homens del mon e no en intentió drete e contemplatió, que solament es manifesta a nostro senyor Deu, e per açò aytals en la amor de Deu poch aprofiten, com no attenen com amaran sobre totes coses lo lur creador, mas què poran fer e multiplicar en acte exterior e per aquesta causa a ells es amaguada la santedat dels fills de Deu, com la lur obra mes es en la affectió exterior que en la contemplatió interior.

E ueiam per açò quant poch la humanal malitia contra Deu ueiats qui s seguí: com mes eren oppressos los fills de Israel, com més ne morien, com mes ne gitauen en lo flum, molt mes multiplicauen.

La qual cosa plagués a nostro senyor en aquests desordonats dies que tenim os seguís que ia per los mundanals, per los perseguidós de les persones contemplatiues religioses, per los destruidós e difamadós de perfetes persones sanctes no s minuàs, prenent mala informatió dels peruerses, la uida contemplatiua. [209]

En açò almenys poden pendre exemple e consolatió aquells qui s deliten en uida contemplatiua, que iatesia Isach amàs mes Esaú que Iacob, per ço com de la sua cassa pus souint meniava. E axí matex enforma mes sien amats los cassadós de diners, destruidós de pobles, enguanadós de gents, mercadés falços, que no Iacob qui estaua en casa de son pare sots les ales de sa mare Rabeca, ço es sots les ales de la gracia de Deu e no se n partàs.

Enpero aquest optengué de son pare, Esaú romanint priuat e eua-cuat de la benedictió paternal. Giatnesia que la demanàs ab grans lagrimes no meresqué de optenir als, sino que en lo grex de la terra e en lo ros del cel seria la sua benedictió, coresponent digne premi e loguer als seus merits, car digna cosa es que aquells qui a casa de coses que tost passen transitories e terrenals de tot se donen e sol se deliten, que aconseguescan solament loguer transitori.

LO PRIMER CAPITOL. DE LA SCALA SPIRITUAL

Curiosament donchs començant lo libre qui es intitulat scala de contemplatió, obra treballosa, molt alta, axí dificil com subtil de alta materia e molt cara, conuida tota anima uolent se acostar al peu de

la scala per uera contemplació dient ab lo propheta: oies filla deuota e ueies e abaxa la tua orella, axí del cor com del cors, e diligentment attén les meditations e pensaments los quals inspirant aquell qui sens brogit de paraules ensenya a tot hom scientia en lo mon, e disposat de ordenar una scala dels dits e sentènties dels sants pares per la qual la anima deuota nafrada per caritat languent per amor del seu car senyor, per delitables abraçaments del seu sobirà spos, respirant ab sospirs multiplicats que aquesta uall de miseria, pusqua puïar la hon desiga e gemegua, sperant quant ueurà la dolça cara del seu spos e quant puïarà en la cambra de la qual per lo greu defalliment e peccat del primer hom fou priuat tot lo humanal linatge.

Aquesta es la scala que ueu Iacob per on puïauen diuersos angels la altea de la qual toccaua lo cel e nostre senyor Deu estaua recolzat sobre la scala.

Aquesta es la scala de amor uertadera per la qual no puien sino los uertaders e ardents amadós.

Aquesta es scala e carrera, aquesta es senda, aquesta es puïament, aquesta es la uia que ns porta de aquesta uall de miseria e de làgremes en parais de delits, aquesta fa de terrenals, celestials, de carnals, spiritu | als, de lunyats, acostats, de stranys, amichs, de exa- | [210 llats, ciutadans, que <a> a nosaltres aiusta e coniuiny, que ns acosta e onex tant com es possible la creatura estant en aquesta uida al seu creador.

Empero don una doctrina primera desenguanant a tots aquells qui legint la present obra uolran reglar la lur uida per acte de contemplació. que aquest puïament de la scala serà dificil al començament, mes ia per açò amonest la uostra caritat que no sia desesperar, ni aiats difidentia, ni desesperatió, ni per res no sia de guardar e girar derrere, com segons la sententia del saluador nostre negú qui met la ma a l'aradre e s gira derrere no es apte de entrar en lo regne de Deu.

D on la segona doctrina aconsolant, que com après de poch de temps puïant per aquesta scala haurà profitat la uostra continuatió, tantost de mantinent uos serà administrada ajuda de puïar. E si per uentura uos dona ueïares que fort sia gran lo treball, leuats los ulls de la uostra intelligentia e miren que molt maior e infinit es lo repòs que n sperats, en tant que forçada sia de dir la uostra deuotió: fort poch e treballat e al terme [h]e trobat infinit repòs.

D on la segona doctrina si per uentura puïant per aquesta sentits massa de defatigatió o enug, leuats los ulls, dressats la cara, guardats en amunt, ueïats lo uostro amat lo qual demanats, al qual aspirats, a qui desijats uenir, qui està recolzat sobre la scala per la uista del qual si bel mirats com es gratiós, com amorós, com dolç, uos serà aleuiat tot lo treball.

SEGON CAPITOL. DE LES BIGUES O BRAÇOS DE AQUESTA ESCALA

No es cosa duptosa en la operatió de la escala material esser primerament ordenades dues bigues, una al un costat, altra al contrari, entre les quals diuersos scalons migans sien collocats. Axi matex en semblant forma en aquesta escala spiritual son dues bigues o braços, la una es uirtut de fe, la altra de sperança, aquestes dues uirtuts per ordinatió de la dita escala [h]e posat esser bigues, per tal com son comensament e fi de tot be que ha de Deu hauer la anima, cor la fe es lo comensament de la vida spiritual e causa de la salut humanal, car es un raig resplendent de lum penetrant o trespasant la anima e illuminant la e endressant a ueure e conexer e entendre Deu, qui es sobiran be.

Aquesta fe tantost acompanya e seguex sperança, per la qual es eleuada e moguda la anima a desigar e sperar lo sobiran be que ha conegut per la fe. Entre tots los bens desirables e affectables qui son de la anima, | lo primer e pus principal e maior be es que | [21] ella uengua e aconseguesca açò per que es feta.

E sabem per traditió o doctrina dels doctors que la nostra anima rational fou feta principalment axí com creu io e confesse, per ço que en temps esdeuenidor uengués e fos unida al seu creador, e açò se manifesta en aquesta forma: la creatió de la nostra anima racional es feta per nostro senyor Deu principalment e primer per amor, e per ço es necessari que la reductió o lo tornar que farà sia fet per aquell matex per amor, com la anima per nostro senyor, que es eternitat creada en sempiternitat o perduratió eternal, per semblant deu esser la sua fi reductió o retornament de sempiternitat en eternitat qui es nostro senyor Deu.

E donchs com tota creatura naturalment torne e s acoste a la sua fi per que es feta, la ànima nostra naturalment ha appetit e desig que sia reduida o tornada al loch d on es exida, e es açò que sia tornada, aiustada o unida al seu creador qui es sobirana fi de totes coses e comensament.

A donchs nosaltres uolents tornar al nostre començament qui es Deu, com alt en lo cel sia la sua habitatió, uolents hi puiar de aquestes coses tan iusanes a tan gran altitut, es ops que haïam qualche cosa per que siam ajudats. On axí com nosaltres uolents de terra puiar en alt en l aer, hauem necessari una escala material per la grauetat e fexuguea que hauem corporal per on puiem là on desigam, axí matex la anima iatsesia que de sa natura haia marauellosa laugeria, enpero per alguna faxuguea o corpulentia que ha presa e pren tots dies per la companyia e habitatió que ha ab lo cors, faent testimoni lo saui qui diu: lo cors qui es corruput per lo peccat dona grauetat a la anima, per açò la anima no pot soptosament e en un moment de aquestes coses iusanes puiar a les sobiranes, ans de necessitat ha mester algun sos-

teniment, per lo qual de grau en grau, e a poch a poch, per crexements spirituals sia puiada en alt, en tant que a la fi quaix per diuersos scalons puiant de uirtut en uirtut, après de moltes suors, après de grans e pregons sospirs, après de grans e pregons gemechs, après de lonchs e feruents desigs, merescha ueura lo seu creador e aconseguir aquesta uisió endressa la fe, la sperança leua e abduy porten fins a la porta del sobiran rey.

Aquestes dues uirtuts son dues donzelles que acompanyen la regina senyora lur, fins a la porta de la cambra del lit real, e la regina entra dins e les donzelles romanen a la porta defora, com la fe e sperança | acompanyen la anima fins a la porta de la gloria, la anima | [212 entra dedins e elles romanen defora. Tantost a la fe seguex conaxença e a la sperança succeix aprehensió. E los bens inuisibles eternalis sobrepuien tot enteniment humanal e son sobre tota rahó creada, com no ha uist ull, ni orella ha oyt, ni es puiat en cor de hom açò que Deu ha aparellat a aquells qui l'amen.

E quants son, ni quins los bens aparellats alli on la fe defall, ni paraula [h]o explica, ni rahó [h]o comprèn. Donchs aquell qui uol puiar a conixer aquests bens, segons que diu lo apostol necessari es que cregua e com mes creu tant mes puia, e tant com pus feruent e pus ferma sia la fe del sobiran be e de les coses inuisibles e eternalis, tant la anima pus certa e pus immobla es feta en aquells.

E donchs com la anima per diuersos scalons o graons qui entre aquestes dues bigues de fe e de sperança son ordonats, de graó en graó puiant haurà profitat, què no resta sino que s drece sobre si matexa e que meresqua de uenir a ço que creu e spera. Ia d'aquí auant no hauran loch alli fe e sperança, per ço com ia de mantinent li serà dauant açò que creu e spera, on notablement, segons mon arbitre [h]e dit, açò que es damunt posat, que la scala la qual veu Iacob tocava los cels mas no passaua mes auant.

III CAPITOL. DE LA NUMERATIÓ O ORDONATIÓ DELS SCALONS

Ab la ajuda e artifici dels sobiran maestre per ço que de les coses iusanes e baxes uingan a les sobiranes e de les derrereres a les primeres, seran ordonats en aquesta scala XV graons o scalons en nombre.

En lo primer la anima es humiliada. En lo segon es puiada. En tercer [*añadidura marginal*: e quart] puiada e ia puiada e denejada es renouellada. En lo quint renouellada recolligix se en si matexa. En lo sisè recolligida en si matexa leua s en contemplatió de si. En lo setè leuada en contemplatió de si es illuminada. En lo octau illuminada es encesa e crema per amor. En lo nouè encesa e cremada es untada. En lo deè de untada es arrapada. En lo onzè arrapada contempla. En lo dotzè contemplant marauella s. En lo XIIIe contemplant se es alienada fora de si matexa. En lo XIIIe alienada, per amor defall e lan-

guex. En lo XV.è languint es unida e unida tasta e tastant reposa, reposant ha gloria.

Qui aquest orde puiant tendrà e se estudiarà de guardar e seruar sens dupte no serà defraudat en lo seu desig. Resta ara donchs veure a instrucció dels simples e | uulgars, qui encara no han los senys | [213 exercitats, ni son stats molt attents e uellants en studi de aquesta tan pregona e alta art e en quina guisa e en quascú d'aquests graons se deia exercitar e ocupar aquell qui es traussat de nafra de amor e nafrat de suau e salutar sajeta de caritat.

Per apparellar se donchs al studi de spiritual exercici, porà aquest nostre tractat prestar e donar singular introducció als rudes e simplicians en aquesta art e necessaria uia per lo exercici de la qual poran attenyer e uenir a coses maiors ab soutil operatió.

QUART CAPITOL. DEL PRIMER SCALO DE HUMILITAT

Gratias faent al sobiran senyor de qui daualla tota perfectió a qui m coman en aquesta operatió, contemple que la anima a la ueu del seu creador, dolç e gratiós spos, tota languent e així com la cera dauant la faç del sol regalant nafrada, ferida de nafra de salut, assagetada en lo seu senyor Deu, font uiua, per consideratió de sa propria freuoltat comensa uil tenir e a menysprear si matexa.

E axí per lo seu matex menyspreu es humiliada e baxada e com mes se menysprea per sa propria consideratió tant aprofita e es fundada més en humilitat. E com per lingua e cotidiana continuatió de uil tenir si matexa, hauent sguart al seu senyor a tant perfet menyspreu es uenguda de si que no sol li sia facil o leus de menysprear si matexa mas que es pus perfeta uirtut e sobirana en aquesta materia, menysprea e no don res de esser menyspreada e uiltenguda per altri.

Se llauors sens dupte sapia de cert esser puada en lo primer grau de aquesta scala que es de humilitat. E la anima que en aquesta perfectió de humilitat desiga puia meta totes ses forces quisuulla sia aquella, de exercitar se continuament en obres e ofici de humilitat, com faent testimoni lo filosof en lo segon libre de les ètiques, axí com per continuades bones operations es quascú fet bo e uirtuós, axí dic io que per frequentada o continuada exercitatió de obres de humilitat, la uirtut de humilitat crex e es obtenguda.

Empero com alguns que arbitren si en aquesta uirtut de humilitat esser fundats e radicats menyspreants si mateix en àbit, gests e ab propria paraula uiltentents se, empero assats serà cosa conexedora per aquells senyals exteriors o forans de humilitat si han estable e fermes fundament com se ueheen esser menyspreats e viltenguts per los | [214 altres e huna fort minua cosa si humilment la sostenen, com açò que quascú te amagat en son cor e celat faent se altre que no es, una poca de iniuria que li sia feta lo prouoca e l porta a lum.

No es acte de gran perfectió solament segons son iuhy menysprear e uiltenir si matexa e sos defalliments confessar de paraula, mas allí s proua la gran uirtut e es cosa gran, fort e ardua com la persona se ueu menyspreada per altres e per menyspreu esser uiltractada e açò no tan solament sosté sens appetit de ueniança, ans encara aquell qui l uiltracta e l menysprea, de tot son cor uerament e no ficta ama.

Se llauors es prouada <es per> la humilitat esser uera e no fenyta com algú de fet e de paraula se humilia e a aquell qui l auila no solament lo sosté pacientment mes encara lo ama de cor, aquell qui es uer humil uol uil e menyspreat esser reputat.

En aquest primer graó de la scala de contemplació necessari es per lonch temps perseuerar e ferm lo peu de la sua affectió firmar axí com l arbre qui com mes pregon met les rael deiús la terra, tant pus alt eleua les rames.

Perquè la anima encesa, cremant en la amor del seu spos uolent puir après de aquell qui s es alegrat aixi com a giguant a correr la carrera qui se n es puat sobre cherubin e seraphin e [h]a uolat damunt les ales dels uents, es necessari que en aquest primer scalo de humilitat los peus de les sues affections fortament, e ferm, e continuada, emprente e ferme, testificant la sentència del saluador, qui diu: Tota persona qui s humilia sera exalçada.

E sapia cascú e sens tot dupte sia cert aquell qui uol aconseguir la altitud de perfectió e al castell de uirtuts desiga puir e en contemplació de suauitat assedegat e tastar los goygs intrinsechs o dins de la anima, que com pus pregon e pus ferm serà fundat en humilitat, tant pus facilment, tant pus tost açò que desige aconseguirà.

Vos dir e dauant quascú mantanir e dogmatizar, saluant tots temps lo iuhí dels mes aptes e antichs que mi, que no ha res en aquesta uida pus acceptable a Deu ni axí faça costar la anima al seu creador, com la uera e perfeta humilitat. Ni ha cosa que axí apparel la anima a empetrar e reebre la gracia e consolatió del sanct spirit com aquesta uirtut, testimoni lo creador nostre matex qui diu per lo propheta: Sobre qui s reposarà lo meu spirit sino sobre lo humil. Açò considerant sanct Bernat diu aquestes notables paraules: No m se ab quin past tostemps pus familiar | ment se sol acostar la diuinitat que | [215 ab la humilitat. Per ço que apparagués als homens humil, portà habit uil de poch preu, comendant e loant la excellentia de humilitat, la qual uolch ab la sua presencia honrrar.

E axí com la superbia al començament del mon fou rael de tot mal e la pus nobla creatura, lo primer angel, lunyà per a tostemps de Deu ab sentència irreuocable, axí per lo contrari per la uirtut de humilitat la anima feta a ymage de deu, la forma perduda per lo peccat reforma, e fa la anima ressemblant al seu creador e acostada.

E axí com lo primer angel superbiosament presumint desigaua de esser fet semblant al seu creador e esser igualat a Deu, no tan

solament no aconseguí açò que no ha, ans la gracia que auia, justament perdé, axí per lo contrari la anima a si manyspreant e perfetament humiliant, aconseguex similitud o semblança de Deu e es aiustada o unida al seu creador.

E per ço aquest scalo de humilitat guarda e ha affinitat que acom ab lo XV grao de unió. Quanta sia e com necessaria, quant amada per nostre senyor Deu, e quant profitosa aquesta uirtut de humilitat, per ço com totes les scriptures ne fan mentiú, los exemplis dels sants pares ne donen euicció, e prouatió, no n procehim mes, satisfets de açò que damunt es posat e per lo primer grao.

CAPITOL V.è. DEL SEGON GRAO DE LA SCALA QUI ES CONPUNCTIO

Notificat del primer grao e scalo en lo qual la anima humiliada e quaix segons sa estimatió a no res tornada, se llauors per recordatió dels propis peccats e innumerables defalments seus, ab fort gran e amargosa dolor es punyida e gitant de les pus intrinqueques parts de les sues entranies, sospirs, sanglots, gemechs, e dels uls [h]a gran affluencia de amorgoses lagrimes, torbe s tota en si matexa e es ferida, e axí acostant se del primer grao al segon de conpunctió fort destrament examina los seus defalliments e statuex o posa fi dauant si matexa e recorde s ab gran amargor de cor los dies e los anys que en peccat ha despesos, plorant lo temps tan gran de penitencia perdut, que li era atorguat per aconseguir merit en la gloria de Deu, lo qual ha despès en ociositat, e que es pus greu en mals, en no leguts actes ueent contra si hauer prouocada en moltes guises e fortment la ira del seu creador, e que no li resta d aqui auant [*en el margen: sino*] la mort e pena eternal si remoguda la pietat de nostre senyor es iutiada, e recordant en si com es cosa cruel caure en les mans de Deu uiuent; se llauors ab gran tremo | lament, horror e por, ferida fortment es afflic- | [216 cionada e turmentada, e sperant ueniança de si matexa exposa s e oblige s a sostenir tot treball e tota pena, sol que meresqua esser reconciliada al seu creador.

En aquest scalo o grao hauia fermat lo peu lo psalmista com, faent oratió, dehia: Tots los meus ossos se son torbats e la mia anima se es greument torbada, so fort affliccionat e humiliat e he cridat axí com a crit de leó en lo gemech del meu cor.

Per aquest aytal crit despertat l angel de gran consell, hauent compassió benignament de la dolor que passa la anima deuallant per gratia en la pexina o stany del cor humanal, mou l aygua per tant que molt abundantment uesse e scampa sobre la anima qui languex, uera medicina de tots los peccats seus, deneiant e lauant la, de la suzea e legea del peccat.

Aquesta influencia, aquesta medicina, aquest lauament demanaua lo propheta Dauíd qui deya: Senyor, haies mercè de mi, guareix la

mia anima, car yo he peccat contra tu, Senyor; fes mes, laua m, deneia m de la mia iniquitat e munda m del meu peccat.

Hauia conagut aquest psalmista com es acceptable a Deu lo sacrifici del tribulat, car lo cor humiliat e tocat per contrició no es menyspreat per lo nostro saluador.

CAPITOL VI^è. DEL GRAO QUI ES APELLAT MUNDICIA

En contrició donchs que es lo segon grao puiada la anima torbada, ferida e de amargosa dolor iatesia salutar punyida, tantost se seguex que es purgada e deneiada segons la promatença del saluador dient per lo propheta: si los uostres peccats seran axí com a uermelló, io los deneiaré e los faré tornar tan blanchs com rçu.

E en aquesta forma la anima mundificada e deneiada e al tercer scalo de mundicia puiant a conseguida per la compunctió, amargor e dolor que ha aguda de tots sos peccats, a deneiar e apparellar al seu spos lo tàlem del cor, passa per la cambra de sa consciencia la granera de confessió per ço que no y romangua res sulat, ni sutze que puscha desplaure a la mundicia e nedeia del seu saluador; e com aquesta mundicia de cor no puscha per si sola aconseguir sens la gracia diuinal, crida donchs pus li es necessari ab lo psalmista: senyor crea en mi, cor nedeu; e tant com pot la persona nodresca lo seu cor a nedeas e sanctes cogitations e faça que en desigs spirituals sia ocupada, com lo cor acostumat en leges coses, en uanes cogitations, en desor- | [217 donats desigs, nul temps o fort poch <o fort poch> pot aconseguir perfeta mundicia.

Perquè si per uentura alguna cosa desonesta per poch que sia contrariosa a la mundicia spiritual o per sugestió del diable o per praua consuetut de la uida de peccat primera, soptosament o fort poch e lauger s es ueuada e posada en lo cor, de mantinent la anima foragita u de si e scup la n e iaquesca habitar ab si sol per un moment com per uentura si hy feya una petita de trigua no s poria fer que per consentiment de la uoluntat la anima no n tragués alguna màcula, val a uegades per aconseguir mundicia spiritual esser en gran engunnia [?] daneia corporal, e açò se declara en aquesta forma: eident cosa es que tota la magnitud del cors e les sues partides an esser regits per lo arbitre del cor, e com la sancta scriptura digua: aytal com es lo regidor en la ciutat, semblants son los habitants en aquella, appar donchs esser consequent e concordant a rahó que aquell qui uol hauer netes les coses extrinseques del cors, comensant primer a si matex, les partides interiors o dins de la anima haria molt pus netes.

Empero dich que foll ferint [?] aquesta regla, ni es pas general, ans ha instancia en aquells ypocrits phariseus qui son axí com a sepulcres pintats defora, dedins plens de ossos de morts, e qui denegen les lurs parts extrinseques foranes e de dins son plens de inmundicia e iniquitat.

Se donchs la anima que sobre aquest scaló perfetament puirà, e en aquell perseuerant se estudiarà de habitar, la uisió de Deu e la amistat del rey de gloria merexerà de optenir, faent testimoni lo saluador en la sancta scriptura qui diu: Qui ama la mundicia del cor, haurà lo rey per amich; e en altre loch: Beneyts son los nedeus de cor, com ells ueuran [*añadido al margen la palabra: Deu*].

E attenents be lo orde de aquests damunt dits graons, lo primer fa acostar lo hom a Deu; lo segon li enpetra remissió de peccats; lo tercer merex uisió e amistat de Deu.

CAPITOL VII^è. DEL QUART GRAO DE INNOUATIÓ E RENOUATIÓ

Ab tota sa possibilitat la anima amadora e conseruadora de mundicia e puritat, daquest tercer grao al quart de innouatió e renouatió tant pus maç se acosta, quant ab gran diligencia e lonch exercici en los primers tres scalons haurà nego | ciat o profitat, en los quals molt | [218 studiosament s es ocupada.

E no incongruament après de purgatió e mundificatió consegüentment se posa lo scalo de innouatió, com aquest orde demostra lo propheta, qui com en la sua oratió ab gran instancia demanàs dient: Senyor meu, crea en mi, cor nedeu, sens migà aiusta e spirit dret renouella en les mies entramenes.

Semblant es scrit en altre loch: Senyor conuertex nos a tu e serem conuertits e renouella en nosaltres los dies axí com eren al començament. Diu primer conuertex nos per conpunctió de cor donant remissió de tots los peccats, e serets conuertits, purguats e deneiats de tota sutzura de leges cogitacions e carnals affections, e en aquesta forma sien fets los nostres dies, axí com al començament per tal que despulada la cosa antiga, anem en nouitat de uida.

Aquesta innouatió nos amonesta lo apostol dient: Siats renouellats en lo sperit de uostra pensa. Aquesta matexa innouatió nos conuida natural nouitat que s fa quascun any de les roses, flors, erbes, arbres, fruytes e de les altres creatures. Aquesta innouatió sentia sent Tiburci com parent de senta Cecilia com deya: atorch mi esser axí ple de açò que uolia que io m pens soptosament esser renouellat. De aquesta innouatió se alegrava lo apostol com la hach aconseguida dient questionnant: Per uentura uisc io, ia pas io no, ans uiu en mi Ihesu Crist.

Se llauors Ihesu Crist comença uiura en l om, com la anima es renouellada, com tot lo hom interior quant a la anima se muda, axí que tot quant ha en si se muda en altra que no era e a forma de serp despulada sa pell entigua de uella conuersatió passant en nouella uida, cessa de esser açò que era e comença esser ço que no era.

Lo nostre redemtor, nouell hom, uenint en lo mon, nouells manaments dona en la terra, e contra la uida nostra, enuelida en peccats,

posa contrarietat de la sua nouelletat, com lo nouell rey no uulla ley, nouelles costumes uol e nouells requer seruicis.

Donchs tots quants se esforcen de puïar en aquest grao e desigen attenyer a perfeta innouatió, studien de mundar se tot axí que qui per la uida antiga acostumat era de cobeiar riqueses, per lo studi de la nouella conuersació don per almoyna de ço que ha propri. E qui irat e barallós los altres solia torbar, per humilitat e mansuetut tots quants son conuïde a pau. O qui parlar e iurgador fins ara es stat, d aquí auant abraçe silenci e taciturnitat o callament. E qui era instable o cercador de vila, d aquí auant estigua en repòs. Qui en occupations o negocis tem | porals massa era donat, lunye s tant com porà, sabent de cert | [219 que a la contemplatió de nostro senyor Deu negú no y pot entrar si primerament no es renouellat.

Pero a aquesta innouatió no pot la anima ab sa industria sola peruenir si no es ajudada per la gracia de Deu, com aquesta mutatió sia de la dreta part del sobiran senyor. Empero aiude y tant com porà e serà li administrat, si no dupte de açò que no pot fer per si.

Quanta consolatió, quant goig, quant plaer engendra en la anima aquesta innouatió sens tota comparatió, mils ne som informats per experientia que per scriptures.

C[APITOL] VIII.^è DEL V GRAO QUI ES DE RECOLLECTIO DE LA ANIMA EN SI MATEXA

La anima axí renouellada acostant se al quint grao ha collir si mateixa e ajustar se en una cosa ahunida, per ço que après tota eleuada en lo sisèn grao qui es de contemplatió e consideratió de si mateixa, al setèn scaló de illuminatió puga venir.

E han aquests dos graons tanta afinitat, acostament, colliguatió e veynat entre si, que null temps o abuides la anima pot sobre la un sens l altre puïar.

Car si ja ella de totes quantes coses ha deiús Deu creades, no gira o toll los ulls de sa consideratió, e no cull si mateixa en si, no pot la noblesa de la sua natura ab l enteniment compendre e esser eleuada en la contemplatió de la simplicitat de la sua essencia.

E si ia la anima en sa propria consideratió reuerberant ab lo raig de la sua interior lum no es eleuada en contemplatió de si mateixa, no porà per res esser recolligida en vna cosa, ni esser adunada perfetament en si.

Perquè necessari es a la anima que s vol aunar e ajustar que primerament se luny isqua e s sostrague de aquests bens temporals transitoris, e qui en costuma gran e frequentatió molt era acostumada e en consorci o companyia de molts se delitaua, e los bens diuersos de aquest mon ab gran affectió acaçaua, que d aquí auant cerque solitud deserta

e sobiranament fuge a consorci de molts, e esquiue de son poder no volent esser aconsolada en altre sino en Deu senyor e spos seu.

Cor lo spos es sobirament gelós, no vol que negú parle ab la sua sposa sino ell; no vol que ismagine sino en ell; no vol que d altre rehea ba dons, no li plau que la sua sposa uaia vagabunda per les places, no uol que estigua a la finestra per uoler complaure a altre, no uol que habite sino ab ell, no uol que reba consolatió sino d ell. Com impossible es, dich ho sens periudici o contagió de tota millor determinatió, que aquell qui està en brogit hi en pressura | de molts, | [220 pusqua optenir repòs de pensa, quietada e tastar la dolçor de la paternal suauitat e uertadera.

Cor qui aytals consolations ama, repren les temporals, faent testimoni sent Bernat qui diu: Massa es derrenclida la consolatió diuinal, ni es atorguada facilment a aquells qui y mesclen coses alienes temporals.

E so cert que nunca o fort tart legim negú estant en lo mercat, en la plaça, en fires, en juntes e en torneaments o en lochs publichs, esser visitat per nostre senyor o per lo seu angel, car fort es uergonyós spos Ihesu Crist e cortès qui per res no uol en presencia dels altres ab la sua sposa hauer consolatió, ni celebrar familiar colloqui o parlament en loch publich, ne uol ab ella dels seus secrets, amiguables tractaments hauer.

Menant la mena, diu lo spos, en una solitud deserta e aqui parlaré al seu cor. E açò matex appar en lo libre dels cantichs on lo spos appellant la sposa diu li aquestes paraules: leua t, acosta t amigua mia, coloma mia, graciosa e bella e en los forats de les pedres. On com la appella que uaia a ell en los forats amaguats de les pedres, eidentment demostra que no li vol en uista de molts massa frequentada, ensenyar la sua presencia.

E per açò diu lo propheta: Lunyi m fogint e fiu ma habitatió en la solitud deserta, on seguex se tantost e speraua aquell qui m ha saluat.

E per ço los sants pares cercauen los deserts, cauauen deíus la terra per trobar amaguatals, conreauen solituts desertes sequestrats e remoguts de toda humanal conuersatió, consorci e solaç de gents, en los munts e spelunques e en les coues de la terra se appartauen, per ço que solament en contemplatió de Deu poguessen entendre, e pus facilment meresquessen aconseguir la celestial conuersatió.

Mas lauors altres e los pochos abans predecessós, e tem me dels successós, en los quals les fins dels segles son uengudes los nostros peccats merexents e procurants, segon que ara ueg tots quants som, no exceptant ne nengún stament, mesclats nos som entre les gents, hauem seguides e apreses les lurs obres, he gran por que açò no sia fet en nosaltres en gran scandol en temps esdeuenidor com per amor de açò som de tot empatxats en la contemplatió de les coses celestials e mes que no creem, e som retardats, e que es de maior dolor romanim buyts

del guoig e consolatió interior de la anima e sechs de l'oli de | [221 gracia per nostres occupations terrenals justament priuats. E donchs qui uol conixer si matex, luny se de tota ocupatió terrenal, recolligesca s[h]i.

Com faent testimoni sent Gregori, en carnals cogitations serà delitada o scapada, per res no porà considerar la natura excellent de la sua anima com per quantes cogitations es duyta, quaix per tantes partides, es separada e aquesta recollectió de si matexa per res no pot fer la anima si primerament no se studia a refrenar e foragitar del ull de la pensa les concepcions, fantasies e ymaginations de les coses terrenals e menysprear e calciguar tot quant sol ocorre a la ymaginació de ueure, hojr, de gust e tocament corporal, e que cerque si matexa, dins en si aytal com es sens aquestes coses temporals qui no attanyen o pertanyen a la sua essentia; car tota hora que la sua cogitació gira a aquestes transitories, quasi vnes grans ombres de coses o cossos trauesa dauant lo seu enteniment e contemplatió qui moltes ueguades la fan caure de sa propria consideratió.

E per ço que no enpatxen lo coratge de nostra contemplatió deuen esser foragitades ab la ma de discretió dels vlls d'aquella pensa, on la anima es escampada, uessada e quasi en tantes parts diuisida e separada, quantes escampa la affectió de la sua amor e no s pot fer que la vna no ualga menys per la altra.

Cor la virtut unida pus fort es que separada; on la anima tant es lunyada de sa propria consideratió e desiuncta de la amor supernal, quant en aquestes iusanes, transitories, temporals posa sa delectatió. Collegisca e adune donchs la anima si, en vna separatió de totes coses deiús Deu, sostrahent se, lunyant se de aquelles e separant se de tota recordatió, affectió, cogitació, ymaginació e inquisitió de totes coses uisibles, sobre celestials e sots celestials, coadunant e constrenyent si matexa, trespasant, oblidant e spiritualment sobre puiant totes les altres coses axí com si no fos null altra creatura sino ella creada sol per nostro senyor Deu, com la anima nostra e quascun enteniment creat en quantes creatures uulles sien, o sobre celestials o temporals, se estén per recordatió, cogitació, affectió, ymaginació, inquisitió, quasi en tantes partides es separada e partida e es feta menor a veure, entendre e conpendre e conixer la natura e simplicitat de la sua essencia.

Car en aquell moment, en aquell punt que dels angels o dels sançts o de altres creatures se pensa, no pot cogitar ni pensar de si matexa. Cor en açò entre les | altres coses iusanes e infinidament ha dis- | [222 similitut la racional creatura al seu creador. E en açò ha diferencia la anima creada a Deu creador, cor la anima per diuerses uegades, per successions e partides de temps, per moments crexements e minuaements e entre paulacions de temps, axí com es creada en temps, fa ses accions e operations.

Mas Deu qui es eternalment abans del temps en qui no cau trans-

mutatió ne obumbratió de successió, sens entreuall de temps, sens tota mutatió per vn matex poder de la sua voluntat e uirtut, estant en si tots temps inmutable, coses diuerses e no semblants en un matex moment obra e crea, null temps estant a si dessemblant o diuisós, e açò no es possible a la anima rational ni a l'angel.

Car jatsesia que la anima segons sa natura no sia en si diuersa o diuisa o separada, cor axí com damunt es tocat, en aquell punt e en aquell moment que s pensa de la uista sessa de pensar de la oyda; en aquell punt que s pensa de l odorat li oblida pensar del gust, e axí de les altres coses creades.

E per tal es necessari si vol perfetament considerar la sua natura que s culla en si matexa e que lunye e sospengua la sua memoria e recordatió de totes quantes coses son creades deiús Deu.

Per ço que axí endreçant lo peu del seu enteniment veia e quart diligentment quina [*añadido en el margen: es*] en si adunada e aiustada.

CAPITOL IXe DE VI GRAO QUI ES APELLAT CONTEMPLATIO DE SI MATEX

Leg se al XLIX capitol del Gènesi: aiustà Iacob los peus sobre lo lit e es mort aquí matex. Jacob es enterpretat luytador per lo qual pot esser entesa la anima qui ab gran affectió desija de entrar en luyta ab l'angel de gran consell, e Deu collir o aiustar los peus de les sues affections, cogitations, recordations e ymaginations ab les quals deçà e dellà en diuerses lochs es duyta e separada e deu les posar sobre lo lit so es sobre si matexa, e axí deu morir a totes coses creades que son deiús Deu, per ço que foragitada de sa casa tota la companyia e cessat lo brogit de totes coses creades e creables, estant en silenci contemplatiu se sforça s[au]iament de oyr la veu del seu creador ab la intrinseca orella del seu cor, apellant la anima e dient: Infanta, a tu o dich, que t leues. A la qual veu la anima despertada e tornada a si matexa per continuada e attenta meditació, inquisició o speculació e ymaginació, la soptil simplicitat de la sua natura a si ma | texa | [223 tant com es possible manifesta.

Necessaria cosa es aquest qui vol attenyer a la cognitió e contemplatió de la sobirana essencia ymage increada, tant com li es possible que ueia, conegua e contempla diligentment açò que li es prop, per tal que puscha venir a conaxença de les coses sobre celestials que le son luny, car uanament se sforça de entendre e compendre les coses que son sobre si, qui encara no ha studiat de conexer si, qui es; e res no estima ni tan dretament qui si matex ignora.

No sap per res que deu sentir considerant dels <dels> angels, contemplant de Deu, qui l esperit seu primerament no cogita. E si tu matex no est suficient a entrar en tu matex, com seras apte <apte> a ffer inquisitió de les coses que son sobre tu? E si encara no est digne de entrar en lo primer tabernacle, ab quina faç presimeys de entrar en lo segon qui

es lo santa sanctorum? Si desiges valor fins al segon o al tercer cel, passa abans per lo primer. Si vols puïar al mont, acosta t primerament al peu de la muntanya.

E d on per cognitió e contemplatió de si mateixa va la anima a conaxença de Deu, e quant mes aprofita en conaxença de si, tant mes se acost a la conaxença de Deu. Es donchs aquest dret orde que la anima tant com pot considere la sua natura; e après cerque a entendre tan com ha sa possibilitat, aquella natura eternal qui es sobre si; considerant que ella es simpla per sa natura, indiuisible e inpereible [?], creada sobre tota perfectió corporal, per aquell qui es sobiranament simple, indiuisible e inpereible [?], qui sobiranament ha vunitat. E se llavors trespasant e iaquint tota visible e invisible creatura, girant en si ab tot son poder lo rayg de la sua lum interior de l enteniment, no cogitant neguna cosa sino si mateixa, ymaginant se lunyada de tota grossitut de materia corporal e separada e tota eleuada en sa consideratió e contemplatió de la sua simplicitat e lunyada de totes coses creades, e despullada, cogita si mateixa aytal com es en lo seu pur e simple esser; e tant com pus clar considera la sua vera simplicitat, lunyada de tota composició e luny remoguda, tant se sent pus acostada, pus veyna e vnida e abil al primer principi, sperit increat, segons la possibilitat que ha en aquesta uida, quant per longua e continuada abstractió o separatió de si mateixa de les coses visibles e inuisibles creades, en memoria e recordatió, tan solament considera la simplicitat e puritat | [224 reuerberant [?] ab los vlls seus interiós de la sua natura excellent.

CAPITOL X. DE CONSIDERATIO QUE ES LA ANIMA EN SA NATURA

La anima nostra en lo seu esser natural es cosa spiritual, immortal e incorruptible, no s pot tocar ni esser palpada, la qual no pot esser extincta o apagada per nengunes penes, ni morta per nenguns torments; la qual no tan solament pot uiure eternalment ans al cors informant lo e animant, dona uida. E aquesta anima per son esser no ha fratura ni mester negun sosteniment creat, con sens subsidi o ajuda de tota altra creatura eternalment ha esser après de la creatió, es inuisible, incorporea, indiuisible, no pot esser partida, no es loch sino difinitiuament, no circumsriptiva e quasi inconprehensible, mas hauent sguart a Deu es en loch conprehensible, temporal, quasi corporea, mortal qui de si no ha esser.

Com diu lo apostol que en nostro senyor viuim, som moguts e hauem esser. Aquesta en son esser natural no ha nenguna semblança o ymage, ni forma de neguna cosa visible. No es subiugada a neguna ymaginació o recordatió, qui tan solament es compresa o entesa per lo enteniment sol, tan com es possible esser compresa.

La qual no pot compendre ni entendre si mateixa perfetament, estant en aquesta vida; hauent quasi alguna similitud per donar eximpli he

compòs ab lo vll, qui ueu totes coses que li estan deuant e si matex no veu.

On diu sant Gregori de tanta magnitud o granea es la vida uiuificada, ço es la anima que es viuificada per nostre senyor Deu, en açò que no pot esser compresa ni entesa quanta es la uida viuificant, lo primer principi nostre senyor, qui li dona.

E açò matex confirma sent Agustí dient: Ab quin enteniment conpondrà l'om nostre senyor Deu, qui lo seu enteniment, ab lo qual lo vol conpendre, no entén o conprèn.

Aquesta anima no es veu, ni so, ni color, ni sabor, ni nanguna cosa tangible, axí difusa en lo cors, entroduida, mesa, ordenada, que no es diuersificada ni diuisa o partida segons la diuersitat de les partides del cors, dient que fos la vna partida de la anima en lo cap, l'altra en lo peu, l'altra en la ma e axí per les altres partides, ans es tota en lo cap, tota en lo peu, tota en la ma, tota en cada partida del cors e tota en tot lo cors.

Açò apar per experiència natural, car en cada partida del cors que hom sia ferit, alli sent la dolor tota e no u sentiria si tota no y era. Axí com la dolor del peu no sent lo cap, com | lo cap no es en lo | [225 peu. En aquesta anima, que es gran marauella, regint totes les partides del cors, com ella sia en si indiuisible e per res no diuersa ab vna indiuisa unificació, ab vn poder per les parts del cors, fa diuerses operations ensems. Car ella per los vlls ueu, per les orelles ou, per lo nas odea, per la boca tasta, per les mans toca e tocant fa difarencia entre dur e moll.

E iatesia que aquestes coses axí diuerses obre per los senys exteriors o forans, açò tot no ho dispon ab diuersos principis o potencies, sino ab aquella ab en la qual es estada creada.

A donchs la anima estant en lo cors, com ha consideració de si mateixa, com es axí escampada per tantes partides del cors, com ella sia simple e indiuisible e com es en tot lo cors, axí com si era en lo seu mon tota en cascun loch, axí com nostre senyor es trobat tot en tota sa creatura o en tot lo mon.

E com considera en quina guisa en aquell seu mon, ço es en lo cors, totes coses ordena e dispon, axí com en aquest mon, Deu totes coses ordena e regex, se llauors la anima si mateixa enten, e s'compren queucom. Empero com damunt haia posat e moltes veguades replicat aquestes notables: «tota la anima, tot Deu», dich ací excusant e exponent, quant inperfetament es dit «tot Deu e tota anima», segons mon juhí.

Saluada tots temps la sententia e determinació dels sancts doctors qui han en us de posar e dir tot com no m'par a mi que s'puxa dir, sino de aquella cosa que ha partides en si, a donchs com diu e la anima segons la propietat de la sua essencia no contenguent parts en si, per ço com casquí es vna simpla essencia que no pot esser diuisa,

tallada, ni partida, no hauent naguna part, açò m mou que no deu hoir dir «tot ni tota». E creen que los sants pares entenien per aquestes locutions com deien «tot Deu, tota anima», que volien dir «perfet Deu, perfeta anima», «perfet angel» o per uentura posa s per altra locutió per explicatió de la qual no hauem suficients vocables ha explicar o expressar perfetament la simpla vnitat o essencia que es en tot loch, ço es, de Deu en tota sa creatura e de la ànima en lo seu cors.

Necessari donchs es a la anima que vol puia sobre aquest scalo, que continue en solitud, silenci o taciturnitat o allunyament e que trop repos en fort contemplatió e feruent, sobre açò que hauem dit e hi haia continuat estudi, com aquesta obra es treballosa, ni porà puia facilment sobre aquest grao qui s a acostumat massa en les occupations temporals.

C[APITOL] XI. DEL VII GRAO DE LA ESCALA DE ILLUMINATIO E INFLAMMATIO

Tota persona deuota donchs qui aguda possibilitat de puia | [226 en lo scalo damunt dit, no tardarà de puia en lo seguent setèn grao de illuminatió, en lo qual destrouua tota ombra ombrosa e tota escuredat, merexerà la anima de esser illustrada ab la resplendor de la supernal gratia e lo lum de la subirana claredat ab molt pus luents raixos, de la qual ia en los premissos graons hauia hauda experientia, alegrement e luent la illuminarà e al puia de aquell lum inaccessible en lo qual habita aquell vertader sol de justicia qui es resplendor de gloria e figura de la substantia de Deu, seent en lo pus alt loch a la dreta part de la magestat, la anima tant com es possible en la miseria de aquesta peregrinació, se aparellarà.

Se llauors per determinatió de sa propria premissa consideratió collirà que son del sobiran principi qui es nostro senyor Deu, qui regex a ella, iatesia que no sia de si comprehensible pero pot ne hauer la anima alguna conaxença per la primera o ia haguda consideratió de si matexa, car lo pus principal e pus clar spill a ueure Deu per conaxença en aquesta present vida es la anima rational.

Com si segons la traditió del apostol, de les coses inuisibles de Deu per aquestes coses jusanes que son fetes e creades, com son enteses, venim en conaxença de Deu, deman e faç questió: en quina creatura ha emprentada la sua ymage mils que en la anima; guardant e mirant donchs diligentment en aquest spill comença vna claredat de diuinal lum entreluir [?] e tantost vn gran rayg de visió aparer dauant los vlls del cor e lo coratge illustrat per la visió de aquesta lum, comença ab neta pensa de cor a veure les coses supernals e altes.

Pero en aquesta tan alta gracia no pot atnyer la anima per propria industria, com de diuinal do es aquest be no es merit de negun hom, la qual atnent diligentment lo propheta Dauiu diuerses veguades preguia e demana esser illustrat per la gracia de aquesta illuminatió, dient:

Senyor, illumina la tua faç sobre lo teu seruent; e en altre loch: Senyor, gita o tramet sobre mi la tua lum e la tua veritat, com aquestes me han menat e portat a la tua sancta muntanya e als teus tabernacles; e en altre loch: Deus haia mercè de nos, e ns benescha, illumine lo seu sguart sobre nos e haia mercè de nosaltres per tal que coneguam, stants en la terra, la sua carrera. E oyda la petició del psalmista, aconseguida aquesta lum, se alegra dient: Signada es sobre nosaltres la lum del sguart, senyor, has donat guoig en lo meu cor. E altra veguada seguex se: Han aclarides les tues illuminations les partides de la terra, ço es, del cor huma | nal, e la terra es se moguda e ha tremolat. | [227 Verament al rayg tan singular de tanta resplandor se comou e tremola la terra del coratge humanal, ço es la anima que encara habita en la terra que abindes se pot tenir en si mateixa per la gran claredat tan poch acostumada e per la gran leticia o guoig causada per la illustratió del lum inspirada, la anima quasi fora de si mateixa, axí com sent Pere feu en la transfiguratió per la claredat que veu ab affectió, sino de boca de cor girà s al seu senyor dient: Senyor, bo es que estiguam ací, façam açi tres tabernacles, sabent que aquella lum es que gita de soc tota miseria de peccat e tota tristor e remordiment de conscientia.

Per aquesta tan marauellosa claredat de la sancta e excellent lum e tanta illuminatió del rayg luminós distillant sobre tot sol creat, la conscientia es aconsolada e ve en oblit de tota miseria dels mals e peccats passats.

Alegre s lo coratge, aclarex se lo enteniment, lo cor es illuminat, los desigts son fets agradables, los sospirs qui eren plens de enug se conuertexen en riales spirituals e tota scuredat de nubilositat es foragitada e destrouida.

O benauenturada anima e verament benanuyrada que merex esser illustrada de aytal lum. O sobre resplandent e sobre luent claredat, ab tot coratge deus esser desijada, ab tots desigts sospirada e sperada, ab tot cor amada e cobeiada, ab sobiran estudi cercada e ab tota diligencia guardada e estoiada. Vine, prech te, en lo meu cor, tramet damunt del cel lo rayg de la tua lum en la mia anima. O lum beneyta, complex les entrames del coratge dels teus fels cristians. O lum poderosa, poder de sa virtut propria, penetrant, trauessant e corrent fins en aquella lum inaccessible en la qual habita la lum de lum e font de lums, la paraula del pare feta carn illuminant tots los homens qui venen en aquest mon.

La qual ab lo seu guiament, porta, mena e introduex la anima illuminada fins a Ihesu Crist, lum qui null temps defall, per ço que puscha alegrant se, cantar ab Dauiu dient: Senyor, ab tu es la font de vida e en la tua lum veurem la lum.

Per lo benefici de aquesta lum naxen en la anima hauents començaments de desigs e incitacions de spirituals affections e quasi son hi sentides vnes delitables cantilenes que mouen e comouen la anima que

la desperten e inflamen e quasi hoen hi vns crits que non se ab quina cosa nuls o pugua explicar, sino que | sien vns dolços e gratiosos | [228 crits de infantonets.

On axí com lo infantonet ha alguns singulars no acostumatç tractaments o tocaments de la sua nodriça se sol marauellar e comença de gitar vns sanglots e gemechs dolços, axí la anima per la singularitat e excellentia de la lum singular no acostumada, gita alguns dolços sanglots o gemechs e ensemps se marauella e tremola, alegra s, canta e riu se. E quasi dins en lo seu cor balla e ha guoig.

Açò hauia sentit la sposa quant deya en los cantichs: Lo meu amat ha mesa la ma [...] per lo forat e al seu tocamet que m ha fet ha tremolat lo meu ventre. Se llauors lo amat spos met la ma per lo forat com soptosament e sens preuia prouisió, es illuminada la anima ab la lum de la sua gracia e al seu tocamet tremola lo ventre de la sua sposa com la anima illuminada, irradiada ab lo raig de la sua resplandor, tota s ensen e crema en l amor del seu spos e quasi spiritualment es enprenyada per ço que al octau grao de aquesta scala puie tan facilment e delitable, e alegra quant ab pus feruent foch de caritat es encesa e conplida.

C[APITOL] XII. DEL VIII GRAO DE CREMAMENT

Puiada la nima en lo damunt dit grao apres tantost es conplit ço que es escrit en lo segon libre dels macabeus, on es axí posat en forma: Temps vench en lo qual lo sol se esclari, lo qual era tengut per vn nuuol e encengués vn gran foch en tant que tot hom se marauellaua. On notablement diu que primer lo so Sol se esclari, lo qual era detengut per vn nuuol, e puys que lo foch fou encès. Com primerament en la anima ve la illuminatió e après seguex se lo cremament. Açò matex podem veure per lo Sol esser fet naturalment lo ayre, la terra e l aygua son illuminats per los raigs del sol e puys escalfats per la veruor cremen; açò matex nos es mostrat per lo deuallament que feu lo sperit sant sobre los apostols e los altres creents. On es axí en scriptura posat: Aparagueren a aquells diuerses lengues partides, separada la vna de l altra, axí com a foch, e tantost après de açò se seguex: E seguè sobre quascú de aquells.

Primerament diu que aparagué illuminant los apostols ab la sua gracia; puys manifesta esser segut sobre cascú de aquells cremant los coratges de aquells ab lo foch de la sua amor. On seguex: E son estats complits tots del sperit sant. Cor aparexent defora les lengues de foch, dedins ells son | fets coratges flameiantes e cremants. [229

On lo sperit sant es amor, testificant la scriptura que diu: Deu es [c]haritat. E per açò diu en foch esser aparagut, per tal que a nos sia demostrat que axí fa acció, fa amor de Deu en la anima spiritualment com fa lo foch material en açò que crema, com lo foch material

en la materia en que fa sa actió: primerament illumina, despuys encen e a la fi, encesa la materia, crema la de tot.

Per semblant lo foch spiritual, ço es, la amor de Deu, illumina la anima; com l [h]a illuminada, encen la; com l [h]a encesa, crema la, axí de tot spiritualment que per paraula o eximpli de aquells qui ham ardor de karitat molt souint son cremats.

Recordam a mi en los meus dies, hauer vista persona, la crematió de la qual me call e la consideratió que com era ab ella, segons que puys aparia de fet o per ombra, axí era cremant que yo e d altres sol per oyr sa paraula per lo seu sguart, gest, e abit sants enflamats, axí yo com los altres e ells axí com yo podiem dir iustament ab la scriptura: Sol guardant la tua faç hauem concebuda fam al punt e parim sperit de salut.

Ayatal era Elies, del qual es scrit: Leuàs Elies e la sua paraula cremaua axí com a falla. De aquest foch era encès no pas poch lo propheta qui deia: Enflamat es lo meu cor. E en altre loch diu: Escalfar fes lo cor dins mi e en la mia meditació o contemplatió es fet ardent lo foch. Ayatal era moss[enyor] sant Iohan baptista faent li testimoni lo saluador com diu: Era lum ardent e luent.

Aquest foch vench Ihesu Crist a encendre en la terra, ço es, en los coratges qui primerament eran terrenals, e què vull, diu Ihesu Crist, sino que creme? Ço es, que ab la sua ardor los cechs per peccat, purguats e deneiats de tot rouell terrenal e illuminats, aquells que encen fara tornar de terrenals, celestials.

Aquest foch demana la sglesia ab deuotió vniuersament dient: Vine, sant sperit, complex los coratges dels teus fels e encen en ells lo foch de la tua amor.

Aquest es aquell foch del qual diu Salomó que null temps diu suficit a basta. Com en aquesta vida present per que s molt que s exampla la dilectió, per molt que s estena la amor, per molt que s dilate la karitat en la anima, null temps i a perfectió, stant ací porà aconseguir lo sobiran grau de perfectió. Com si tota se scampaua per amor, tota se regualaua per karitat, null temps stant ací poria dir suficit, ans com mes se encendria, mes cremaria e crexeria, axí com lo foch material, qui crex en infinit si li apliquen materia per cremar.

On no corren en igualtat la amor e | lo amant, Deu e la | [230 anima, lo creador e la creatura, lo factor e la factura, pero si de tot se ama [?], qui s vulla sia aquell, no defall res allí on ell es tot.

En la amor del creador no y deu hom seruar neguna manera ni tenir mesures, sino axí com aquell qui es ver e fel amich nostre, qui com agués amats los seus, en la fi los ha amats sens mesura, sens terme nos ha amats, axí matex si fer se pot en infinit lo amem, no posant negun terme, neguna fi, neguna mesura, neguna regla en la deuotió de nostra <a> amor.

E la anima que es encesa perfetament ab aquest foch, no ha nen-

guna consolació de aquesta vida, mas a aquell qui ama, continuadament sospira, crema, desija. Es ansiada e plora com no veu encara aquell, lo qual la assedeguada, desija de veure. Qui totes coses terrenals en les quals se solia edelitar li son vils, leges e pudens. E fort greu e intolerable li es o abhominable, de altri parlar; de altro, oyr; de altre hauer esment; de altri ymaginar. E molt estima esser auorrible tota paraula que no coué a açò que a ella es fet amable. E açò reputa esser salut del seu cors, com es trespasada per nafra de amor.

On en los cantichs diu la anima: io son nafrada per karitat; e aqui matex: Ompliu me de flos, circuui me de pomes com languesch per amor. O filles de Ierusalem, denunciau e diguau al meu spos que languesch per amor.

Mala es la salut de la anima qui la dolor de aquesta nafra, lo enug de aquest treball, lo agrueiament de aquesta malaltia no sent. E com la anima començarà de sentir la dolça nafra de amor, lo portable carrech del treball e la amable laugera febra de aquesta malaltia, se llauors es perfeta, pus fort, pus alegre, pus sana per aquesta malaltia de que primerament era languent per la sanitat; e la anima que ventura estima si esser puiada sobre aquest grao o escaló, per ço com es encesa ab lo foch d'aquesta amor e cremada per gran desig del seu amat, nafrada, languent, hauent gran e ardent affectió al seu spos, tenguda aquesta forma per hauer conaxença va.

Pense e cogita quina cosa <cosa> es en aquesta present vida que en temps passats mes haia amada ab gran anxietat e cobeiança que pus plasent li fos, que pus pregonament se delitaua; se llauors considera la amor que a present a de Deu e la que hauia de la creatura, e fa ça proportió entre aquelles en qual reposaua ab maior afectió; e se llauors, dich io, que encara la | anima no te be emprentada la | [231 amor del seu spos, si lo agulló de la intima amor menys la puny e penetra que no solia penetrar e punyir en la amor de les coses creades e spirituals.

O si per ventura tan gran o maior mouiment de amor ha [?] en les sues entramenes de les coses diuinals que d'abans agu[d]es de les coses creades veia encara si ha res menys de Deu en que vulla e puscha esser consolada.

E si es alguna cosa no guos dir que ella tenga lo seu amat en terme de sobirana amor. Cor certes, si altra consolatió cercha o demana o reb sens lo seu amat, iatesia que ell am sobiranament, empero no singularment, com no l ha encara enprentat en totes les partides de la sua affectió; e si donchs la anima no ama de metre lo seu amat en les sues partides intrinseques, com creuré yo que ell pusca seguir a les sues habitacions sobiranes?

Empero es cosa difícil massa que nengú attenya a tanta feruor de amor, a tanta excellentia de caritat, a tanta perfectió e granea de la diuinal amor e a tant excellent grao de tan gran cremament, sino

aquell qui pot dir ab sent Pau: La nostra consideratió es en los cels.

Açò apar en figura en los fills de Israel qui ia haiuan passat la mar roga a peu sech, qui per les asperidats dels monts, qui per les coues de les valls, per los deserts, per los hermitatges de vasta solitud haiuan seguit nostro senyor Deu, qui haiuan rebuda la manna celestial per vianda, no pogueren puia en lo mont a exir a carrera a nostro senyor Deu com a prenyats per la consideratió dels de Egipte eren empatxats; sol hi puia Moysès e fort pochi dels pus vells antichs de Israel, los quals empero lunny de aquest mon, separat solament Moysès, se acostà a la escuredat, ans com a ombra en la qual era Deu.

Si i ha merit de acostar se a la calor de aquell foch ardent, al qual era semblant la flama de nostro senyor de la gloria perfeta, si aytal no es com Moysès, qui es interpretat lunnyat, leuat e pres de les aygues; ço es, si no es lunnyat e segreguat de tota humanal conuersatió e de tot exercici e vs de acte exterior; e com aquell foch de amor que la anima adés poch, adés molt, adés mes, adés menys, segons la verietat del temps encén e crema, e a ueguades apar que defalla e torna tebeu.

Necessari es per ço que no sia apaguat de tot, souint sia nodrit, que ab materia que y sia continuadament aplicada. E açò es que nostro senyor manà en lo leuitich, on: Foch en lo | meu altar totstemp | [232
cremarà, lo qual nodrirà lo sacerdot posant hi lenya tots iorns.

CAPITOL XIII. DEL NOUEN GRAO QUI ES DIT DE VNTAMENT

La lenya ab la qual deu esser continuadament aquest foch de amor en lo altar de nostro senyor Deu, ço es, en lo coratge deuot, per ço que tots temps crem e continuades hores prengua cremament, son ab gran memoria los beneficis diuinals, qui son atribuïts o donats e s distribuexen tots jorns incessament.

Per recordatió dels quals la anima puia en lo nouèn grao de aquesta scala ab oli de goig e consolatió es vntada e ab grex de deuotió es feta gratiosa [?] e bella.

E axí com l'oly escampat sobre foch material gita de si grans flames, axí per semblant, per recordatió que ha la anima dels beneficis que ha rebuts, engrassida ab grex de deuotió e ab enguents marauellosos, en totes les sues nafres vntada, tant mes en la amor del seu espos vn dia mes que altro es encesa e crema quant ha merescut rebre sobirana prerogatiua de amor e priuilegi de intrinseca dilectió.

Açò que desijant lo psa[?]mista dehia: Senyor, axí com ab sagí e grex sia conplida e engrexada la mia anima. E volent nos ensenyar que s deia seguir de açò, diu: E la mia boca se alegrarà e cantarà ab labis de goig e consolatió.

Se llauors es conplida de sagí e de grex la anima com ha recordatió de tants e tan grans beneficis que ha rebuts del seu amador per los quals se acosta a ell e com se conex tan intrinseca esser en lo cor

e amor del seu spos, là donchs tota s'escampa en goig e esforçada en acte del cors farà exir en veu de goig e de laor.

On en los cantichs lo espos endreçant la paraula a la sposa, diu: Alegrar nos em, e ns consolarem en tu remembrants de les tues marauelles. Les paraules del spos les quals la anima munyint e mamant acostumada de xuclar les de gran consolatió, son los innumerables beneficis, los quals com reduex a memoria en la lur consideratió, es tota eleuada e de inefable goig conplida, balla e alegre s, e per gran copiositat de deuotió axí com a cera dauant la faç del sol, regualant dins en si, tota de sol e defora de vn dolç e delitable flum de lagremes es reguada.

O dolces e delitables lagremes, qui no son produides per amargor de cor, mas per abundant amor e dolçor son engendrades, les quals no foragita neguna violentia de | dolor ans abundancia de intrinseca | [233] suauitat e sobirana dolçor; les quals no desperta la miseria de aquesta vida, ans la excessiua amor del spos e los grans benifets rebuts; les quals no prouoca la memoria dels mals passats, ans la sperança certa e no duptosa dels bens sdeuenidós, los quals no amarguen, ans endolcexen; no entristexen, ans alegran; no espaordexen, ans afalaguen; no donen afflictió, ans delectatió; no fan tornar los vlls cechs, ans los illuminen; no turmenten, ans instiguen; no agrueuien, ans aleuien; no punyen, ans vnten.

No son dures, ni aspres, ans suaus, pus dolces que tota dolçor temporal, qui ab la lur suauitat sobren tota delectatió, plaer, goig e consolatió temporal.

Creets aquell qui ha aguda experiencia. No ha delectatió de cor sobre aquest lacrimable goig e consolatió plorosa.

O e qui darà souint al meu cap aquesta aytal aygua. E qui girarà als meus vlls la font de aytals lagrimes; benaumenturat seria si aytals lagrimes eren a mi pans que mendiàs de nit e dia per sustentatió de la mia vida.

Aquests son los enguents qui ixen de les mamelles del spos, ab los quals la anima vtada, crida e diu en los cantichs: Millors son les tues mamelles que tot vi, ço es que tot plaer temporal; qui giten gran fragrantia de marauellosos vnguents.

E per ço en la odor dels teus enguents, tots quants son correm. Se llauors corre la anima laugerament e be en la odor dels enguents com los beneficis qui li son estats distribuïts per [lo] seu espòs ab gran e continuat estudi en la memoria son retenguts.

Cor axí com no es nengun moment de temps en lo qual Deu no va ensenyant a nosaltres de la sua bonitat e misericordia, axí matex no deu esser negun moment en lo qual la anima no deia hauer en memoria e recordatió aquell de qui tants bens ha rebuts e reb, continuades veguades per gratia singular.

XIII CAPITOL. DELS BENEFICIS DE DEU

Los bens o beneficis de nostro senyor Deu a la racional creatura distribuïts, per lur gran multitud no poden ésser comptats. E per la granea de Deu son inconprehensibles, e per la gran preciositat no poden ésser comprats, e per la gran continuació que han en ell [...] mes no s poden be regratiar, dignes de tota laor.

Poden ésser aquests beneficis diuisits en quatre consideracions segons quatre gracies qui son distribuïdes a nosaltres. Lo primer benefici es de la creatió. Lo segon es de la recreació. Lo tercer es de la liberalitat. Lo quart de gracia singu | lar. [234

En lo primer benefici de creatió poden ésser entesos tres dons, distribuïts al hom. Lo primer, com lo hom no fos, Deu volch ell ésser. Lo segon, com volch ell ésser aytal. Lo tercer, com volch que fos tan gran. En lo primer ensenya enuers lo hom la sua inextimable bonea e gran bondat de la sua gratia. En lo segon, la sua infinida caritat. En lo tercer, la sua abundant e affluent magnificentia e liberalitat.

En açò donchs, que volch l om ésser com no fos, aparagué la gran bonea sua e gracia singular. E apar per açò que com lo poder, la gloria, la virtut de la maiestat de aquell per lo ésser o no ésser del hom no s digués ni pogués ésser en res minuada ni multiplicada; ni la bonea de nostro senyor Deu, com sia sobiran e perfet en si per lo ésser o no ésser del hom, no degués o pogués en si rebre nengun crexement o diminutió, ni per la sua absentia rebre nengun minue; no es estada nenguna altra causa o nenguna necessitat, neguna fretura, ni negun profit, neguna rao ni negun merit procedent a la creatura per que l om fos fet, sino tan solament la mera inconprehensible bonea de nostro senyor Deu e de la gratia donada gratiosament, pregon, inscrutable abis.

E quant dona Deu al hom en açò com lo proposa a totes les coses, les quals ha volgut ésser, ni volrà que sien, com les puscha crear; e com be ha mes aquell qui ha ésser que aquell qui no es en ésser, confés que no u puch compendre, ni hi troba terma ma cogitació. En açò que ha volgut l om ésser aytal semblant a ci matex, com testificant la scriptura creà Deu l'om ha ymage e ha semblança sua, en que aparech la sua inextimable caritat. E en quina cosa poch Deu millor ensenyar la sua caritat al hom sino crear ha ymaga e semblança sua? E en açò lo sobrepuia a totes les altres creatures, com segons posició de sent Bernat no donà aquest do a nenguna altra creatura, ni s lig expressament de altra creatura, o digués sino del hom. E en açò que volch l om ésser axí gran e excellent que fos posat sobre totes les creatures sots lo cel creades, aparech la affluent magnificentia, sua liberalitat e larguea, e que fes altres creatures e quals, e quines, e com innumerables terrenals [...] e sobre celestials son a seruitut del hom, qui poria ymaginar, qui enunci [?] o contar? No es nengú sufficient sino aquell qui ha creades totes les coses.

Guarda, hom, donchs tot aquest mon e considera si es res creat que no seruescha, car tota endreça lo seu cors a aquesta fi, que sia seruenta e obsequiosa a tu que t seruescha en açò que es profit a tu e | [235 que t accaregua en tes delectacions o necessitats continuadament e copiosa.

Aquest cel, aquesta terra, aquest aer, aquestes mars ab les coses qui en elles son diuerses, no cessen de complir la tua voluntat. La circulació del temps ab la renouatió annual, innouant les coses antigues, les caygudes reformant, les destrouides restaurant, ab past perpetual te administra e t serueix.

Digues qui ha manat a natura que axí an vn consentiment te seruesquen totes les coses? Has rebuts beneficis del creador e tu no u consideres que d ell? Com no manifest o amagat es a tu aquest distribuïdor? Empero la tua rao no t jaquex duptar ans te manista que açò no es deure teu ans es benefici d altri, e quis que sia aquell, molt te ha fet qui tot açò e tantes coses te ha donades.

Molt deu esser amat qui tant ha pogut e t a volgut donar. Donchs molt es amador aquest e tant es demostrat per lo seu do aquest deure esser amat, que axí com seria cosa folla e digna de escarn e reprehentió, no cobeiar la amor de aquest senyor tan poderós, tant seria cosa peruersa e iniqua no amar aquest qui tant te ama.

En açò pot manifestament conexas l om la celsitut de la sua noblesa, belea e excellentia, que aquest senyor tan gran aytal tan poderós, tan saui, tan noble, tan bell, tan graciós, de transcendent belea en la amor del hom, e en lo seu sguart sia pres.

Ia la dilectió del hom no tirarà a si aquest tan excellent espos si no fos dotat en la belea singular sobre totes creatures. Apar donchs, que Deu haia amat notablement o asenyaladament l om, car sobre totes creatures l [h]a sobre puiat, com totes les altres coses haia fetes a seruitut e profit seu.

E si per uentura algu volia contradir a aquesta conclusió ací confirmada, arguint per los angels, alleguant que no sien a seruitut del hom, en aquest pas senten los altres quasi que no vullen dir en ses tradicions o doctrines, mas io m referme en aquesta opinio proposada per la paraula del apostol qui diu: Tots los spirits son administradós, tramesos en ministeri per aquells qui prenen la heretat de salut.

E dich opinatiuament, salua reuerentia dels maiors, que no son menys dignes los angels de esser fets a seruitut del hom, del qual es fet seruent lo senyor dels angels, Ihesu Crist nostre senyor.

CAPITOL XV. DEL SEGON BENEFICI DE LA RECREATIO

En totes aquestes coses, estant l om desconaxent, no portant a sa memoria los beneficis tan notables, no ha pensat [*en el margen: a l a graiment*] e com no ha agut verguonya ni temor, ni sen es estat

per amor, de trencar e passar lo ma | nament d aquest axí liberal | [236 distribuïdor, per què justament ha merescut en gran partida de perdre ço que no hauia merit de rebre, com tan negligentment se studia a guardar e estoïar açò que hauia rebut. E lo misericordios e piados senyor no uolent de tot destruir e perir açò que hauia fet, aiustant al primer benefici; e lo seruent lo qual hauia creat de no res, fet a ymage e semblança sua, faent lo senyor de totes coses qui son deïus lo cel creades, veent lo caygut per peccat de inobedientia, tot leig, sullat e perdut, per la sua sola misericordia e pietat, [h]a l volgut recrear e reparar trametent lo vnigenit fill seu de vna substantia, de vna egualtat, de vna duratió eternal, de vna matexa essentia e natura ab ell.

Lo qual axí com si no fos assats per manifestatió de la caritat, la qual hauia Deu enuers l om, a maior euidencia e demostratió de amor, faent los homens semblants a si, del ventre virginal de la verge gloriosa madona sancta Maria per operatió del sant sperit prenent vera carn, fet en semblança dels homens, es trobat en àbit axí com a hom.

E per ço que l pogués desliurar de la mort perpetual, es volgut per ell morir sobrepuiant l om en vna cosa als mals qui caygueren, car lo lur decayment es estat irreparable, e l de l hom reparable, honrant lo sobre los angels bons, la natura dels quals null temps legim que prengué, axí com de l hom.

Car segons la determinatió de l apostol no pres lo fill de Deu la natura dels angels, sino de la sement de Abraam. E vnida e aiustada a si inseparablement la natura humana sobre tot principat e potestat, sobre tots los angels e sobre tota creatura qui es feta e pot esser, la exalçada, e a la dreta part del pare honorablement collocada, per ço que en lo seu nom tot genol sia vinclat en terra [?] e dels celestials, terrenals e infernals.

O senyor Deu tot poderós, per ço que en tot l om aparagués la tua gran caritat, per rembre lo seruent, lo teu fill has liurat.

On la primera misericordia o gratia ab la segona has sobrada o consolidada, e axí com en la primera materia del hom tota la trinitat hi fou present, dient: Ffaçam hom a ymage e semblança nostra, axí matex en la recreatió o reparatió del hom, aquella beneyta trinitat, lo pare, lo fill e lo sant spirit, ab vna voluntat, ab vn consell, hi foren. Lo pare tramès lo fill; lo fill offerí si matex a fer la misatitaria; lo sperit sant qui es amor, ha mes en obra açò.

O qui porà jamás dignament | de tanta gratia, de tant benefici | [237 retre gracies, ni servici que u valla, com açò ab gran attentió pense, com en consideratió de aquestes coses so eleuat atorch, que no sens causa tot estich fora de mi matex, marauellat com poch Deu e mes, per quina rao axí de tot en tot volch tan fort metre la sua amor en la sua creatura, e si cosa era leguda de dir, axí com vn hom enamorat, exit fora de tota regla e enteniment, qui tant fa segons son poder, que

ia no resta pus que puscha fer sino açò que ha fet per la persona que tan singularment ama.

Que ha pogut mes fer lo creador per la creatura; per ço que la leuàs del fanch on era cayguda, volch deuallar allí on jahia prostrada de boca dens; e per ço que li reteí [?] justament açò que hauia perdut, ell ha volgut piadosament sostenir açò que la creatura per los seus merits portaua.

Assats poguera esser suficient lo primer benefici de creatió a ensenyar, sostenir e nodrir lo foch de amor, mas per ço que d'ací auant no haia la racional creatura lenyar e s pucha clamar o alleguar alguna excusatió, ha aiustat lo segon benefici, och lo tercer e lo quart a uista de tots dies, segons deíus serà mostrat.

XVI c[APITOL]. DEL TERCER BENEFICI DE DEU QUI ES DE LA SUA PACIENCIA

E per ço donchs que breument toquem que açò del benefici qui es de paciencia que ha nostro senyor Deu, la qual cosa après los dos beneficis damunt dits es necessari a considerar, per la salut del hom qui tots dies no cessa de peccar e aquest senyor tan dolç, tan liberal, tan gratiós, tan afable, tan amable creador seu, no ha vergonya de ofendre incessantment, veiam primerament en que aparex mes vers l om aquest tan gran benefici de paciencia.

En açò gos dir que apar la gran paciencia après dels dos preposats beneficis e la sua marauellosa benignitat e inconprehensible bonea e dolçor, com los peccadós que dauant ell abhominablement pequen, pacientment los sosté e lls spera, no volent la mort del peccador, dissimula los peccats de saber e de veure dels homens e ia per les lurs iniquitats no ls tol los bens seus, faent exir lo seu sol sobre los bons e lls mals, e ploure sobre los justs e peccadós; los mals comesos, comuns e manifests sien als seus vlls, no diuulga ni manifesta, ans los cела e ls cobra per ço que los peccadós no sien confusos e enuerguonyits; contra aquells qui pequen no ensenya tantost la sua ira, ni soptosament vol veniança, an dissimula e perdona tots los peccats mortals que hauràs comesos, | e ell calla, emp[er]o tot ho veu, tot ho escolta, no es | [238] neguna cosa amaguada als seus vlls de qui diu la scriptura: Los vlls de nostro senyor en tot loch guarden los bons e los mals. Los vlls dels homens tu has, e dels ulls de nostro senyor no has agut paor.

Auet que conex totes les coses antigues e uelles, ni es loch en orient, ni en les parts de occident per a fugir, cor nostro senyor Deu, com jutge ha vistes totes les tues obres, la cumulatió e multiplicatió dels teus peccats, e ha refrenada la sua ira com lo cel, ni la espera del foch no t han cremat; la aygua de la mar no t ha ofeguat; la terra no t ha begut; e com tota la terra sia plena de la gloria dauant la sua gloria, la tua miseria del peccat has vessada, ni has aguda verguonya de Deu, qui es present dauant tanta mundicia, tanta sutzura abocar.

Auet que diu ell: io fas quasi qui no u veig; digues hom si la tua iniquitat ha reuellada a negú dels seus [...] alguatzirs o satigs, per ço que la vengen?

No, cert, ans veu e calla; ueu ho e no ho venga; ueu e no t jutge; veu ho e dissimula de veure, cridant e tu no u ous, promet te e menysprees, ha menaçat e no l tems, tresoreges tots dies contra tu la sua ira e ell refrena los demonis volent ueniar lo seu greuge, e ell contrasta e restreny lo lur poder, que no t façan tant de mal com porien. No t jaquex esser temptat mes que no pories sostenir, ans te fa socors e ajuda en la temptatió. Jaqueix s lo, e ell no t iaquex. Partexs te d ell, e ell no s parteix de tu. Caus, e leua t; alanegues e sosté t. Ni t jaqueix tant foleiar, com es lo teu appetit o desig, adés tolent te la oportunitat, adés la voluntat, adés empatxant lo loch, adés mesclant hi amargor; a ueguades dificultat per ço que aquells qui volen errar, luny de peccat; a ueguades ab mansea, a ueguades ab por e terribilitat, a ueguades amoxant e ablanint, a ueguades açotant e ferint corregeix per ço que aquells qui s lunyen e fugen d ell, ab gran clementia los faça tornar.

E com tornen, molt benignament axí com li plau los reb e ls tracta, aconsola, els afalaga, amoxant los, exint los a carrera, dient los que no haian verguonya que tot lo mal que li han fet li es oblidat, no ls increppa ni ls fa <ni ls fa> retret, torna ls a maior familiaritat que no hauian de primer.

Guart, donchs lo mesquí, | quin benefici es aquest tan gran, | [239] iatsesia ages peccat e prouocat la ira de Deu sobre tu, aparellat es tots temps de hauer te mercè aquella hora que tu volràs e es aparellat si uols tornar a ell, de pendre lo libre en que son escrits los teus peccats e que l lance en lo pus pregon de la mar.

Si t vols no haura nenguna trigua entre tu qui tornaràs a ell, e ell qui t exirà a carrera a rebre; entre tu qui ploras e ell qui hoyra los teus plors e aconsolar t [h]a, car benigna e misericordiós es aquest senyor.

Los homens del mon son leugers a us e durs a perdonar; Deus, lo teu senyor ha lo contrari, es fort dur a irar se e aparellat tots temps a perdonar.

Los homens del mon per be que t haien perdonat, encara faran alguns opprobis o escarns; mas Deu com perdona axí ha mercè com si null temps fos estat res.

Si has fet vn greuge a algun gran senyor temporal, volràs hauer mercè e misericordia, e staràs al lindar de la porta, souint aguoytant, e no hauràs franca entrada per a parlar ab lo senyor, e com entraràs en la cambra, soptosament te gitaràs als seus peus, besaràs la terra ab faç esmortida, ab vlls plorosos, ab paraules humils uolràs esmenar lo greuge; e ell moltes ueguades ab vll superbiós, ab gest indignant no t uolrà oyr qui li estàs prostrat o gitat dauant los seus peus damanant mercè. No es axí del meu dolç senyor Ihesu Crist, qui pus volenter

parla amb mi que io ab ell; lo qual trobe tota hora; que m vull; qui m ve darrera com li fug, ab pa en la ma, cridant e amoxant me; qui tots temps me ensenya la cara fort alegre; qui abraça la mia penitencia; qui en tot loch es alegre e tot bo en tot loch, piadós en tot loch, dolç ab la gran multitut de la sua dolçor; qui no m torç los ulls, no m enferex la cara, ni m'exabuta ab paraules superbioses, ans tantost me ix a carrera com io torn a ell e abraça m e de gog que ha plora sobre lo meu coll e mana que sia tornada la primera vestidura de innocencia e lo anell de intelligencia e que sien calçats los meus [peus] per anar a aparellar lo euangeli de pau; e uol que sia aparellat a sopar lo vedell saginat o be gras, en remissió de mos peccats. | [240

Açò podem veure en sent Pere, en la Magdalena, en lo ladre e en altres sens nombre. E per ço com de aquesta materia tota la scriptura es plena e ho preycia e ho crida e molts exemplis de sancts, fets breu compendi me n pas, cuydant esser cosa incongrua voler puïar ab multiplicatió de paraules la cosa qui es a tot hom tan clara e tan certa e manifesta.

Mas per conclusió, qui serà aquell qui la bonea, la pacientia, la benignitat e misericordia de Deu que ha uers l'om, puscha conpendre o dignament cogitar e encercar, no es negú.

Pero si la anima souint sera vntada de aquest enguent e ab lo foch de amor encesa en la amor de aquell qui tant la ama e tant es amat per ella, molt feruentment serà cremada e ardent en la dita amor.

CAPITOL XVII. DEL QUART BENEFICI

Aiustant encara benefeyt a benefici per tal que la flama de aquesta fornal pus altre, pus alta e ampla, sia eleuada no tant solament CXL e IX colzades axí com aquella torre de Babilonia, ans tant alt que attenya a aquell antich de dies, los vlls del qual son axí com a flama de foch, lo quart benefici qui es de gratia speritual ab gran diligencia e exercitació de studi deuen encercar, car açò singularment segons mes o menys priuadament quascú reb si tornant al seu cor se studia diligentment de encercar e escudrinyar, trobarà en si matex nostro senyor, tant magnífich e liberal, que sol per açò que ha fet a ell en singular no li pot retre gracies, ni nenguna cosa que puscha satisfer a la amor de aquest tan gran e sobiran distribuïdor.

Aquest singular benefici viuificatiu qui serà marauellosament donat a quascuna anima singularment, per lo qual tota anima en la amor de aytal distribuïdor tan liberal deu esser encesa, flameiant, ardent e cremant ab foch perpetual e ab sagí de deuotió e grex esser engressida e vntada, es lo ver saginat cors seu e la sanch sua preciosa donant nos ho per meniar e beure e special e continuat nodriment de virtuts multiplicades.

Per que no deu esser ras de nostros coratges, ni remogut per oblit,

cor null temps a fet semblant do a nenguna nació de gents com aquest benefici singular aiustat als damunt tres passats e açò es sufficient per declaratió del dit grao.

C[APITOL] XVIII. DE LA FORMA E NATURA DE CONTEMPLATIO

Segons tradició e doctrina dels doctós e consideratió premissa | [241 per gran continuatió de temps, tres consideracions de la anima solem apellar contemplatió.

Cor a ueguades es entesa contemplatió com la pensa s escampa e se axampla en alguna consideratió.

Apellam per semblant contemplatió com la pensa se n puia e munta en gran consideratió.

La terça via de contemplatió es com la pensa es aliena, fora de si en sa consideratió.

En la primera conceptió de contemplatió, iatsesia la anima se estena e s axample en la consideratió, empero no passa lo lindar o terme de sa industria propria, cor no puia pus alt de sa natura.

En <en> la segona propietat de contemplatió qui es eleuatió de la pensa, la anima per illuminatió de raig diuinal ab la agudea de sa intelligencia trespasa lo lindar e lo terme de sa propria industria, empero ia per açò no passa ni s muda en alienatió de pensa. Cor iatsesia que açò que entén sia sobre si, cors sobre celestial, empero en sa consideratió no s lunya de les coses creades acostumades.

En lo tercer grao de contemplatió qui es dit alienatió, la pensa passa lo terme o portal de sa industria, e s transfigura en vn estament qui null temps li es estat demostrat, en lo qual illuminada per lo do supernal axí en aquella transfiguratió alienada fora de si, que no ha consideratió de nenguna cosa de aquesta vida present.

Aquests tres graons de contemplatió han experiencia tots aquells qui merexen venir puiant a la pus sobirana terra e pus alta d aquesta gratia.

Lo primer grau proceex de la industria humanal. Lo tercer per sola gratia diuinal. Lo segon partex de aquests dos, en part de industria humanal e en part de gratia diuinal.

Del primer es escrit en Ysayes: Leua entorn en gran amplura los teus ulls e ueies. Del segon: Qui son aquests qui volen com a nuvols? Del tercer lo psalmista diu: Jo e dit en lo meu exces, ço es en la mia alienatió e arrapament meu: tot home es monçoneguer. Ço es, no trop en lo enteniment meu, Deu qui es pura veritat.

Aquell primer grau qui es apellat dilatatió o amplura de la pensa, sol esser portat en acte per vna de tres vies. Primerament per art; après per exercitatió; la tercera per attenció. Per art nos exercitam com veem que alguna cosa fa aportar a executió e se llauors ab saua

inquisició e vera sollicitut o gran cura estudian, e apren ne com fa a fer.

Exercitació es quant hauem entès e après alguna cosa per art e per us e gran continuació e | executió nos retem aptes e espatxats | [242 en aquella.

Atenció es en la cosa que ab uer estudi portam en executió ab gran diligència hi continuada.

Per semblant forma aquella manera de contemplació qui es dita eleuament en alt de la pensa, ab vn grau es portada en acte. Cor la intelligència humanal diuinalment inspirada e ab aquella celestial lum illuminada a uegades es leuada sobre sciencia, a uegades sobre industria que es pus alt sobre natura.

Se llauors se n puia lo enteniment sobre sciencia, com la cosa que sap e enten conex per reuelatió diuinal. La qual cosa sobrepuia la manera de sa propria sciencia e intelligència axí com sabem que Deu es ú en essencia e triplicat en persones.

Sobre industria puia la nostra intelligència com açò que entén per sa propria sciencia no pot attenyer ni per nenguna industria sua poria hauer comprat de si aytal do, e es leuada la pensa sobre natura com la intelligència humanal inspirada per diuinal raig e illuminatió sobre puia no tant solament la sua ns de tota natural humanal trespassa los lindars o termens de sciencia, industria e manera.

Resta a determinar del tercer grau de contemplació qui es apellat alienatió. On la pensa ve en alienatió per vna de tres rahons. Primerament per alta e sobirana contemplació [*añadido al margen: deuotió*], puys per fort e singular admiratió [*la palabra añadida al margen podría ser insertada también aquí*], la terça per goix transcendent e consolatió.

Com per quascú de aquests la pensa ix de tot fora de si e eleuada, puiada sobre si matexa passa en alienatió, en que quasi es feta altra que no era, es donchs la pensa portada en alienatió de si per alta e pregon de deuotió. Se llauors com es axí encesa per lo foch de desig celestial que la enflama de amor intrinceca sobre tota humanal industria axí crex que la anima nostra per lo foch tant ardent axí com la cera dauant la presencia del sol regalant es a semblança de fum ben odorant tant asoptilada e aleuiada que sobre la aer, damunt totes coses creades se n puia en lo sobiran loch sobre celestial elegeix en sa consideratió.

Per gran e sobirana admiratió es la pensa alienada quant ella ha rebut lo raig de la diuinal lum eleuada per consideratió en admiratió de tan alta belea com es la de nostro senyor Deu, es ferida quasi d un esmortiment soptós per ço que del primer seu estament de tot sia derrocada e a manera d un lamp qui fir jus la terra tant com la anima per menyspreu seu en esguart de la sobirana belea se gita en pus pregon loch per humilitat, tant per lo gran desig | de les coses sobre- | [243 celestials reuerberada e illuminada e en si matexa arrapada en les coses altes sobiranes es eleuada e puiada.

Per gran e excessiu goix la pensa es alienada quant ella abeurada de aquella celestial abundancia de dolça suauitat hoc e embriagada ve en oblit de açò que ella era en lo primer estament e ab sobre tot humanal desig quasi sots un estament de marauellosa felicitat o beatitut en vn arrapament inusitat es transformada.

Aquests tres graus de alienatió son figuratiuament posats en lo libre de ls cantichs del propheta, es escrit: Qui es aquesta qui se n puia per lo desert axí com a vergella de fum de bones species de odors de mirra e ensens e de tota pols de qui [h]a en les species de bons odoraments.

Del segon es escrit: Qui es aquesta qui axí com la alba esclarex, bella axí com la luna, eleta com lo sol.

Del tercer es escrit: Qui es aquesta qui se n puia del desert, plena de delits, recolzada sobre lo seu amat.

Deu hom considerar per lo primer que lo fum es desig de la deuota pensa, qui proceex del foch de spiritual amor.

La vergella graciosa e drete es lo desig ansiós vntat ab drete intentió.

Per mirra entenem penitencia o afflictió del cors, per lo ensens deuotió del coratge, per la pols de tots bons odoraments, perfectió de totes virtuts.

Car se llauors la pensa sancta verament e no ficta, axí com a fum puia per lo desert, quant iaquint totes coses en si [son] sien bones o males, la affectió entén en les coses del celestial espòs, es cosa notadora e consideradora per lo segon grau de alienatió que la pensa se leua axí com l'alba quant per la admiratió de la visió de la intelligencia a poch a poch aprofitat en gran creximent de conaxença. La alba a poch a poch se leua, leuant esten se per tot loch, estesa es clarificada. Mas de que es gran marauella com mes se acostat al dia per creximent seu com deuria esser maior, se llauors se minua e ve a defalliment e axí de allí hon li ue que sia maior li esdeuè que defalga e torna a no res.

Axí en forma la humanal intelligentia illuminada ab lo raig de la diuinal lum quant es eleuada en contemplatió de les coses intelligibles, tant en les coses maiors e pus marauelloses es puiada e estesa, e tant com les coses corruptibles li son pus jusanas e mes lunyades, tant es pus alta e mes aguda e sòptil.

Mas en aquest puiament en lo qual la pensa humanal tots temps crex puiant en les coses sobiranes com molt crexent es estesa e dilatada ve en açò | que trespassa tots termens o lindars de la humanal | [244] capacitat e axí puiant defall, transformada en son desig sobre humanal tota se n puia sobre si matexa e axí com la lum qui ue ans del sol prenent creximent cessa e defall de esser <de esser> lum en tant que de tot acostant se al dia, ia alba no sia alba a la faç del sol qui sobre lo mon estén los seus raigs; axí en forma la humanal intelligentia per la altitut que ha <que ha> en la consideratió a ueguades crex que no sia ia aquella que era, no pas que no sia intelligentia, mas que no sia humanal.

E axí com lo primer grau de alienatió se leua per deuotió, axí aquest en deuotió defall. En lo primer per excessiu desig de la veritat se leua en alta contemplatió de la uirtut, en aquest per reuelatió de la veritat e contemplatió de aquella, lo coratge es enflamat. La qual cosa per uentura no es demostrada com es damunt escrit, bella axí com la luna, eleta com lo sol. La alba e la luna [...] han claredat, mas no han calor; lo sol en cascú de açò, te abundant. Quina cosa es pus luenta, ni pus feruent que lo sol? Nulla es.

Per semblant, lo primer grau ha illuminatió de deuotió aquest feruor, calor e cremament per illuminatió qui ha comensament. En aquesta illuminatió per diuinal reuelatió a uegades ue e fa ajuda a la pensa qui ia per si matexa se dispon a bones obres, a uegades ue soptosament en la pensa qui està en ociositat, com adés ajuda a la pensa, adés la desperta, qui iau en la peresa.

E açò fou causa per que la regina Sabba de les parts dAstria enterrogàs lo rey Salomó de diuerses questions segons se lig en lo tercer libre dels reys ha x capítols. Dací se es seguit que sent Pere quan era pres en lo carcer, per lo angel de nostro Senyor visitat ab vna gran lum despertat de dormir, fou desliurat del carcer.

Veia la uostra consideratió qui es regina, senyora e abitadora de aquelles parts de Austria qui son calentes, qui fou encesa per desig de veure Salomó. Aquesta es la anima qui regint lo cors e senyoreiant los apetits o desigs o cogitations de la carn, que es abitatió molt calda, es encesa e cremant e per desig de ueure lo seu espòs, pus saui que Salamó, es assedegada de contemplar la sua gran sauiesa. Aquesta regina primer hoy la sauiesa de Salamó, puy la veu e entengué; après per gran admiratió ixqué fora de si matexa mix esmortida.

Lo primer perta[n]y al pensament de la anima. Lo segon a deuotió. Lo tercer a alienatió de pensa, per ço se seguex ço que damunt es escrit | Qui es aquesta qui se n puia per lo desert plena de delits, | [245 recolzada sobre lo seu amat. Per aquest desert lo coratge humanal puia e trespasa si matex per alienatió de pensa sobre puiant tots los senys corporals [...] tota per contemplatió en la lum diuinal. Sellauors en aquest puiment [...] conplida de abundantia e abstinencia de delits com per aquesta [...].

[Desde la línea 6 hasta la 24, siguen 19 líneas de texto corrupto, de papel en parte carcomido y tinta desleída, del que sólo pueden restablecerse algunas frases aisladas.]

C[APITO]L XIX. COM SE DEU LA ANIMA ACOSTAR A LA CONTEMPLACIO DE DEU

L [anima] que s uol acostar a contemplatió del seu creador e hi uol aprofitar [?] per continuat estudi si la uol recobrar, posat que haia

perduda [?], porà esser ajudada en sa operatió. E deu lo coratge de la persona देनेiar totes ses cogitations del cor, e la pensa portar en goig [...].

E primera disposi[ti]ó deu esser que porte dauant los ulls de la sua [considera]tió totes les [*añadido al margen: gracias*] e dons dels diuinals beneficis.

La segona disposi[ti]ó [en] aquesta consideratió es que de tot son coratge gire s donant [...] en remuneratió al senyor seu ab [...] enteniment que [...], cosa hauia pus cara, la donaria.

La tercera disposi[ti]ó com [...] haurà fetes les primeres dues dispositions, sone lo | orgue intrincech de spiritual concordança | [246 ab lo cor e la boca, exint en laors diuinals.

A donchs com en estudi continuat la affectió pus pregona del cor per magnificencia de confessió, plena de deuotió, quasi en altre esser se es transformada o mudada, no resta pus sino que sia s obert lo spirall de vida e sia fet en la anima vn camí o [...] nadiu [...]; per lo qual en aquell [...] de coratge serà estampada la suauitat de la diuinal abundancia.

Açò es estat consideratió per que Eliseu propheta com fos cerquat de propheiar en si sentint, quant per aquell temps no va trouar [?] spirit de prophecia, feu se venir dauant vn gran sonador e fort, contra lo qual sonant lo psaltiri dauant Heliseu e cantant dolçament, tantost cobrà lo sperit de prohecia, e obrint la sua boca [...] en paraules de propheta, segons se lig en lo quart libre dels reys al terç capitol.

Què es significat per aquest sonar e cantar, sino ab pensa diligent despertar la deuotió del coratge e reparar [?] lo goig spiritual cantant ab gran affectió los beneficis rebuts, e la gloria que spera aconseguir del seu senyor?

E donant qui menor cant, empero concordant so, pot fer lur [?] anima sino cantant lo seu amant creador, benigne, suau, humil, senyor de qui sap que ha rebuts tants e axí eternalis beneficis; a donchs com demunt es estat posat, als beneficis del sobiran senyor per la gran multitud sien indeterminables [?] e incomprehensibles aquells qui en temps passat son distribuïts e aquests qui en quascun moment de present [?] continuadament se distribuïxen, en tant que nengun enteniment creat no ho poria plenament pensar ni perfetament expressar o declarar.

Empero posats hauem los mes principals qui damunt son declarats, los sens nombre, jaquix a la pensa studiosa de quascú volent se exercitar en nostra traditió per ço que haia alguna cosa la qual per si matexa esmagine en que puscha o deia esser cremada.

E si despertada la pensa sobre aquesta nostra ordinatió [...] res aiustant ab sa deuotió a nostra obra, com tornada lo seu meditar [?] lo y retrà al dobra.

Aquestes coses considerant [?] son la lenya ab la qual es lo foch de amor encès e cremant [?] cascun dia sobre la dolçor del coratge.

Aquests son los enguents ab los quals la anima es vntada, ab que la deuotió es despertada.

Aquests son los perfums o especies odorans ab los quals la anima [...]ta puiant se n del nouèn [?] al deèn graó, de aquesta escala, per graó en graó acostada [*al fin de la página, añadido al margen con repetición innecesaria*: a les coses] | a les coses spirituales, es ele- | [247 uada a les coses altes e arrapada en les sobiranes.

CAPITOL XXe. DEL X GRAO QUI ES DIT ARRAPAMENT

En tots los premissos graons la humanal industria ajudada pero per la diuinal gracia ha aministrat e ensems obrat a la anima per a puia en los dits escalons.

Mas en aquest deèn grao de arrapament, sol es do de la diuinal gracia que y puscha attenyer la affectió de aquell qui ho desija.

No sia nengú qui estime ab ses propries forces e industria natural, que puscha aconseguir aquest do; cor no es en res en la ma, ni en neguna ajuda de la industria humanal, ans es singular benefici de la gracia de Deu qui es fort cara e molt tart a ben poch donada.

E a parlar, escriure o definir res de aquest grao o dels altres que s seguxen no sens merit es ferida la mia cogitació de por e lo enteniment de dupte com de aquesta cosa fort pocha sia en mi experiencia e freuol conaxença.

E ato[r]ch gran rao [?] en contar [?] de aquell ni era puia en aquest escalo, enterroguat quina cosa era, quasi donchs respongués durament dient: Com poets demanar experiencia de aquella cosa que parlà amb mi Ihesu Crist?

Fa aquest testimoni de no saber en aquell seu arrapament si era en lo cors o fora lo cors. No ns liurà ni ns dix pus de aquest fet si no que es estat arrapat fins al tercer cel, no certificant nos de aquell qui l arrapa, no manifestant nos la manera, no què y viu en aquell arrapament, sino hi hoy paraules secretes e testifica que no es legut al hom parlar açò que hoí.

Donchs què poré io. ab quin [...] me atreuiré al mon de aquesta materia res scriure ni parlar? Lo meu enteniment ia es fort minue, si no que m recort arrapaments de diuersos, car es estat arrapat Enoch, e Elyes fo arrapat en vn carro fogueiant, e fo arrapat sent Pau, och e sent Felip, e no dupte de sent Pere e sent Jachme, e sent Johan sobre los pits de Ihesu Crist, e no descrech molts en los nostros temps esser arrapats e n he sciencia de vna persona qui de present coman a silenci iatesia per ventura poch contradiguessen si ab son propri nom la demostraua.

Pero atorch mi per nengú de aquests no est estat informat en quina guisa algú puscha esser estat arrapat o com se deia aparallar la anima a açò que merescha aquest diuinal arrapament sino que en algunes

scriptures fort escurament e molt confusa, e lest diuerses conclusions difícils de entendre. E si mes dema naua la rao e quina es la [248 causa de açò, responch mi esser uençut en aquesta materia, forçat a respondre per ço com aquest arrapament es inefable e marauellós. E com se pot pensar la caritat de qui açò legirà, ni pot esperar la nostra affectió, cuydant se no haurà poder de parlar ni dafinir açò que ull no ha vist, ni orella oyt, ni en cor de l'hom null temps es puat? A nosaltres, diu lo apostol, ho ha reuelat Deu per lo seu spirit. Car les coses qui son sobiranes no son demostrades ab paraula, ans sol son reuelades per lo sperit, com la cosa marauelosa que la paraula no explica, cerqua la oratió e spere la deuotió aconseguesca la puritat.

Per uentura serà feta questió, què es esser arrapat. Responch, no neguo cerquem curar [?] per aquesta questió, faça inquisitió qui serà aquell qui haurà cercat per dir queucom per poch que sia de aquesta dificultat. O si per uentura Deu per la sua sobirana potencia e supernatural gratia me donchia experiència de esser arrapat, esperaria nengú qui hauria sperança que m oys, res definir de tan sobirana cosa que attany res a aquesta vida present.

Veigs que com fem mentiú d'aquestes coses celestials qui son en aquesta uida quasi tots balbs, ne difinim res assertiuament. E donchs què farem mes [*añadido al margen*: tan] de les coses altes e sobiranes? Certes, com a les coses celestials per feruent desig nos començam de acostar e ab pensa excessiua esser arrapats en les sobre celestials, se llauors cessen les paraules e es fet vn silenci en lo cel, ni es nenguna lengua que haia cura com ne poria parlar de aquelles coses tan excellents, ni ab negunes paraules explicar ni difinir, cor tot lenguatge de gents defall en açò e tota rethorica parlar ne, es insuficient.

E lig se en lo Ezechiél que los animals que Ezechiél veu en visió anauen e tornauen e allí on era lo mouiment soptós del spirit allí anauen, e com era feta vna veu sobre lo firmament, estauen e no s mouien e baxauen les ales. D açò es entès que com la veu se fa deíús lo firmament, ço es, deíús lo pus alt cel de tots, com es feta veu de açò que desperta la humanal pensa a acostar se a la mort e desig del sobiran be qui es nostro senyor Deu, aquesta ueu es feta deíús lo firmament com enquera la anima no ha trauessat los cels per arrapament, axí com sent Pau.

Seguex se que los animals qui son entesos per los coratges de les persones, van a venen ara exercitant se en vna virtut, adés en altre e allà on lo mouiment soptós del sperit sant es, alla van, cor [249 tota gratia que han, reben en vn moment de aquest sant sperit.

Mas com es feta la veu sobre lo firmament, tantost baxen les ales. Cor tantost que la anima es arrapada per la veu feta sobre tots los cels on es presencialment per sperit, es feta inmoible e insensible la persona, fora de si, qui no usa de nengun seny corporal, cor aquest do no ha negun veynat o parentela ab lo cors.

De açò recita sent Agustí de vna persona perfeta que com oya alguna cosa delitable, per goig sobiran en vn arrapament estrany tornaua quasi morta, en tant que no sentia lo foch material per molt que lo y acostassen.

Semblant legim de sent Thomas, doctor del orde dels frares preicadós, que com lo conuerçassen, era en vn arrapament tant fort, que no sentia res. E semblant de diuersos hauets legit e oit, los quals nomenar seria massa lonch.

E de aquests qui en les sues contemplacions ixen fora de si matexs e son arrapats axí fort que venen en vn excés de pensa, alguns son qui u esperen e n reeben com no y sien vsitats, per la sola gracia del senyor, qui ls apella a tan gran do.

Altres [*añadido entre líneas: son*] que per ço que pusquen aconseguir aquest do ab ajuda pero e mouiment de la gratia de nostro senyor Deu, com ne haien gran vs ia, e continuatió, ab gran industria lur, fan tan gran disposició que aconseguen diuerses ueguades aquest do axí singular.

E axí los primers han aquest do de arrapament per part lur o cas o fortuna; los segons per virtut e gran costum e continuatió o posseexen en tant que aiustant la gratia diuinal tota hora poden esser arrapats, que uolen.

Dels primers hauem figura en Moysès, dels segons en Aaron. Com açò que legim de Moysès qui puiat en lo mont veu per vn nuvol en sperit coses secretes. Açò fou en vn cas no pas ell aparellant si, ans fo solament gracia de nostro senyor qui lo y reuelà. Mas Aaron quasi ia hauia gracia en son poder, tota ueguada que la rao la mouia e volenter ordonada de entrar en lo sancta sanctorum, e derré lo vel del temple los secrets de nostro senyor Deu.

Preposat açò acost me a la principal materia de aquest capitol. E iatesia totes mes facultats e virtuts hi sien insuficients, e sobre totes forces de la mia sciencia e experiencia sia parlar de aquesta materia e menys haia aptea de liurar ni escriptures informant ni algú qui desija res saber de aquesta materia, pero humilitat dauant la reuerent presencia de aquells qui açò legiran affectuosament proposada, suplich a tots legidós e oidós que sostenguen sol | vn poch mia ignorancia | [250 per lur gracia, que en aquest pas requir suportats mi.

Cor segons lo meu petit ueiares açò que lo meu sobiran senyor me dara a cogitar e entendre en aquesta materia, diré, no pas presumint res de mi sino açò que en sent per scriptures de doctors aprouats.

O si res exemplificant en alguns passos era incongruament posat, sotsmet mi a correctió e ajuda dels maiors en antiquitat e mes suficients en sciencia que mi.

A donchs per introducció de aquesta materia tan alta, propòs segons mon albir que axí com lo cors de la persona ab los peus materials es adés d açà a de dellà segons mouiment del apetit, axí la anima racional

per los seus desigs, qui tenen loch de peus, es menada e tirada alla on lo soptós mouiment de les sues affections e desigs la empenyen.

E tant com pus feruents seran les affections e pus soptoses, e mes enceses, per cobeiança de aconseguir açò que desigen necessari es que ab molt soptós e esparançat mouiment allí sia portada e arrapada on ha son appetit e affectió.

E contempla, ma ymaginació que axí com los peys, qui son presos ab lam, null temps serien presos si primerament no prenien lo meniar qui es aquí present, axí matex la anima null temps seria arrapada, si primer no arrapaua. Açò apar Ihesu Crist confirmàs per lo euangelista qui diu: Lo regne dels cels, sosté força, e aquells qui faran violencia lo arrapen. Se llauors fa la anima força en lo regne dels cels e força-dament ab violencia los arrapa e ls tira a si, com ella tota, de tot en tot encesa e ardent no cessa de cremar en si ans ab continuada pensa e consideratió per la memoria e recordatió continuada dels beneficis rebuts, axí encesa e leuada en alta contemplatió que puian sobre si, oblidant tota altra creatura, axí es ardent e assedeguada de la presencia del seu amat, que tant com li es possible en la similitud o semblança del seu amat se es transfigurada.

Cor tanta es la força de la amor, que fa de necessitat esser aquell qui ama, semblant a l amat. Apar donchs que sia cosa couinent al sobiran amador e propria, qui ab tot son cor e força quorespona ab amor a aquell qui l ama, retent semblant per semblant, e que retribuescha do de arrapament a cell qui l ha volgut primer per consideratió rebre ab arrapament.

E com se poria estar de amar aquell qui ama, ni per quin desplaer se n | poria lunyar cell qui tots temps ha amat, ço es lo sobiran | [251 senyor. Negú donques no s desper de esser amat, qui aquest senyor ama, cor fort uolenter seguex la amor nostra lo nostro creador, la qual es ordonada en ell, qui respon molt per maior amor sens proportió o comparatió que no es la nostra.

Cosa seria no leguda al sobiran amador si per amor arrapat per la anima no la tiraua al seu arrapament e si s jaquia vencer o sobrar en amor, cell qui es sobirana amor.

A donchs aquell qui desija puia sobre aquest grao e uol hauer experiencia quina cosa es esser arrapat, cerqua diligentment, desig o feruentment ame, ab gran ardor faça oratió, ab gran instancia continue, ab perseuerança acost si, ab desig e sperança en tant que merescha hoir de si açò que diu la scriptura: Persona est de desigs, no tardes a empetrar, cuyta de tirar aquell espos ab desig molt ardent e arrapa l en les tues entramenes, per ço que ell te leu en alt e t arrape a les sobrelestials marauelles e palaus seus supernals.

E no s pens aytal esser defraudat o enganat en lo seu desig, si es feruent, cor segons lo propheta, als justs dara lo lur desig, e fara la uoluntat de aquells qui l temen. E donchs, quant mes complira la affec-

tió dels deuots contemplatius, qui l amen, e oirà la preguaria de aquells que axí tenen emprendat en lo lur cor?

De açò que damunt es posat, ab lo que s seguex, pot hom hauer alguna intenció que uol dir esser arrapat. E no s pren ací arrapament segons ma estimació, axí com les comunes persones vulguars o entenen, e segons lur costuma, com hauen en vs de dir arrapament com contra uoluntat de algun es presa, quinas vulla cosa sia e li es arrapada de les mans soptosament. Lo arrapament de que ac[í] e del damunt posat fem mentió, no s pren ni es entès axí, iatsesia pogués hom dir que en aquest arrapament qui es de la esposa al espos, haia alguna violencia amiguable e dolça.

E segons mon juhy, per aquesta rao es dit arrapament com cells qui aconseguxen aquest do lo han soptosament e sens prouisió e quasi en un moment. Empero no es arrapada la anima forciuolment per l espos ni l espos per la anima. O es dit arrapament per ço, car quines vulla sia la anima en aquesta vida present qui aconsegux aquest do de gracia, sol la merex optenir per fort poch temps e momen- | [252 taneament, e açò per la gran fexuguea del cors e per la sua imperfectió e gran e greu instabilitat, car segons diu Job, l om nat de la fembra nuqua està en vn estament matex perquè anuides o null temps pot hauer gran detenció en aquell benaenturat arrapament, ne en aquell per molta continuació estar la anima posada en aquesta vida, cor ella grauada [?] del carrech de la mortalitat del cors, tantost cau e alanegua en aquestes coses jusanas, e reuerberada o ferida soptosament ab lum sobirana, tantost torna a ci matexa, en tant que de aquella lum a la qual ab grans sospirs era passada e puiada, torn ab gemechs e sanglots, forçada en lo esser de aquesta vida, escur e tenebrós.

Cor tanta es la vigor e abundancia de aquella lum que axí com leuats los nostros ulls corporals encaerem [?] la esp[h]era del sol si uolem guardar lo sol per lo seu rag de fit en fit, no podem per res mirar; o com per la granea de la lum es forçada la agudesa de la nostra vista en tant que no pot sostenir aquell lum per gran temps, ni tasta la sua dolçor, sino soptosament, quasi per vn moment.

Axí com la sageta tramesa per l arch en amunt ab vn uolament soptós s en puia en alt e tantost torna deuallar.

E axí com los peys qui juguen en l aygua donen vns salts sobre l aygua e tantost se n tornen; e axí com les altres bestias juguant, folguen vn poch sobre l aer e tantost tornen en terra, axí la anima soptosament arrapada, soptosament torna a si matexa.

Ay las, en [a]questa miseria som posats e cayguts qui aquella lum sobirana per la qual som fets e creats no podem sostenir. E hauem ne eximpli de açò, eident e manifest, car tres qui forem [errata del copista, en vez de «foren»] en la transfiguració de Ihesu Crist no pogueren estar sobre los lurs peus com veeren tan gran lum, ans caygueren sobre les lurs fas o cares. Sent Pau circuit de vna gran lum, caent en

terra perduda la vista fou en tot lo seu cors debilitat o aflaquit. Daniel diu en pas de les visions: io viu aquesta lum excessiua o molt gran e no romàs en mi fortalea.

Es testimoni pero de aquest arrapament com la anima en tan soptós desig del seu amador, a ueguades se encén axí que per lo foch de amor tota cremada, remoguda la grauitat o fexuguea corporal contra la natura del seu cors qui dispensant virtut diuinal es la persona puiada | [253 sobre laer, e aquí per algun temps marauellosament detenguda.

Axí com trobam de alguns en scriptura, si ia per uentura no sien qui diguen axí com sent Pau si matex ignorar, o no saber ia, si eren dins lur cors o fora d ell. E semblant arrapament hom recorda hauer negunt lest si no l'escrit de l'apostol sent Pau.

A donchs com la suauitat o dolçor del repos spiritual en lo qual la anima arrapada quasi tastant lo ha fruició o benaumentura no pucha plenariament ni perfeta esser optenguda la dita dolçor per gran duratió de temps en aquesta vida present, e com es optenguda la dita dolçor, no sapia la dita persona arrapada difinir o parlar ne res assertiuament, per ço segons mon arbitre es entesa la paraula qui es escrita en lo Apocalipsi, on diu mosse[nyor] sent Johan: E on totes les coses quasi en miga hora, tinguessen silenci, e la nit escura en lo seu cors tinguéis son cami, la tua paraula tota poderosa, senyor, vench de les cadires reals.

Per açò es entès que lauors es fet silenci en lo cel, ço es en la anima que es dita cel, com totes les coses creades qui solen fer gran brogit en la anima portant la per diuerses cogitations en diuersos lochs, en moltes guises enquietant o enpatxant la, han silenci son foragitades del cel, ço es de la anima.

Se llauors la nit en miga hora fa son cors o camí, car en aquest migan estament qui ue abans de l'arrapament ia la suauitat o delit spiritual se acosta a la anima quen foragita tota cosa mundanal e la sua affectio o amor tira al seu desig o amor, après d'aquest estament de la nit ab vn soptos mouiment, la tot poderosa paraula uenint de les cadires reals e arrapant a si la anima ilustra o illumina la de vna lum spiritual en axí que estant en aquest mon present ia se alegra com en vna ymage o semblança perceba o conegua aquella b[ea]titut o benaumentura, la qual ull corporal no ha vista e axí dreçant se sobre lo onzèn grao de contemplatió, los seus ulls ferma e fig a contemplar les coses sobrecelestials.

E com aquest arrapament no sia fet sino fort en breu temps e transició, per ço es damunt posat que lo silenci no fon fet en hora perfeta sino en miga hora, e ço de aquest arrapament la persona no sapia res o determenar reduida als actes corporals, per ço diu notablement quasi per miga hora e no diu perfetament miga hora.

Encara mes segons mon | arbitre es altra distinció de arra- | [254 pament, axí com son tres visions posades per los sancts doctors, qui

diuersifiquen o multipliquen tres arrapaments, com es visió corporal la primera, ymaginaria es la segona, la tercera, intellectual.

La primera visio corporal es per la qual hom no pot veure les coses corporals, axí com vn hom veu a l'altre e en aquesta forma veu Balhasar vna ma qui scriuia en la paret.

La segona visió ymaginaria es com algú sonpniant e posat en vn ésser de que hom diu qui es fora de si mateix, veu per reuelació de Deu algunes ymages o semblances de coses creades, axí com Nabuchodonosor veu lo cap de la estatua, lo cap de la qual era de aur e l'arbre qui tocava fins al cel.

La terça visio intellectual es com no veu les coses corporals, ni les ymages lurs o semblances, ans l'enteniment, per lo gran poder de nostro senyor Deu es vnit en les coses incorporees sobre celestials. Aytal fon la visio de l'apostol sent Pau e aquesta es lo tercer cel al qual fa testimoni esser arrapat, car per aquestes formes tres, damunt scrites, de visions, los sancts doctors entenen tres cels.

E apar segons la doctrina o tradició de sent Agustí, que l'apostol sent Pau en lo seu arrapament veé Deu faç a faç, com diu en axí: Per quina rao no creurem que Deu no haia volgut demostrar la vida esdeuenidora, la qual no sia que s'pertangués après de aquesta, al doctor de les gents, apostol seu, arrapat fins a tan excellent visió? E axí segons sant Agustí sent Pau fou arrapat fins a la visio de la sancta trinitat e açò es fins al tercer cel.

E a uegades es arrapada la anima fins al primer cel a les vegades al segon e fort tart ab sent Pau al tercer.

E iatesia que del quart cel en propria forma no haia lest en la scriptura que n sia feta menció, si posaua per scriptura ço que m tinch en lo meu cor no m sia pres a presumció ni a temeritat o follia, mas a una furiosa amor spiritual, qui per excessiu o molt gran desig, ardent o cremant, me fa aparent o semblant a persona qui es posada fora son propri mouiment. Car dich que no es cosa sufficient a la mia anima, ni sera null temps contenta o paguada de puiar en aquests tres cels si ia no li es dat per gracia singular que penetre e trespasa fins al quart, per ço que de aquell loch d'on es exida per amor en la sua creatió, sia reduida o tornada per aquella mateixa amor en la [255 sua glorificació.

Per lo quar cel, de qui propri motiu meu faç mentió, entench en aquest pas lo meu senyor Ihesu Crist, lo qual la mia anima no solament desija ueure per vn petit moment o temps soptós, ans no seria sadollada en lo seu excessiu o molt gran desig, fins sia vnida e ajudada per amor a ell, son creador. Ni m pens açò esser impossible, co[m] l'apostol sent Pau digua que cell qui s'acosta ab lo sobiran senyor es fet de vn sperit mateix ab ell. E per ço que n fossem certs e n aguessem sperança, lo fill de Deu auní o ajudà a si la natura humana en lo ventre sagrat uirginal de la verge Maria; d'on, esperassem foragitar tot dupte

les nostres animes, qui amem lo sobiran be esser en algun temps esdeuenidor aunidores o aiustadores al lur creador.

O anima benaumenturada, a qui serà donada aytal experiència, iatesia que en aquesta plorosa vida no n pucha aconseguir perfeta conaxença. Ay anima mia, e quant serà lo temps, quina serà la hora per que lo cors imperfet qui no pot hauer semblant visio, te lo teu desig que no sia conplit. Qui t veda anima mia, aquest be [*añadido al margen*: tan gran], qui t tol aquesta gracia? Cuytat, no't trigues a empetrar tanta perfectió. Digues me, quin rey temporal ha contractat ab tu axí familiarment que t haia acostada a si sens mitjà? No es negú sino lo sobiran senyor, al qual sospiras.

Empero per ço que no aparegua que tu, anima mia, per massa gran cuyta errasses lo salt, preuenint o cuytant lo temps e la hora, iatesia que io no haia ignorancia quel teu desig insaciable qui en aquest mon no pot esser conplit, no sostengua pacientment les trigues qui son a tu grans com la amor qui es impacient, no prengua solaç quant per greu trigua no pot ueure lo sol amat. Consell te que s sostengues sol vn poch e de grao en grao graciosament e sauia, puia los quatre escalons qui resten en guisa que a la per fi pus facil o laugerament meresques de optenir açò que desijes.

Encara ueg que resta a tu vn gran cami e per molts e diuersos puiaaments e deuallaments vas a venir a aquell loch que desijes, a ueguades torna t del terç al primer e al segon cel, a les ueguades torna t del primer al segon e al tercer, en tant que corrent del un a laltre, semblant als animals o besties qui anauen e retornauen en forma de vn lamp resplandent, peruengues al mont de Deu qui es dit Oreb, ço es, a la taula plena o | onplida de tota [...]ositat [?], diuersitat e | [256 multitud de viandes, en la qual trobaràs lo pa dels angels de que son ajudats los sants en lo cel delitablement e sadollats; e se llauors poràs tu com dir ab lo psalmista: Lo meu senyor me regeix e no m defallita res; en loch de gran pastura me ha collocada o conuidada.

Corre adonchs de vn grao en altro, en aquest temps mijà no dormes, ne dons son als teus ulls. Leua t en lo començament de les vigilies, desperta lo teu amat, tenint tu e conseruant per tots temps en humilitat lo derrer loch per tal que en temps esdeuenidor merescha la tua deuotió hoir: Amich, puia damunt e serà t honor e gloria dauant tots los conuindants.

Se llauors com tu arrapada en lo abis e pregonea de la sobirana resplandor, tota abocada e de la seruitut de corruptió en la franquea de la gloria dels fills de Deu portada, ia en aquell espill eternal en lo qual resplandentment luen totes les coses ab vn pur e cencer esguart; contemplant ueuràs e miraràs totes les coses creades, tant pus clar e mes nedeament e purament, quant mes veus vna persona pus perfetament que quant ueus la sua figura pintada a la paret. Car ueent la paraula per la qual son fetes totes coses, veuras en aquella matexa

paraula les creatures qui son per la dita paraula fetes, en la qual molt mils e pus perfetament son que en si o en la sua propria natura.

On axí com les ymages e les figures de les coses qui son posades dauant lo spill, son vistes en lo dit spill, axí sens nulla comparatió, molt pus ver e pus perfetament, tant com ha dissimilitut entre lum e ombra, la ymage e la persona, que figura les coses creades, qui son, seran e son estades, en la contemplatió sobirana del creador, de que tu per mi e en qui totes les coses son. Per los sants seran vistes tant com es placent a lur creador demostrar de la sua essencia e dels seus secrets. Ni açò deu esser duptós a nulla persona, com sent Benet, segons que legim, haia vist tot lo mon aiustat en vn raig de sol.

E que diré de la visió de la sancta trinitat? A enteniment creat no es possible de açò declarar, ni dir res certament com al enteniment dels seraphins, qui son en lo mes sobiran orde es cosa inconprehensible. Cor negun enteniment creat no la pot ueure segons tota la sua perfectió que es infinida en lo seu pur esser, en lo qual envides lo pot hom contemplar, car tant com freuoltat humanal se <se> esforça de acostar se a aquesta nubilositat que s mostra als viuents | en aquest mon | [257 fosca o escura, mas als saluats fort clara e luent, en la qual d entendre luenta [?] tant es obtenebrada e escurida, ferida de la dita escuredat luminosa o luent e foragitada de aquella lum per la resplandor transcendent o sobirana.

E fatiguada en sa infirmitat o malaltia es compresa per la gloria e magestat. Car diu la escriptura que l escodrinador de la magestat es opres per la gloria. E diu lo psalmista: Com lom se acostara al cor alt, sera puat mes pus alt Deu.

No metam donchs nostra força a mes saber que no es necessari a nos per que massa alt puant, no errem lo salt, car tant com la persona es posada en aquesta vida mortal, no aprofita axí en contemplatió que en aquell raig de la sobirana lum increada los ulls de la sua pensa de fit en fit per gran continuatió de temps fige o fita, car lo senyor tot poderos en aquesta vida mortal no es vist en la pura claredat de la sua essencia, mas la anima considera algunes coses que son jus Deu, don refocillada o fortificada, aprofita en la contemplatió del seu creador.

En aquest enteniment deya Ysayes que les coses que estauen deiús ell complien lo temple, car segons damunt es estat posat com la pensa assats en la contemplatió ha aprofitat, ia no considera Deu sol en la sua essencia pura, ans contempla les coses que son jus ell.

Si ab tota la intenció, la pensa qui es fort peregrina en lo cors freuol, se esforçaua de veure aquell llum, axí com es en lo seu pur esser, no poria per res, car com angel oy [?] la ceguedat de la sua dampnació.

Per gran virtut que en les persones santes e eletes en aquest mon resplandesca, no poden penetrar o trespassar ne una de com gran serà aquella gloria de la nostra nouella natiuitat quant a contemplar lo lum de eternitat o eternal, lo nostro saluador reformara lo cors de la

nostra humilitat, configurat o fet semblant al cors de la sua claredat e reformat o altra uegada format, lo posarà en la sua gloria per tal que hon sera lo cors en aquell loch sien aiustades les aguiles, e totes les partides sien aunides al lur cap inseparablement o sens separatió.

Deuem entendre nostro saluador diligentment e ab gran attentió, qui volem en la contemplatió de la sancta trinitat esser promoguts e la natura del senyor contemplant; considerar deuem e squiar que no mesclen en aquella sobirana, sancta trinitat, nulla cosa corporal, com sia la natura diuinal en tot loch, e en tot loch sens loch corporal | [258 que la contengua.

Per que nos, lunyats los vlls de nostra intelligencia de tota cosa corporea corruptible e incorruptible, se llauors sens dupte sapiam uerament açò que de Deu conaxem com sentim en nos mateys que plenariament e perfeta, alguna cosa sentim la qual no som suficients de entendre.

E com a la altea de nostra salut e a la intelligencia de la sancta trinitat sentim que no podem atenyer, cregam que açò nos es bo en que nos no som suficients.

Null hom no sacosta tant a la conaxença de la trinitat o diuinitat com cell qui enten en les coses diuinals si molt hi ha aprofunditat.

No si pot tant acostar que no n romangua infinida cosa mes que ell no n enten, ne jamés poria entendre cor aquell qui presumex si esser uengut perfetament a la cosa de que fa inquisició en les coses diuinals, no la troba axí, ne tant que no defalla en la inquisició.

Haiam, donchs consolatió e sapiam que ha escodrinyar lo sagrament de tanta pregonea som impars o insuficients e a aquelles coses, les quals ajudant la gracia de Deu poden en açò esser via o carrera al nostro enteniment, girem los ulls de nostra intelligencia per ço que per la conaxença de les coses visibles e per la consideratió de les creatures atenyam a les coses qui son sobre tot enteniment e rao natural.

E si per ventura no podem ab l'enteniment, almenys atenyam hi per deuotió e affectió de desig. Car no ha forma o guisa al mon pus sufficient a entendre la sauiesa, justicia, bonea e misericordia de Deu e les altres perfeccions qui a ell son atribuides quant al nostro enteniment tant com li es possible en la present vida, com per soptil inquisitió de les coses creades, car diu lo saui que per la granea e belea de la creatura pot hom conixer lo creador. Excepten la affectió, amor o desig, qui molt mes alt uola que l'enteniment enuers Deu, menys spreades empero les coses qui son jus ell.

CAPITOL XXI. DEL XI GRAO PER ON PUIA LA ANIMA A CONTEMPLATIO DE LES CREATURES

Es cosa digna de memoria e en l'enteniment notadora, que tota nostra contemplació pot esser generalment sots dos articles compresa, ço

es de les creatures e del creador. A donchs per us que de les coses jusanas vingan a les sobiranes, e per la consideratió de les creatures siam ajudats en la contemplatió del creador e pus facil o lauger e mes perfet sia lo puiament, cosa es necessaria e molt profitosa per ço que pus perfetament e sauia, iatsesia que mes sia tardada la | anima | [259 a aconseguir açò que desija que girem los nostros ulls intellectuals de la nostra consideratió a la contemplatió de les creatures que pot fer en endreçar nos a la contemplatió del creador.

Jatsesia que aquest grao onzè qui es posat de arrapament, qui es posat deèn grao, aparagués que sol degués pertanyer a aquelles coses que son reuelades per la gracia diuinal en lo arrapament o après ia açò pas no es inconuenient o cosa no leguda disponent o contrastant la raho si après lo arrapament la anima torna a considerar e contemplar las creatures en lur granea e bonea.

E no deu esser de tot foragitat de la pensa açò que vn poch abans es posat damunt que per molts e diuersos puiaments e deuallaments vingam a perfectió de nostre terme, adés del tercer cel, tornant al primer e al segon, e del segon al primer e tercer.

E per maior probatió de aquesta damunt dita veritat podem veure la forma de contemplatió figuratiuament en los ocells del cel qui a les veguades se abaxen prop de la terra, a uegades se n puien en lo mont alt del aer e aquells lurs puiaments o deuallaments diuerses veguades repetexen e tornen.

Veia mes la vostra consideratió que los dits ocells a les uegades uolen a la part dreta, a uegades a la sinistra, a les uegades a la vna part, a les uegades a la altra, declinant o girant no pas tornant derrere o fort tart, es aquells lurs volaments, puiaments e deuallaments ab cotidiana frequentatió o continuatió com repetexen o tornen.

Considere mes la uostru deuotió los dits o[c]ells com volen girant se entorn e quasi soptosament e souint aquells mateys mouiments e volaments e semblants, a ueguades maiors, a ueguades menors, repetexen o tornen tots temps venint en loch matex.

Veia mes deuotament la vostra consideratió com alguns ocells dotats de grans ales, uolants sobre la aer reuerberants o ferints ab les dites lurs ales en vn loch estan que no par que es moguen e ab vn petit mouiment se fan sobre dit aer inmoibles e de aquell loch per vna gran diuturnitat o duratió de temps no s partexen, en tant que per la excutió que posen en obra ab gran instancia par que vullen cridar e dir: bona cosa nos es que siam en aquest loch.

Segons aquestes semblances sanament e pura enteses, podem hauer regla e forma en nostra contemplatió qui es diuersificada en diuerses formes o maneres semblants als | uolaments dels ocells damunt | [260 memorats o dits.

Car la nostra consideratió a les ueguades puia de les coses jusanas a les sobiranes, a ueguades de les sobiranes deualla a les jusanas. E es

tot ab la laugeria de la sua consideratió, corre a ueguades de la part al tot, axí com a considerar lo cors per anima. A les ueguades del tot a la part, com per consideratió del cors ue a contemplar la anima. E a les ueguades del maior fa argument al menor, a les ueguades considerant vna cosa, a les ueguades lo seu contrari.

Se llauors ve en conaxença de dos contraris, axí com de fredor a calor, de mal a be, se llauors la anima en la sua consideratió corre dauant si e soptosament tornar a enrere, com de les causes o comensaments ue a conaxença de les creatures per los principis produides o engendrades.

Axí com hom ue a conaxença que l sol engendra la calor e torna lauors anrera com de les coses engendrades o produides ue hom a conaxença de lur principi o comensament; axí com hom ue en conaxença que l foch es calent, com escalfa l agua.

Lauors la nostra consideratió no s a en gir com l enteniment considerant les propietats e uirtuts que ixen de alguna creatura, per aquestes uenen en propria conaxença de la dita creatura en la qual reduex o torna tota sa propria consideratió.

Se llauors la nostra pensa fig los ulls de la intelligencia en vn loch en lo qual esta inmobile quant considera lo esser e natura de la creatura en la sua natural propietat e belea.

E es cosa notabla que en cor de l hom es trobada alguna semblança ab tots los dits, car en lo dit cor la terra ha loch del primer cel e no tant solament es vn, ans lo segon après del primer e lo tercer après lo segon.

Loch del primer cel te la nostra ymaginació, del segon la rao, del tercer l enteniment. Entre aquests cels lo primer es molt pus gros o mes corpulent que ls altres dos, per ço com la ymaginació es aquella que reté en si totes les formes, semblances o ymages de les coses corporals e grosses. Los altres dos cels, ço es la rao e intelligencia en comparatió de aquest son fort soptils e prims e de tota corpulencia e grossea remoguts.

Lo primer cel que ací posam es cosa manifesta esser visible, corpulent e gros, pus iusà que tots los altres, com aquest entén la terra testificant lo Aristòtil qui en lo seu libre de cel apella tot lo mon, cel.

Lo segon cel no es axí corpolent e gros per lo qual | prenem | [26] lo aer, e l foch.

Lo tercer menys, per lo qual entenem lo foch, qui està sobre los quatre elements. Al primer cel a de parar la ymaginació qui axí com lo primer cel produex o engendra totes les coses corporals de diuerses materies, axí matex la memoria laugerament engendra diuerses ymaginacions de moltes creatures, les figures o ymages de les quals conté en si.

Al segon cel pertany comprendre o considerar totes les natures o propietats de les coses visibles.

Al tercer cel pertany de entendre les coses spirituals de tot remo-

gudes de corpulencia o grossea. Lo ull corporal es sensualitat, per lo qual veem les coses visibles a ell no s presents, no axí com lo ull de intelligencia ab lo qual fem inquisició de les coses amaguades e a nos absents de que per gran consideratió venim en conaxença souint.

E axí com les coses corporals venen a la sensualitat corporea visiblement, principalment e corporal, axí ab lo ull de nostra intelligencia entenem les coses absents inuisblament e principalment e considerem las essencia[s]. Mas aquest ull intellectual ha dauant la sua presencia vn brauiel estès tot ennegrit per la delectatió del pecat e de tants sutze carnals de cogitacions leges texint que la fan de l'enteniment qui contempla enpatxat, sino quant a la diuinal miseratió plau acordar gracia singular.

E aquests e deuallaments e puiaments, diuersitats e varietats o guises, que son formades, son diuersos desigs, persones qui contemplen e dons illuminant la persona, tants que enuides poden esser entesos per algu fins per aquell a qui es atorgada explicatió molt notable.

Per los dits puiaments e deuallaments podem considerar per alguna semblança que trobarem en los nostros sompnis qui souint en nos mateys, si be hi atenem a trouar. Car nosaltres lo primerament nos dona vijares que siam arrapats e pujats en alt, a ueguades que siam gitats en lochs molt pregons, a les ueguades uolants, nadar; a ueguades nadants, uolar; adés coses alegres, adés tristes; a ueguades coses delitables, a les ueguades coses terribles, nos appar que les mundanals presentades. A ueguades nos aparerà que en [*añadido al margen: vn*] moment stat de Roma on Ierusalem, e moltes altres coses qui apar sien impossibles o profanació, forma en si la ymaginació de aquell qui dorm. E semblant en lo repos de contemplatió, qui a dormit primerament, es arrapat la pensa del contemplatiu en diuerses formes | e guises | [262 segons la diuersitat de la gratia que li es feta. Adés es arrapada a les coses sobiranes, a les uegades se inclina e s baxa a considerar les coses jusanas, adés considera e fa inquisitió de les natures, diuersitats o uarietats, qualitats o complexions e formes o figures, e comensant a la terra qui es lo pus iusà element, puiant per totes les altres creatures fins al sobiran senyor, lo seu camí endreça, del qual totes les coses han pres començament.

CAPITOL XXII. DE LA CONSIDERATIO O CONTEMPLATIO DEL PRIMER ELEMENT

Considera la pensa del contemplatiu e marauellant se es feta fora de si mateixa, segons us de comú parlar, com ueu la terra qui así es penderosa o pesant element, esser fundada sobre tan fluxible e moble e moll firmament o fundament, ço es l'aygua.

Se llavors onclou en si la anima que açò es fet per uirtut d'aquell qui ha fundat la terra sobre les aygues e a qui miraculosament esta inmobla; car diu lo propheta que Deu la fundada sobre la mar e sobre

los flums la ha aparellada, lo qual leua ab tres dits la granea de tota la terra e ha pesat en vn es peses los monts e ses ualls, pensa en semblant la persona contemplatiua algunes partides de la terra, axí esterils o no fructificants, qui res no engenren de si; altres partides qui han fertilitat o fructificació; considera per semblant les partides de les terres molt diuerses, la vna de la altra, adés la altitut dels monts, adés la gran pregonea de les ualls; en vn loch la durea de les pedres, grans e sobergues; e[n] altre loch diuerses especies o natures de metalls; en altre loch distinctes colors de pedres precioses e les lurs amaguades propietats, e diuerses uirtuts e natures que ls ha dades lur creador.

En altre loch considera la gran multitut e diuersitat de les herbes e camps, dels arbres e vergers [?] e sements; en altre loch la gran belea dels prats qui han tota sobirana uerdor e de les vinyes e dels boscatges e silues sobirana granea; considera per semblant intentió [?] les flors pintades de molts colors, de marauellosa odor dotades, e considerant la redolencia o odor delitable de les especies, aromas ia infinides o sense nomenar, lur sabor [*en el margen*: axí] amorosa o olasant, lauors la anima es feta en gran admiració e conuertint o girant se a contemplar ab diligent inquisició la innumerable multitut e diuersitat de besties, de serps, de lue | rts, de vermens, de abelles, los | [263 vns dels quals apar haien marauellosa astutia o sauiesa, los altres gran ferocitat o ferea, los altres humil mansea o subiectió, los altres axí com los vermens qui fan la seda e les abelles qui engenren la mel, gran industria o maestria.

Se llauors la anima ue en conaxença del creador tan poderós, qui tanta diuersitat e belea de creatures produí o creà, gira s mes la anima a contemplar la disposició del cors de l'hom intrinceca, qui es dins lo cors, e extrinceca, la qui apar defora, e considera la formació del hom inuisible, qui s fa en lo ventre de la sua mara marauella s en si matexa; gira s mes, e veu en vn matex hom tan gran difarentia de partides, de neruis e venes, de complexions, de humós e de articles, e per lo contrari tanta vnitat e concordia en les sues partides del cors, e tots los homens esser axí semblants en algunes coses, en altres no hauent nulla semblança, per la qual cosa es manifest a la anima lo gran poder e sauiesa del creador qui en vna matexa axí pocha creatura ha pogut, sabut e volgut tantes coses diuerses, semblants e no semblants formar; considera per semblant forma la vnió o aiustament que ha la nostra anima rational ab lo cors, qui de no res es creada, e lo seu inuisible reteniment de la memoria, e la suptilitat del enginy, ab la voluntat marauellosa, e lo mouiment soptós de la sua cogitació o pensament ab les altres virtuts e potencies, com sapia posar difarencia entre mal e be; lauors la anima marauellant se en la contemplació de tan marauellós, poderós e soptil mestre qui aytal creatura axí perfeta e marauellosa sabé, pogué e volgué crear, tota es arrapada e eleuada en sa deuota consideratió e contemplatió.

C[APITOL] XXIII. DE LA CONSIDERATIO DE L'AYGUA E DEL AER

Contemplant, donchs, la bonea e granea del creador per la consideratió del primer element qui es la terra, conuertex o gira s la anima ha encercar vna fort marauellosa pregonea de belea de creatures, com guarda ab l'ull del seu enteniment lo brogit de la mar e trencament de les ones qui par que per gran ira o felonía ensenyen defora lur turbatió.

E com veu en sa consideratió les ones terribles, los creximents marauellosos, los flums leuats en lur mouiment soptós; e considera e contempla les diuerses natures de peys, grans e poch, los vns hauen figura fort estranya, los altres quasi semblants a formes de besties qui habiten en la terra; com considera la anima lo mouiment continuat dels flums, rius e | fons qui proceexen de aquests, e la lur imanatió | [264 de aygua qui continuadament e sens repos brolla, e com ixen de la mar on es lur terme; car tot flums entren en la mar e de aquell matex loch ixen, car testificant la escriptura los flums de aquell matex loch on ixen, alli han a tornar, per ço continuadament del lur principi prenguen esser e crexença; on com la anima considera que la aygua axi salada en lo mar, sia tan dolça e plasent en les fonts delitables, se llauors com mes continuen aquestes contemplacions mes li es manifesta la sauiesa e lo poder marauellos del seu creador d on ve a la sua pensa de grao en grao puia a contemplar les coses mes altes e marauelloses.

E per consequent aprés de aquest grao endreça l'ull de la sua intelligentia puian en lo mes alt grao o escalo a contemplar la purità del aer e totes les coses que habiten en ell, que ueem ab nostro vll corporal.

Primerament ueem en lo aer estament variable, mutacions o mudaments soptosos, car a les ueguades hi miram serenitat o temps seré, a ueguades gran turbatió e escuredat, a les ueguades trempança, a ueguades greu destrempament, a les ueguades vna feruor o calor tota bolint e cremant intolerable, a ueguades fret inportable, a les ueguades grans contrarietats de uents, qui s'entren e a forma de dos qui junyen e per lur encontre giten lamps terribles qui d'ells proceexen ab brogits espauentables.

A ueguades veem per sobres de gran tempestat caure pedres molt noybles; a les ueguades neus qui deualen del aer, engenrants terribles frets; a ueguades escuredats fort espesses dels nuuols.

En quant considera la anima diuerses natures de ocells de separadas colors e guises, qui volen e habiten en lo aer, los vns hauent en lur natura enclinatió de çagar e destruir tota res que ls cau entre arpes, altres tots simples e suaus, quasi familiars en lur conuersatió; los vns esser molt laugers en lur volar, altres fort tartos per la grauitat o fexuguea de lur cors; e com la anima considera la belea e gratiosa diuersitat, als ulls corporals delitable de les plomes e ales tan nota-

blament pintades dels ocells, e ls cants e guarrulations axí dolços e suaus que posen la persona en admiratió que quasi es feta fora si mateixa; per consideratió de totes aquestes coses pot manifestament venir en conaxença del poder, virtut e saulesa del creador de totes les coses, lo qual deu tota creatura deuotament honrar e amar molt mes que si.

CAPITOL XXIII. DE LA CONSIDERATIO DEL CEL

| Aprés dels elements es la anima eleuada en pus alt escalo | [265
a contemplar la granea, amplura e altitut del cel e la sua resplandor; e com se gira entorn ab mouiment soptós, ab lo qual girar del seu mouiment fa vn cant delitable ab vna armonia o acordança qui es sobre tota estimatió sonora, dolça e suau als qui son en paraís.

E com ab aquell seu girament circular abrigua totes les creatures qui son jus lo cel, lauors es posada la anima quasi fora son esme, considerant la multitut infinida de les steles, e siti e cors e ordinatió qui han diuersos resplandors, veent la claredat del sol e de la luna qui illuminen tot lo mon e ab lur continuada e eternal circulatió e mouiment fan distinció de temps e anys, dies e mesos, donant per lur benefici crexença a totes les coses qui naturalment en los quatre elements son engrenades.

Aprés ymaginant la substantia del quart element, qui es lo foch, qui es inuisible, qui s te sens mijà ab lo cel, lunnyat de tota corpolentia de grauitat o fexuguea, esser molt mes de soptil natura o prima que ls altres elements sobre los quals per puritat o laugeria de la sua natura es collocat, quasi axí com a senyor marauellós, fervent o cremant, resplandent, acostat sens mijà al cel; per totes aquestes consideracions ue la anima en conaxença de aquella marauellosa e inconprehensible saulesa, poder e benignitat qui totes aquestes coses e altres, pogué, sabé e uolgué fer e crear, tenint per tostemps en la sua governatió, conseruatió e dispositió.

Contemplant donchs lo creador per totes les sues creatures, la persona deuota e contemplatiua marauellant se, tota enflamada per gran desig en la amor del seu senyor, diu ensems ab lo psalmista: O senyor, com son magnificoses les tues obres, sobiranament son pregonas les tues cogitations o pensaments. Totes les coses, senyor poderós has fetes ab molt alta saulesa, mas l om sens saulesa no les conexarà e lo foll no les entendrà. Yo, senyor, e considerat totes les tues obres e en aquelles me so delitat en en les factures de les tues mans posare ma recordança. Marauellosa es feta la scientia tua sobre mi, es confortada en son esser e no y pusch attenyer.

Empero si la anima nostra no es suficient per attenyer a considerar e scodrinjar aquella sobirana saulesa qui atteny d una partida del mon [nos]tro a l altro, fort en vn soptós moment, e dispon o ordena totes

les coses ab gran sua|uitat, almenys encercant totes les obres de | [266 la sauiesa e poder del creador, lo nostro sperit faen vn mouiment circular, mouent se en gir ab gran inuestigatió o inquisitió, penetrant o trespassant les pus jusanes partides de la terra fins al darrer loch de infern, considerant traussa en forma que a la fi merescha de tornar al seu cercle d on ixqué.

E axí com lo eximent fou del sobiran cel, per semblant lo retornar sia fins a aquell matex, car puien les penses contemplatiues fins als cels e deualen als abís.

D açò es com lo sol naix e se n va a la sua posta e puy torna se n al loch seu e aquí naxent altra ueguada, gira s per lo mig dia e decline s a la tremuntana.

Lauors naix lo sol co[m] l ull de la spiritual intelligencia ab lum de gratia illuminat e ab feruor o calor de la diuinal amor encès e cremat, se esforça de gitar los raigs de la sua contemplatió fins a la consideratió de la gloria de la diuinitat.

Lauors es lo sol a la posta, com lo vll de nostra intelligentia ferit per la incomprehensible granea de tan gran magestat e tanta gloria, torna en si e alanegua en consideratió de les creatures.

Lauors torna al seu loch com ell ueu per la sua poca fermetat, prenyat e inflat del carrech de la carn, esser soberch a la sua força, e virtut lo negoci o faena que ha temtada de comensar.

Se llauors se gira per lo mig dia com la nostra anima se gira ab tota la força a contemplar aquelles coses qui desperten e encenen en ella maior feruor o calor de la diuinal caritat; decline s a la tremuntana per la qual son significades les coses contrarioses, com la persona se somou ab tota la força a considerar aquelles coses qui desperten temor en la sua anima e meten por en la sua consciencia que si per uentura no la mouen coses delitables o alegres, almenys sia ferida de temor e por, de suplicis e turments.

C[APITOL] XXV. DE LA CONSIDERATIO DE LA DOLOR DE LA MORT

Si uols donchs que la tua anima sia sequestrada o lunyada de les delectacions mundanals qui enpatxen lo acte de contemplatió, reduex o porta a la tua pensa quanta serà la dolor, espaordiment e la amargor e angoxa en aquella passio terrible de la resolutió o departiment del cors e de la anima, com seran separats la vn de l altre, qui del començament de lur creatió ençà, foren en gran amor e companyia.

E com serà greu forts e incomparabla aquella violencia | o for- | [267 ça tan gran com la anima, vulla o no, sera forçada de exir del cors quant aquelles colligations o liguaments e nuus fisicals qui son entre la anima e lo cors, forçiuolment seran romputs e ab greu angoxa seran dissoluts o desliguats, les junctures se disjungen, los neruis ab totes les partides del cors seran enredrats, los ulls se ecuriran, les orelles

se ensordiran, los labis se engroguiran ab la cara, e perduda la color natural, tots tremolaran.

No serà algun article o [*en el margen*: ni] partida en lo cors qui no s regire en aquella dolor intolerable o no sostenible, qui no pot esser comtada, tan gran com es. La qual tanta e axí gran serà que null temps no es estada tan greu en aquesta vida.

Daçò apar en alguns qui en la angoxa de la mort se regiren e s trenquen en si mateys tant, que no poden en res trobar repòs ans desuibronen tots.

E per ço lo propheta clamant se, diu ab plor: A mi han circuit entorn les dolors de la mort. E aquesta dolor crexerà sobiranament se llauors com ia lo cors tot fatigat o huiat e buyt de ses virtuts e forces naturals, veurà la anima que en vn moment li seran presentades dauant, totes les obres que hauran fetes lo cors e la anima, bones e males, e li seran mostrades dauant los ulls de la sua consciencia.

Aquesta dolor dins en lo cors e dins la anima serà axí gran e sobergua e greu trencament de cor, que la anima ab maior turbatió que pusqua esser en lo present mon, serà força quasi de exir e iaquir son esser natural, si possible li fos. Per ço se seguex la paraula del psalmista: Los torrents de iniquitat m an torbat.

Se llavors tots los torrents uenen sobre la anima, com tots los peccats que haurà fets la persona li seran soptosament presentats dauant, per que se llauors la sciencia que haurà o experientia acuse la consciencia, car lauors comensa la anima justament jutiar si mateixa, estant per testimoni la sua conscientia e ueu que li son propis los turments infernals a ella deguts per los peccats, e d altra part guarda los sperits malignes qui estan aparellats a arrapar la e menar la se n en infern, si no y ha algú qui la defena.

Lauors quant se ueu entre tantes angoxes del cors e de la anima, axí orribles e intolerables, d una part per la temor, d'altra part per la dolor, d altra per la terrible hi espauentabla visió dels dimonis, d altra part per les penes de infern e angoxes qui li son aparelladas, d altra part per lo remordiment de la propria | e greu consciencia | [268 veent se en tanta ansietat e que no troba loch per on puscha fogir, ni on se pusque amaguar, ni on haia refugi, lauors estreta e turmentada ab vna angoxa redoblada defallint de tot en tot, a si e en si, ue en vna gran desperatió si no es algú qui misericordiosament la aconsole.

E per ço com no ha agut recordatió o memoria del seu creador com [h]o poch fer, e la amor del mon e de la carn ha preposada a la amor de Deu, del qual ha rebuts tots los bens, e lo esser seu natural; e aquest creador seu ha derencalit, sera derencrida la mesquina malauenturada en aquella hora de tanta necessitat e serà liurada als diables, qui la turmentaran eternalment per saecula saeculorum. Lo cors qui fou nodrit ab tanta cura, ab tan gran estudi, ab tanta ansia, en tants e axí grans delits serà liurat als vermens e serà conuertit en podriment e pudor

intolerable e insuportable fins que altra veguada ajustats en vn collegi miserable sian fets companyons en la pena infernal qui foren agermanats en la colpa e en tot mal.

CAPJTOT XXVI. DE LA CONSIDERATIO QUE DEU HAUER LA ANIMA DEL DIA DEL JUY

Asats pogrà esser cosa suficient la consideratió de la mort a somoure e ferir lo coratge del hom si be volia atendre a les damunt dites terribilitats e estranyedats, pero encara resta vna contemplatió no menys suficient a somoure e posar temor e espaordiment terrible en lo cor de la persona com pensa en lo dia del derrer examen e del juhy general, lo qual ab gran terribilitat en diuerses materies demostra lo propheta denuntiant a nosaltres, com diu axí: Prop es lo dia de nostro senyor Deu, qui es gran e fort soptós; la veu del dia del senyor serà amargosa, car aquí serà tribulat lo fort e poderós; aquell dia serà dia de ira, de tribulatió e de angoxa, dia de plor e de miseria, dia de tenebres e escuredat, dia de neula e de gran tempestat, dia de la trompa e d una gran veu qui sobre les ciutats guarnides e sobre los angels sobirans o molt alts serà oyda.

Aquí seran tribulats los homens e iran axí com a cechs e orps, per ço com han peccat contra Deu e serà escampada la lur sanch axí com la planitia de la terra e los lurs corsos axí com a fems e podriment. Car en lo foch ardent del seu zel serà deuorada tota la terra quant lo senyor darà fi al | mon ab gran cuyta e farà gran destructió en | [269 tots aquells qui habitaran en la terra.

Serà en aquell dia segons que Ihesu Crist diu en lo seu euangeli, gran tribulatió, semblant a la qual no es estada del començament del mon fins aquell dia, ni serà après tan gran, e si no fossen estats abreuiats aquells dies, no s [h]i saluara hom carnal. E Daniel diu de aquesta materia en axí: Vendrà temps lo qual null temps fou despuys que les gens començaren esser fins aquell. Tantost après d aquesta tribulatió lo sol se obscurarà, la luna perdrà la sua lum, les steles cauran del cel e les uirtuts dels cels se mouran; lauors aparexerà lo fill de la uerge en lo cel e planyer s [h]an sobre si tots los trips de la terra e ueuran lo fill de la Uerge qui venrà en los nuvols ab gran virtut e magestat, e trametrà los seus angels ab vna gran trompa e so terrible e ajustarà lo seus elets de quatre partides de uents.

E en lo apocalipsi de aquesta materia se lig axí: Un gran terra tremol serà fet, lo sol tornarà axí negre com vn cilici e la luna serà feta tota sangonent e les steles del cel cauran sobre la terra axí com les figures qui estan en flor caen de la figuera, quant es ferida de vn gran vent, e lo cel sen irà, axí com vn libre qui va escarteiant en lo aer com es pres per vn gran vent e fort, e totes les muntanyes e les insules se mudaran dels seus lochs, e ls reys de la terra e los princeps,

los cauallers e los richs, forts e seruents els franchs, se amaguaran en les coues e en les pedres dels monts e diran als monts: Caets sobre nos e amaguats nos de aquell qui seu sobre la cadira e de la cara de la ira de l anyell, com vengut es lo gran dia de la [ira] e qui y porà donchs estar? Qui pot imaginar quin serà lauors lo espaordiment de les gents, com lo foch fer e terrible romprà los monts e ls colls, com Deu manifestament vendrà. E axí com vn lamp qui ix de orient e corre fins a occident, axí per semblant serà lo seu adueniment, com lo foch se encenrà e cremarà dauant la sua presencia, e irà dauant ell entorn del qual serà gran tempestat lauors com tot lo mon cremarà, quant tots los elements se dissoldran per la calor del foch, com la trompa terrible cridarà ab vn so espauentable dient: Sus, leuats uos morts, qui iaets en los sepulcres e venits, | comparexets al juy del saluador. [270

O las, e qui porà null temps sens gran paor e glay esperar lo dia del seu adueniment? E qui porà estar dauant la sua presentia? Qui porà sostenir de ueurel? Cor ell serà axí com a foch flameiant e axí com a erba ab que denegen e carden los draps, e cenra cremant e देनेiant l argent. Ay mesquins, e si lauors देनेiarà l argent, que farà de l estany e del plom? Si anuides lo just serà saluat, lauors lo peccador e inich on aparexeran? Que farà la vergella del desert ahon lo cedre de paradís per espaordiment tremolarà? Que diràs mesquí de peccador, se llauors com parlarà la consciencia contra tu matex? Com te accusaran los elements? Com la creu de Ihesu Crist te redarguirà et fara retrets? Com los daus se clamaran de tu? Com les nafres parlaran contra tu?

Ay, e com seran lauors angoxoses e estretes les carreres als dampnats, damunt veuran lo juge irat e sobiranament ofes, deiús espauentable abis de l infern, a la dreta part los peccats qui ls accusaran, a la sinistra infinida multitut de dimonis aparellats a donar turments, dins ells la consciencia cremant e fora ells la suor bullent.

Ay, mesquí de peccador, axí pres e on fugiras? Inpossible es que t amagues, e de comparexer dauant lo jutge t es cosa intolerable o espaordible o que no pots sostenir. E sapies que com Deu mes te espera per ço que t corregesques, tant pus fort te punyirà si hy has negligentia en aquell dia tan terrible al qual sabent Dauid que deuia comparexer com seria citat, hauent por de venir hi, deya en lo psalm: Senyor meu, no entres en lo juy ab lo teu seruent. E en altro loch diu: Senyor, no m arguesques en la tua furor ne m corregesques en la tua ira.

A aquest dia axí espauentable desijaua fugir [*añadido al margen*: e escapar] Iob quant deya: Qui m recaptarà aquesta gratia que tu, senyor, me tanques en infern e n amagues allí fins que sia passada la tua furor. O paraula notable e de gran temor e tremolament, no demanaua en altro loch esser amagat, e clos e tancat sino en infern per fugir a la presentia del jutge irat, donant a entendre manifestament

molt pus facil o laugera cosa esser, e mes sostenidora sens comparatió, la pena de infern que no ueure la faç del sobiran jutge irat.

A aquest dia tota creatura racional per venir dauant lo jutge just | peremptoriament es citada, lo qual no porem corrompre com | [271 sia just, ni enguanar com totes les coses li son nues e manifestes. No s porà null absentar per nenguna rao, ni porà optenir dilatió per negunes preguaries ni dons, cor lo zel e la furor d'aquest jutge no perdonarà en lo dia de la ira ni oira prechs de nengú, ni reebrà dons, pochs ni molts, per redentió de null hom car lo argent ni l or no poran desliurar negú en lo dia de la furor.

Allí no serà oida excusatió, ni serà reebut procurador, no y valrà res, alleguatió nenguna, ni argumentatió. Allí no haurà loch com lo bell parlar allí ser mut e no sabrà lauors l om a escusar queuins contraris pose, ni quines cauillations done, lo arguint no sabrà que s parle, les paraules cessaran e baralla no serà legut a nengú de litiguar, ni porà lo causidich res alleguar, ni s farà lauors inquisitió, com, ni per que, ni s porà negú apellar de la sententia pus no y resta a l ira dia com aquest sia lo derrer.

CAPITOL XXVII. DE LA CONSIDERATIO DE LES PENES DE L INFERN

Aprés de tantes coses e axí terribles e espauentables resta encara la irreuocable sententia difinitiu: Anats vos en maleyts del meu pare e de mi e del sant sperit, en lo foch eternal qui es aparellat al diable e als seus angels. Lauors iran se n aquests en los turments eternal s e los iusts en la vida perpetual.

O mesquins de dampnats, e que diran lauors: O senyor, e a on nos tramets? Almenys, senyor, romangam algun temps ací ab tu e ueurem si poria esser reuocada la sententia aquesta cruel? Respon lo jutge irat: Ite, anats uos ne, partits uos de la mia presentia. O senyor, e pus que axí s [h]a fer aquest departiment tan dolorós, dona ns la tua benedictió, cor no hauem por de negun mal, pus tu ns haies beneyts. Respon lo jutge irat: Maledicti, maleyts sereu del meu pare e del sperit sant e io, que us do la mia maledictió. O senyor, là on irem estariem molt? almenys estariem tant com los sants pares, que y esti-gueren fins a la tua mort o estariem menys? car massa ns serà fort pena tant sostenir turment. Respon lo jutge irat: in ignem eternum. No us cal esperar d aquí auant misericordia, car lo foch on irets serà eternal, qui durarà per secula seculorum. O senyor, e pus que axi ns se-pares de tu e ns dones la maledictió de la sancta tri | nitat, al- | [272 menys, senyor, dona ns qualque companyia bona que ns reba karita-tiuament e ab amor, axí com tu, senyor, tots temps fuyst karitatiu e amist los teus per los quals morist e prenguist passió, no ns vuelles, senyor, liurar a nostros enemichs e axí, senyor, digues nos a quins comanes, e a qui lexes la nostra cura? Respon lo jutge irat: al diabla e als seus angels.

Lauors los diables qui seran aquí aparellats penran lur cura, metran los tots en vna gran cadena, tota fogueiant, liguats al coll e iran se tots al turment eternal.

Qui es aquest qui s puscha ymaginar quanta serà lauors la dolor, lo plor e la tristicia, com los damnats seran separats de la consortia e companyia dels sants e de la visió de nostro senyor; qui liurats en la potestat dels dimonis iran ensemps ab ells en lo foch infernal on estaran sens fi en plors, en gemechs e terribles crits e sanglots e exellats de la gloria de paradís benaumenturada seran turmentats en lo infern on null temps veuran lum, null temps aconseguiran refrigeri, ans per infinits milia milles de anys seran turmentats en l'infern dolorós, on no ls cal hauer sperança de esser per null temps desliurats.

En lo qual loch los diables qui turmentaran los dampnats nunca seran fatiguats o huiats. E cells qui sostendran los turments no poran morir, car lo foch en aquell loch per molt que crem, null temps defall, ans es reseruat. Los turments per tots temps renouellen. No serà oyt res en aquell loch sino plors e plants, gemechs, crits e escroximent de dents. No y serà res vist sino vermens e serps e totes besties verinoses e cares negres e spauentables dels turmentadós ab terribles figures de dimonis.

A qui haurà dolor intolerable o no sostenible; por, sens conpatió; temor horrible; mort del cors e de la anima, sens sperança de venia e misericordia.

Per aytal guisa morran los dampnats que tots temps visquen e axí viuran que tots temps muyren. Desijaran mes no esser que en aytal miseria esser. Malayran si mateys e Deu qui ls ha creats, lo pare e la mare qui ls criaren e hauran en oy si mateys, e l creador qui ls ha fets, que ls sera gran pena; hauran en lur proposit e voluntat que si ho podien fer que s tornarian contra nostro senyor cruelment.

Per que diu lo propheta Daud: La superbia de cells qui t han en hoy, crex per tots temps. | O quanta e com espauentable e teme- | [273 rosa pregonea de la ira e terribilitat diuinal contra la sua creatura, e dels seus juys, abís qui no pot esser escodrinyat. Qui serà cell qui pensant souint en aquestes coses e en la tua ira no haia temor de tu, senyor poderós, just e terrible? Qui serà cell, qui lo mesquin, qui pro-uocarà contra si la tua ira peccant dauant la tua magestat e irritant a tu? Com porà tenir damunt si lo carrech de tanta e axí gran felonía e ira tua?

Molt es profitosa aquesta contemplació a derrocar la altitut del coratge del hom, a refrenar la superbia, a repremer la audauia [?], a trencar la durea del cor, a humiliar e baxar la inobedientia, a corregir la pertinacia e posar e iaquir tota animositat, a foragitar e desrayguar tota delectatió inordenada de la [*al margen está añadido: carn*] e leia voluptat e carnalitat.

Açò es aquell vent qui ue de tramuntana, gran e fort, e lo foch que

ueu Ezechiel en la sua visio, la qual ab torbatió salutar o de salut, o ab espaordiment profitós, torba e fer la nostra anima. E en nosaltres amollex la durea, desperta la perea, apagua la ira, abaxa la superbia, foragita la negligentia e aparella la anima a exir a camí al seu senyor, qui veu present [?].

Totes les premisses e damunt dites coses aparen figuratiuament en lo quart libre dels reys, com del pensament de Deu lo propheta Elies: es instruit. On com lo senyor sobirà li prometés que passaria dauant la: sua presentia dient li hauer lo senyor qui passa, sperit gran e fort, regirant los monts e esterminant [?] les pedres dauant lo senyor, tantost après d aquestes paraules ajusta dient: io era lo senyor e l esperit. Aprés del sperit vench gran comotió e mouiment, e no era lo senyor en la comotió; après la comotió vench gran foch e no era en lo foch: lo senyor; après lo foch vench un siulet molt amorós del aura, prim e delicat, qui es lo vent fresch e suau qui s leua après lo mig dia. Per ço es en exs quel esperit gran e fort qui va dauant nostro senyor regirant los monts e cremant les pedres, es la por e auorriment que per la consideratió e fort recordatió de la mort e de l aueniment del jutge irat e de la sententia inpermutable o que no s porà mudar, la anima es ferida.

E lauors aquesta consideratió gita a terra la altea del seu cor e amollex la durea, somou e derroqua la anima ab vn escalfament e cremament, quasi confús e inordinat o desordenat, la encén | o cre- | [274 ma. E dich notablament quasi desordonat e confús, com procehint aquest mouiment no pas per amor, ans mes per temor, mes dona afflictió a la anima que consolatió, per ço es entesa la paraula damunt notada que no era lo senyor en la comotió, ni en lo foch. Diu se après que lo senyor era en lo siulet de l aura, vn vent del mig iorn, prim, dolç e delicat, car allí on es present la diuinal consolatió no y es sentida neguna afflictió.

E no incongruament o sens rao la consolatió diuinal es entesa per lo siulet de l aura, prim e delicat, car axí com regnant gran calor e sobergua, e venint lo siulet de l aura delitable, dona gran refrigeri a la persona, per semblant com la diuinal consolatió es present, refreda, alegre e conforta la anima qui era tota cremant, turmentada, ferida e afflictionada per consideratió e memoria de les terribilitats e espaordiments de les penes infernals; on axí com lo febricitant qui sosté febra fort aguda passa gran treball de cremor, girant se adés d una part, adés d altra, [*añadido al margen*: a les ueguades] cercant refrigeri e repos, axí com la olla feruent e bollint, es afflictionat e turmentat fins que per vna suau e delitable sudor tota aquella calor e cremor desordenada sia trempada; per semblant la anima ferida de la temor de la mort e de la por del derrer juy e de la consideratió de les penes de infern, no pot en aquelles coses trobar repos fins que ha merescut de hoir la veu de aquella aura prima e delitable de la qual parlant Elifat diu en

aquesta forma: En la escuredat de la visio nocturna o de primer son, com lo dormir sol daupnar [?] los homens pres me la por e tremolament en tots los meus ossos, se regiraren, e con l'esperit passàs dauant mi present, leuaren se tots los cabells del meu cap e estech vna ymage dauant mi de vna persona que io no conaxia e hoí io vna veu quasi del aura suau, qui es qui en aquestes paraules pogués entendre com perfetament, plenaria e entegra, es figurat l'estament de la anima exercitada en acte de contemplatió.

No es null hom, segons mon arbitre, sino cell qui n'ha experientia e qui après Elifat en aquella veu que n'hoí, que n'conesch hoiats la sua doctrina. E porà esser, ço diu justificat, l'oma en comparatió de Deu o al seu creador aconparat? Aquesta donchs conaxença hac [?] que l'om en comparatió de Deu no pot esser justificat, car la humanal justícia conparada a la justícia diuinal es fort minva e quasi nulla. | [275

On segons diu lo propheta, totes les mies justícies son dauant Deu com lo(s) drap(s) leg, qui es ensutzit de sanch corrupuda, apar com la pensa de l'hom leuada en sa consideratió tant contempla les coses diuinals e eternals, tant dels seus fets greument tremolant es espaordida.

E com nos contemplam la distinció e estretura de la diuinal justícia lauors justament nos pren temor de aquelles obres que nos pensauem mils hauer fetas e axí com si eram posats dauant lo raig del sol perdem la vista de nostra intelligentia. Quina es donchs la dolor, lo treball e la amargor ab que la anima es afflictionada e turmentada qui en les damunt prop passades considerations es acostumada de contemplar e a guisa o forma de la fembra qui va en part, sent les dolors de la sententia diuinal? No s pot liurar per scriptura, ni ho pot null hom perfetament saber, sino cells qui n'ha sostenguda passió dins los seu cor.

A donchs anima mia molt, molt amada, com ia haies cercades superficialment o sumariament totes les jusanas partides qui son sots lo creador considerades generalment totes les creatures celestials e terrenals, les lurs dispositions e ordes, les lurs diuersitats e difarencies e estaments, en les quals resplandexen a nos manifestament los senyals de la diuinal belea, bonea, de la justícia e saueia, misericordia e omnipotentia del creador; e iatesia que succintament o breu assats, o ab mouiment espatxat ho haiam cercat, pero no hauem pogut esquiar prolixitat o larguea per les grans multituts de les creatures e lurs difarencies e quasi infinides diuersitats.

E com no ns sia necessari de romanir mes en aquestes jusanas regions o partides, leuem nos, pus som desliurats de vn gran carrech, a contemplar les coses qui son damunt los cels, tant com porem ab volament [*añadido al margen el adverbio*: molt] lager e soptós cors, car he hoida la fama de aquell gran e axí poderós rey Salamó.

Acostem nos ab la regina de Austra partint de les darrés partides de la terra, tornant ab tota nostra força e mouiment a aquell loch de

on nos som vn poch partits, per consideratió de les coses sobrecelestials e qui estan sots los cels.

E nos faent vn salt marauellós de l'infern fins al sobiran cel conuertam e girem lo estudi de nostra contemplatió a considerar les coses sobrecelestials o qui son damunt los cels, fegint la agudea de la nostra vista | de l'enteniment tan soptilment com porem, ab totes nos- | [276 tres forces, en aquella lum sobirana que ns afalagua la nostra vista a la sua gran resplandor en guisa que per fort admiratió siam forçat[s] de dir ab la regina Sabba: Per cert, ver es açò que hoí en la mia terra, e no creya a aquells qui m [h]o comtauen, fins que io so venguda e u he vist ab los meus ulls e he prouat que nomes hauien comtat de mil milia parts, la ona.

SEGUEX SE LO SEGON LIBRE

PRIMER CAPITOL. CONTEMPLATIO DE LA GLORIA CELESTIAL

Ab diligent enquesta cercades totes les partides de les coses creades als nostros ulls corporals e intellectuals manifestes, resta de puïar sobre los cels e escodrinyar les sues partides per trobar la nostra habitació que esperam, en quina guisa es ordonada.

E abans que ns acostem tant com a nos serà atorgat a la cadira sobirana de la diuinitat excellent, attemam diligentment e considerem la habitació delitable sobre tota ymaginació e humanal estimació de la sobirana ciutat sancta de Ierusalem, que ens es demostrada marauellosa per XVII propietats que deu hauer bona ciutat, e son en ella ab tota perfectió.

La primera es del siti, com es fundada, en loch alt, los seus fonaments son en los monts sants. La segona per sa fermetat, com es fundada sobre ferma pedra. La tercera de seguretat, car es situada en loch inexpugnable e no y es allí Satan ni la temptació o batalla de belial com de aquell loch fon gitat aquell dr[a]ch, gran serp antigua, qui es lo diable Sathanas. La quarta del loch delitable, com es posada en loch alt d'on poden esser mirades totes coses. La quinta de sanitat, car no serà en aquella nulla corruptió, ans jus ella habiten, e nenguna cosa inmundia o leia o sutza no passarà per aquella ciutat. La VI de munditia o nedeia, car totes les sues places e carreres son cubertes de draps de aur bells e preciosos e fora aquesta ciutat estaran los cans. La VII de materia excellent, car [añadido al margen el adjetivo tots] los seus murs son de pedres precioses. La VIII de sa dispositió, car aquesta ciutat es posada en quadre e tant de lonch com d'ample e la sua longuea, altaria e amplea son eguals. La IX per la sua claredat en aquella ciutat no haurà fretura de sol hi de luna, qui respalan- | [277] descan en ella, ca la claredat de Deu la illuminarà e la sua lum es l'anyel. La X per lo goig e alegria que serà en ella, car Deu axugarà tota lagrima dels ulls dels habitants de aquella e no y haurà por ni crits, ans goig e plaer serà sobre los caps de aquells qui y habitaran. La XI per la concordia dels habitants de aquella, car tots hauran vna matexa voluntat. La XII per la amor e karitat que y serà, car cascú amarà tant l'altre com a si matex, e tant se alegrarà del be d'altri, com del seu propi. La XIII per la sua pau e repos, de la qual diu Ysayes: Seurà lo meu poble en belea de pau e en tabernacles de con-

fiança e en rapòs ple e abundós. E notablament diu ple, com tanta abundantia haurà en aquella ciutat que impossible es a nos trobar ne semblant en aquesta vida present. La XIII per la sua libertat o franquea, com allí cessarà tota prelatió, senyoria, principats e potestats. La XV per la immortalitat que y serà, cor allí no y haurà nulla malitia ni nenguna mort. La XVI per la sua affluentia e abundantia de totes coses que hom pot desijar, car allí seran tots bens e defalliran tots mals. La XVII per la sua duratió perpetual com los abitadors de la dita ciutat null temps perdran les lurs abundancies virtuoses.

Aquesta ciutat es aquella de la qual fa testimoni sent Iohan en lo apocalipsi dient: Jo vui la ciutat sancta de Ierusalem que deualaua del cel aparellada per Deu axí com que es liurada al seu amat. En lo qual pas lo dit capitol quasi toca totes coses signadament de que damunt hauem feta mentió on procehint de la dita visió diu axí: Jo oí vna gran veu que procehia de la cadira dient en axí: Hauets lo tabernacle de Deu ab los homens e habitarà ab ells, qui seran poble seu e Deu serà ab ells e serà lur Deu e axugarà Deu totes lagremes dels lurs ulls, e de qui auant no serà mort, ni plor, ni clamor, ni dolor, cor tot es passat en aquesta present vida. E seguex se après d'açò: Parlà ab mi vn dels VII angels dient me: Vine e demostrar t[h]e la esposa muller de l anyell; e pres me en sperit en vn mont gran e alt e ensenya m la ciutat sancta de Ierusalem deualant del cel per nostro senyor Deu, hauent la claredat de Deu la sua lum semblant a la pedra preciosa del iaspi, luent axí com a crestal, lo seu mur era alt e gran on hauia XII portes e XII pedres precioses sobre sengles portes e quascuna porta era de una pedra pretiosa la struc | tura del mur era de pedra de iaspi. | [278 La ciutat era de aur nedeu, semblant a vidre clar e bell. Los fonaments dels murs de la ciutat eran ornats de totes pedres precioses, les places de la ciutat eren de aur nedeu, axí com a vidre luent. La ciutat era posada en quadre. La larguea e amplea e altea son eguals, no y viu nengun temple en ella, cor lo senyor Deu tot poderós es templa de aquella e l anyel. Aquesta ciutat no ha fratura de sol ni de luna, que li donen claror, car la claror de Deu la illumina e la sua lum es lo anyel, e iran les gents en la sua lum e los reys de la terra portaran en aquella la lur gloria e honor. Les sues portes no seran tancades de tot lo dia, no y haurà nit en ella, ni escuredat, no entrarà en la dita ciutat neguna cosa sutzea, leia, fent abhominatió e falsa. E mostrà m l angel un riu de aygua viua resplandent com a crestal, procehint o exint de la cadira de Deu e de l anyell. En mig de les places de la ciutat e de cascuna part del flum, es lo arbre de vida donant XII fruyts per sengles meses, cascú retent son fruyt, les fulles de l arbre eren bones a la sanitat de les gents.

E d'aquesta ciutat damunt dita, [*en el margen: es*] exí escrit en lo libre de Thobies: Les portes de Ierusalem seran hedificades de saphirs e de maragdes e de tota pedra preciosa, tot a l entorn dels murs es de

pedra blanca e nedeia, resplendent, totes les places seran cubertes de draps de aur e de velluts vermells e de altres diuerses colors, per les carreres iran cantant los ciutadans alleluia, e axí benaumentat serà si sobrarian algunes reliquies del meu sement a veure la ciuta de Ierusalem.

O ciutat benaumentada, celestial habitació, terra segura, que conté en si tota cosa delitable, on ha poble sens murmuratió, habitants pacífics, homens qui no han neguna sutzura.

O ciutat de Deu, e com son dites de tu coses glorioses, axí com a una gran multitud de persones qui han goig e alegria perfeta, aytal es la tua habitació.

Com en tu ha sobirana benaumentança, transcendent o trespassant bellea, vera libertat o franquea, perfeta karitat, eternal seguretat, segura eternitat.

En tu ha vera alegria, plena scientia, tota belea, tota beatitut o benaumentança. Allí ha pau, pietat, bonea, lum, virtut, honestat, goig, consolacions, dolçor, vida, gloria perpetual, laor, repos, amor e concordia dolça, vna serà la lengua de tots.

Haurà y can | tilenes sens anuiament; vna affectió e amor | [279 eternal o perpetual; on la veritat se manifestarà; la karitat complirà; e serà y éntegra e inseparable sens departiment la companyia dels cors e de la anima; resplandirà axí com a sol en aquella ciutat la humanitat glorificada; la sanitat de la carn e de l'sperit serà ab concordia e repòs. Los homens e los angels hi hauran vn goig, vn conuit, vna conuersatió, vna voluntat; la amor en aquella ciutat no languirà, car allí seran tots bens presens, no y haurà en la lur amor nenguna afflictió, car la presència de la diuinal magestat serà a tots los sants, tota perfectió e tot be.

En açò estarà la sobirana benaumentança de aquella sancta trinitat, com la diuinitat serà entesa e vista en lo seu pur esser, e serà compresa ab vna manera o guisa inconprehensible la sancta trinitat, on seran manifestats los secrets de la diuinitat, com serà vist Deu.

E aquesta visio e amor complint e sadollant tot lo cor de l'hom, serà perfectió e fi de aquella benaumentança.

Què ames doncs, carn mia, què desijes anima mia? En aquella ciutat es tot quant amats, tot quant desijats. Si volets bellea, sapiats que en aquella ciutat resplandiran los justs axí com a sol. Si desijats fortalea, laugeria o trempament o franquea del uostre cors, sapiats que en aquella sancta ciutat res no us porà contrastar, on seran los homens semblants als angels de Deu, car segons diu lo apostol sent Pau, en aquest mon es semblant lo cors a animal e resuscitarà cors spiritual, no pas per la anima sino per potestat. Si amats longua vida ab salut, en aquella ciutat haurà eternal sanitat e sana eternitat, cor los justs viuran per tots temps e la salut reeben del lur senyor. Si esperats esser plens de tot be, en aquella ciutat seran sadollats los

ciudadans lauors com aparaxerà la gloria de Deu. Si sots asseiat, sapiats que allí seran embriaguats de la abundancia de la sua casa. Si volets oir melodies, sapiats que en la dita ciutat canten los angels sens repòs dauant nostro senyor Deu. Si cercau delit, en la dita ciutat ne trobarets; no pas tot delit, cor no leig de peccat, ans bell e nedeu, car Deu los abeurarà en lo torrent del seu delit. Si treballats per saueia, sapiats que en la dita ciutat la saueia de Deu se mostrarà tota als ciudadans. Si uolets amistats, sapiats que los ciudadans de la dita ciutat amaran Deu mes que si mateys | e Deu los amarà mes que ells | [280 no amen si, cor aquells amaran Deu e si per Deu, e lo senyor amarà ells e si per si mateix. Si demanats pau e concordia, sapiats que tots <que tots> los ciudadans hauran vna voluntat. Si desijats gran poder e fortalea, sapiats que los dits ciudadans seran tots poderosos de la lur voluntat, axí com de la sua; cor axí com Deu porà tota cosa fer que uolrà per si mateix, per semblant poran aquells fer tot quant uolran per Deu; on axí com los dits ciudadans no uolen sino ço que Deu uol, per semblant Deu uolrà tot quant ells uolran e açò que ells uolran no s porà fer que no sia. Si cercats honors e riqueses, siats certs que Deu constituarà los seus seruents bons e fells sobre grans e moltes coses, en tant que seran apellats fills de Deu e Deu e seran allí on es lo fill de Deu, hereus de Deu e ensems heretés de Ihesu Crist. Si uolets uera seguretat de uostres riqueses, siats que los ciudadans de la dita ciutat seran assegurats que no perdran res que hauran, ni ladres hi entraran, car Deu es lo lur mur. Ni serà negú qui forciuolment los tolga, Deu es lur amador per ells amat.

O anima mia, e per que fas tan gran trigua en contar e cercar los bens infinits de aquella ciutat santa de Ierusalem? Cor abans poria hom traure tota l'aygua de la mar gota que no comtar en aquesta vida present la benaumentança de aquella transcendent o sobirana gloria de la ciutat damunt dita, e la sua abundancia que trespasa tot enteniment humanal.

Pero no sens rao a les veguades giram nostra consideratió a contemplar la dita ciutat, cor en aytal consideratió moltes ueguades per lo gran desig de uenir hi, la nostra pensa e amor son enceses, e lauors manifestament ueu què deu desijar, en què deu posar la sua amor, en què s pot delitar.

A donchs en la forma damunt dita hauem trobada la santa ciutat de Ierusalem celestial, per les scriptures dels sants ornada e fabricada. E per mils contemplar tots los secrets que allí son, tant com serà possible a nos, moguem los ulls de la nostra intelligentia a contemplar los ordens dels ciudadans celestials, lurs estaments, diuersos oficis, dignitats e prerogatiues, ornaments e gloria ab lurs difarenties.

Per ço que lauors com per diligent e studiosa consideratió de totes les creatures, axí sobre los cels, com sots o deiús, serem venguts en conaxença del sobiran creador tot marauellós, molt ama | ble, tot | [281

poderós, saui e benigne e digne de laor en creatió, generatió, dispositió e conseruatió de totes les creatures.

Aprés examplant sens negun terme lo sin de la nostra pensa, trespassant totes coses creades e contemplant com es marauellós, sobre totes coses amable e digne de gran laor en la sua inconprehensible essentia de la singular diuinitat, de tot en tot siam arrapats en forma que nos eleuats en vna admiratió marauellosa, axí benauenturada com alegra, axí plasent com excessiua, puscam atenyer tant pus perfetament com maior trigua hi farem al dotzèn grao de la escala contemplatiua.

CAPITOL SEGON. CONTEMPLATIO DE LA NATURA ANGELICAL

Primerament tant com pertany al nostro proposit proceguint del orde del cel en dos punts es fundada la nostra consideratió. Car tot lorde del cel jus Deu, creem esser ordonat en dues natures, la primera angelical, la segona humanal.

Endreçant donchs los ulls de nostra pensa a la contemplatió de aquella natura que primer fou creada, trobar hi em primer la puritat e simplicitat marauellosa de la dita natura e essentia que es remoguda e lunyada de tota corporeitat o grocea. Per la qual cosa es fort semblant a Deu e molt acostada.

Car en la dita natura resplandex marauellosament la semblança de Deu e l'espill de la santa trinitat, com de ella es escrit axí en forma: Tu es signacle de la semblança de Deu, ple de saueia e perfet en belea. Ha en sa natura poder tant que anvides o poria hom creure, qui li es dat per nostro senyor Deu del primer dia de la sua creatió ençà, per lo qual es poderós de fer totes coses que s vol, ni es null hom que li pusca coniuarstar [?], cor segons que diu Iob, no y ha potestat jus Deu que li pusca esser aconparada, qui es fet per ço que no temés negú en aquesta virtut; es molt semblant a Deu lo pare, a qui especialment es atribuit poder.

Ha axí matex tanta scientia e saueia, que no es estada neguna pura creatura deiús lo cel, que tanta n agués, per la qual es semblant al fill de Deu, qui es saueia del pare. Ha en si gran benignitat ab la qual marauellosament ama, desija e procura lo be dels homens e salut, per la qual es semblant al sperit sant, a qui es atribuida benignitat.

En aquestes coses damunt posades apar en la natura angelical lo spill de tota la santa trinitat e en la | sua simplicitat e vnitat de | [282 la sua natura resplandex la similitut o semblança de la diuinitat.

Es ma opinió, saluada tots temps la millor veritat, que axí com en aquesta vida se son estudiats de seruir a nostro senyor Deu en diuerses formes molt deuotament e perfeta, per semblant en la gloria celestial sien premiats de priuilegis specials e premis singulars diuersos als goigs dels altres sants, los quals aconseguexen sobre lur premi

essential que ls es degut, car segons la paraula de l'apostol axí com vna stela es diuersa e separada de la altra en claredat, com la vna es mes resplandent que l'altra, axí serà de la resurecctio dels morts, com los vns resuscitaran ab maiors priuilegis e premis que los altres; per ço diu lo nostro saluador en lo euangeli: En la casa del meu [*añadido al margen: pare*], ha diuerses habitacions; e legim de vn sant que arrapat en les coses celestials veu entre los ciutadans celestials vn orde de persones diuers o apartat dels altres, qui tenien vna corona entorn del coll deuant fins als pits; e com lo dit san interroguàs quin orde era aquell, respongueren li que era de cells qui com fossen en la vida mortall renuntiaren per amor de lur senyor a ses propries uoluntats e als desigs carnals, qui no retenint se nenguna cosa en propi sostmenter si a la uoluntat e regiment dels sants pares qui en senyal de lur virtut portauen la corona d'aur per lo coll.

E com ells viuent fossen diligents en laors e cantilenes spirituals retent gracies al sobiran senyor, per semblant ara ab dolça melodia de lurs cantilenes donants laors a la santa trinitat per lo lur desig qui es complit, tot lo palau celestial alegran. E ab vn ball que fan, honest e dolç e delitable, encenen e mouen tots los sants a laors del sobiran senyor.

CAPITOL TERCER. DEL QUART ORDE QUI ES DELS CONFESSORS

Aprés dels tres ordens de la primera ierarchia es ordonat lo primer orde de la segona e mijana, dels confessós qui mortificant la lur carn e, si no ab tant martiri com los martirs, pero duraua ls la pena per maior temps.

Car per tota lur vida ab continuades uelles, ab grans deiunis e abstinencies, ab oracions marauelloses, ab lagrimes copioses, ab gemechs e sanglots dolorosos, planyents los peccats del poble; e per açò turmentants si mateys ab dures diciplines e diuerses maneres de turments, forçauen la carn esser sotmesa al sperit, tancants si en dures [283] escuredats e presons, anants tots esterrats per les ualls, solitaris en los monts e splugues e en les coues de la terra, habitants tots famolents, fretureiants, plens de angoxa e afflictió, dels quals lo mon no era digne, e tots aquests son estats trobats fermes en la confessió e testimoni de la fe.

E iatesia que lo coltell del perseguidor de la fe no ls haia toltes lurs animes del cors, ia per açò no creem que haian perduda de tot la palma del martiri.

E com la lur vida e conuersatió sapiam que sia estada tota celestial, no duptam que segons los merita e prerogatiues de cascuns no sien ornats e uestits de uestidures diuerses dotades de gran bellea, resplandents com vna marauellosa lum.

Qui segons lur propietat de lur nom, ab cansons de laor, que null temps cessa ab ueus melodioses offeren graties alegrant se ab lo rey dels reys, saluador nostro e de tot lo mon.

C[APITOL] [IV]. DEL V.è ORDE QUI ES DELS DOCTORS

En la damunt dita mijana o segona ierarchia es lo segon orde dels doctors e prelats qui no cessauan de instruir lo poble de Deu, ab paraula, doctrina e exemple en totes <en totes> justifications de nostro senyor Deu, treballants continuadament en lo estudi de la santa theologia, exponents les sacres scriptures, explanant los dits e feyts dels sants pares a instrucció de lurs succeidós, components libres a confondre e reprouar les errós dels eretges, confirmants la santa fe ab autoritats e scriptures, ab viues raons e inuincibles arguments, informants o instruits les custumes e vides dels altres ab lurs doctrines e santes amonestacions, disponents e ordonants la sglesia e tots los oficis ecclesiastichs, inspirant lo sperit sant per la doctrina dels quals e instructions, scriptures e sermons, arguments e disputacions, liçons e preicacions, vida e custumes, la santa mare esglesia illuminada resplandex axí com lo sol, mes que la luna.

Aquests en veritat son lum del mon, portants en les mans lum cremants, no esquiuant negun treball ni afflictió, ans per socorrer a la necessitat de la salut dels lurs proismes oferien si en preu que fossen venuts tant com requeris la fretura dels pobres, e axí com a bons pastors aparellats ab coratge vertader e cor deuot de posar les lurs animes propries per les sues ouelles, si ho requerís negun profit o necessitat.

E com haian resplandit mentre visqueren en la esglesia, batallant per bones custumes e doctrines | ara son en los cels axí luents | [284 com lo sol, e axí com la resplandor del firmament, e axí com la claredat d[e] la stela de la alba coronats de dues corones o dues aureolas d aur pur, segons la paraula qui s lig en lo Daniel, qui diu axí: Cells qui hauran aguda doctrina, resplandiran axí com la claredat del firmament. O cells qui instruexen los altres en obres de justicia, luyran com a steles en les perpetuats eternitats.

De aquests mateys se lig axí en lo libre de saueia: E las, no serà derencrida la lur gloria, ni la sua generatió, tots los pobles recomtaran la lur saueia e las laors d ells pronuntiarà o cantarà tota la esglesia dels sants.

Per les cançons d aquests molt consonants, tota la cort celestial se alegre, qui mouent los altres sants a laor marauellosa del lur creador, ells cantants d un cor, e los altres responnent de l altre, ab dolces ueus melodioses complexen tot lo palau del cel de gran goig e consolatió.

CAPITOL V. DEL VI ORDE QUI ES DELS MARTRIS

Lo sisè orde de la gloria celestial, qui es tercer de la segona ierarquia, es aquella gloriosa companyia dels martirs, qui fets tots vermells, vestits axí com d un drap de porpra de la lur propria sanch, liuraren los seus cossors a diuersos suplicis e moltes guises de turments per la amor de Deu.

Los vns morts ab ferre, los altres cremats ab flames [?] de foch e sobre los carbons torrats, los altres turmentats ab pintes de ferre, vns foradats ab sagetes, altres estesos en vn turment qui es fet a forma de creu e tenen la vna ma en vn braç, l'altra al contrari; per semblant dels peus; e com estenen los braços de la creu desuibronauen los tots.

Los vns offeguats e lançats en la mar, los altres escorxats vius, vns liguats en carcer, altres hauent tolt la lengua. Los vns morts a pedrades, altres afflictionats per fret, vns turmentats per fam, altres esser troceiats, perdent les mans e los braços e axí de tots los articles. Tots aquests foren feyts spill de uituperi dauant tots los pobles per lo nom de Deu.

Aquests son los victoriosos e amichs de Deu, qui menyspreants los manaments e turments dels <prin> princeps iniqs peccadors, ara son coronats e reben la victoria o guarda o palma de lurs treballs, com molt es gloriós lo fruyt de bons treballs.

En poques coses han sostenguda ueixatió o afflictió, mas en moltes seran ben disposts o remunerats com ara sien coronats de gloria e de honor e ia guanyat lo loch per fort en mig de les pedres fogueiants, ara estan dauant la kadira de la diuinitat per ço | cor ells cre- | [285 mats ab lo foch de la amor diuinal no res los es estat sostenir turments, menspreant les menaces dels homens.

Aquests son victoriosos cauallés o batallants, qui en lo camp de aquest mon santament han combatut, los quals finits los treballs e uenguda la batalla del mon, la present vida tramet a les perpetuals cadires.

Aquests son les animes dels quals ueé sent Iohan en l apocalipsi qui estauen sots l altar de Deu, cridant e dient: Senyor uer e iust, per què no jutges e uenges la nostra sanch escampada per cells qui habiten en la terra? E seguex se en la visió, fforen los donades sençles uestidures blanques e vna ueu dix los que reposassen vn poch fins que sia conplit lo nombre dels germans lurs qui deuen esser morts axí com ells.

O, e qui s pot ymaginar quanta companyia deu habitar en la casa de Deu, que aquests qui son axí honrats cauallers no han pogut hauer loch sino jus l altar de Deu? E seguex se en la dita visió: dix me vn dels uells antichs com io l enterroguàs, aquells qui eren uestits de uestidures blanques, qui eren <n> e d on eren uenguts. Veus ço, dix aquell, aquests uestits de blanch sapies que son cells qui uenguts per gran

tribulació han lauades les seues uestidures e han les fetes blanques e belles en la sanch de l anyell, per ço estan dauant la cadira de Deu e seruexen nit e dia en lo seu temple. E cell qui seu en la cadira habita sobre ells, no hauran fam ni set d aquí auant, ni caurà sobre ells sol ni [*debe de faltar en el original una palabra: «aestus», Apocalipsis, 7, 16; aunque en el manuscrito no hay espacio en blanco*], car l anyell qui està en mig de la cadira los regirà e ls menarà a les aygues de vida. E exugarà Deu les lagremes dels lurs ulls e alegrar san en la gloria a consolant se en ses habitacions.

En lur boca haurà per tots temps cançons de plaer e goig. En les lurs mans tendran coltells tallants de cada part, per fer uenjança en les nations del segle.

CAPITOL DEL VII.è ORDE QUI ES DELS APOSTOLS

En lo setèn orde qui es primer de la tercera ierarchia, estan los apostols e les persones apostolicals qui eletes per la diuinal prouidentia entre tots quants eren en lo mon, son gitats en lo camp d aquest segle per esser primers fonaments de la esglesia e primerenchs, sements de religió cristiana, dels quals es en tant crescuda la espigua de bones obres ab fruyt marauellós que tot lo mon ha complit.

E no sens causa o rao, car per totes les partides de la terra es exit lo so e la ueu dels apostols. Aquests son qui a vna petita de ueu de Ihesu Crist, tantost iaquides lurs possessions e tots nuus e despullats seguiren lo pobre e nuu Ihesu Crist, saluador seu e nostre.

Los | vlls d aquests son benauenturats qui meresqueren de | [286 ueure personalment lo saluador e agueren consolatió ab ell per la sua presentia beneyta, per lo seu dolç collegi o companyament, per la sua doctrina de salut, per la amiguable familiaritat, per lo benigne esguart, per la suau paraula instruits, per la sua preicatió informats, per lo seu exemple illuminats, de la sua gratia recreats, per la sua consolatió confirmats, per les seues reuelacions enfortits, en la fe, per los seus miracles, a qui lo saluador dix: benauenturats son los ulls qui ueen ço que uosaltes ueets.

La dignitat e gloria dels quals considerant, lo propheta Dauiu e marauellant se diu, en axí: O senyor Deu, tant son honrats los teus amichs que es cosa molt excessiua e marauellosa.

E qui seria qui la lur gloria dignament e perfeta pogués considerar? Als quals es dada po<ni>testat de liguar e desliguar en lo cel e en la terra, a qui son comanades les claus del cel e reuelats los secrets celestials, a qui los cels son uberts, los demonis subiugats, per los quals son curades totes maneres de malalties e per lur preicatió los colls dels reys e dels tirans son subiugats al iou de Ihesu Crist.

Per qui la gentilitat es foragitada, los temples dels infels caen a terra, les ydoles s esminuen. Qui son princeps de la esglesia, sal de

la terra, lum del mon, doctors del segle, fundadors de la fe, jutges de les gents, assessors del jutge, consellés del sobiran rey, amichs de l'espos als quals ell diu: Ja io no us apellaré seruents, car lo seruent no sap què fa lo senyor seu, amichs uos he apellats, car [h]e us manifestades totes quantes coses he oides del meu pare.

E en altra loch no solament los apella amichs ans fills dient: No poden deiunar los fills de lespos tant com estan ab ell. En altre loch endreçant la paraula a ells: Vos sots, ço diu, qui auets acompanyat en les mies tribulacions, per ço uos ordon lo regne axí com ha aparellat a mi lo meu pare per que meniets e beguats sobre la mia taula en lo meu regne e seurets sobre XII cadires jutians los XII trips de Israel.

O e quanta e com gran e marauellosa dignitat dels apostols, als peus dels quals lauar, se uolch baxar e humiliar tanta maiestat. Als quals donant a meniar lo seu cors preciós e a beure la sua sanch, als tirats al seu cors spiritualment e als se incorporats ab la sua bonea e poder marauellós.

Qui pot considerar en quina gloria son exalçats en lo cel per nostre senyor Deu? E quines cantilenes e melodies son les que oferen per tots temps al senyor distribuïdor de tots bens? Qui, com fossen estadans en la terra | se acostaran e uniren inseparablament al lur | [287 creador, axí com les palmes o rams son acostats al arbre d'on ixen.

Segons mon arbitre, aquests apostols poden esser entesos per aquells uells promens canuts e antichs, los quals ueé sant Iohan qui tenien en les mans esturments de dolça melodia e ampoletes d'aur, plenes de odoraments marauellosos, que son les oracions dels sants.

Eren abriguats de draps blancs entorn de la cadira. E en lurs caps hauian coronas d'aur e cantauen cançons nouelles dolçament e gratiosa.

CAPITOL DEL VIII ORDE QUI ES DELS PROPHETES

Lo VIIIe orde qui es mijà en aquesta darrera ierarchia, es dels prophetes, als quals ha parlat Deu e reuelat los secrets e illuminats per lo sperit sant conexien les coses esdeuenidores com si fossen presents e les denunciauen e preycauen als pobles de qui eren prínceps e regidors.

Qui los vns en los uentres de lurs mares, los altres en la infantea, altres en la iouentut, altres en la uellea foren santificats per nostro senyor Deu e son estats trobats plens de fe, sobrants en deuotió, discrets en industria, excellents en lur engin, marauellosos en exercitació, instruits en scientia, diligents en santa contemplació, en la por de la mort sens tot tremolament, a qui es donat axí gran poder que tancauen lo cel ab nuols e plujes, e com se uolien feyen apareixer lo temps serè, lo sol faent tornar a enrere contra son mouiment natural.

Qui eren de tanta compassió que planyien los peccats dels pobles e s posauen per ells deuant la ueniança de Deu.

E resplandien en tants miracles e diuersos senyals que guarien les malalties dels homens, resuscitauen los corsos dels morts e preicauen en lurs prophecies la natiuitat del fill de la Uerge, la sua passió, la assentió, lo adueniment del sant sperit, el dia del juy esdeuenidor, inspirats e instruits per lo sperit sant.

Qui tant com mes han resplandit en virtuts e miracles, estants en la present vida e han optenguda maior gracia e familiaritat del lur creador, tant mes perfeta gloria reeben dotats de honor en aquella benauenturança eternal.

E ab un plasenter e gratiós esguart de la visió de Deu, la sua faç pus prop e ab maior delit contemplen. La qual ueure e contemplar es sobirana gloria, perfeta benauenturança, eternal repos ple de goig e infinida beatitut.

CAPITOL DEL IX.è ORDE QUI ES DELS PATRIARCHAS

Lo nouèn orde e tercer de aquesta sobirana ierarchia es dels patriarchas, qui foren homens religiosos en lur vida, pares dels prophetes e dels apostols qui son trobats esser dignes de ueure Deu | cla[r]s | [288 molt en la fe, piados[os] en ospitalitat, aguts en lur seny, sauis en la obra, richs e plens de bens temporals e spirituals, reparadós del segle, resplandents en justicia, molt grans en sperança, obedients en los manaments, creduls en les permissions, hostalés dels angels, veents Deu faç a faç, en consells discrets, en les batalles victoriosos, regidors del mon, qui optengueren lo septre de l inperi lo qual no cessa en los lurs succedors fins que Ihesu Crist, qui fou de lur linatge aparagué en lo mon, nat del uentre virginal de la uerge Maria, que es sperança de totes l's gents, lo fill de la qual optench lo inperi de tot lo mon.

Aquests patriarchas son estats enuers Deu de tanta fe, caritat e amor, que no sens merits lurs grans, contant les ierarchias, los posam en lo sobiran loch qui es dels seraphins.

Qui tant pus acostadament sens negun mijà ueen Deu e a ell son aiustats cremant ab feruent o ardent amor.

E han fruitió de la sua vista perfeta, quant es possible a nenguna d'aprofitar en la conaxença de la santa trinitat.

Enpero pos ací vna cosa digna de consideratió que no es nostra opinio posar que sol los patriarchas aconseguescan aquest grau de gloria excellent e que negú dels prophetes, martirs, doctors, confessós, uergens, religiosos e continents no l poguessen optenir ab los altres dels graons jusans, car cascú segons que serà estat mes fundat, e pus feruent amor haurà aguda enuers Deu, tant optendrà maior gloria.

Per ço posam los infants en lo pus jusà orde, com han menor gratia e caritat que los altres.

E dich que si algu es en caritat, que sia a la dels infants equal e per

conseguint li es degut merit, en lo primer orde, que aytal pot tant per bones aprofitar en estament de gratia que se n puiairà [*en el texto dice «primer» y está tachado; en el margen está escrito «nouèn»*] orde e pus alt orde dels seraphins, car a cascú es degut orde en lo cel, no pas segons lo abit que vist, ans segons les bones, per les quals aprofiten mes e mes en caritat que a graus corresponent als ordens dels angels.

E com Ihesu Crist e la uerge Maria sien collocats sobre aquest[s] nou ordens, resta de escodrinyar si roman res en lo palau celestial de que nostra consideratió no haia feta mentiú.

CAPITOL IX.è CONTEMPLATIO DE LA SOBRANA IERARCHIA

Escodrinyant donchs l orde del cel, tant com pertany a la angelical e humanal natura, iatsia que no de tot perfetament haiam segons nostro poder cercats tots los palaus e habitacions de la ciutat santa de Ierusalem e ls estaments diuissits e contats en tres ierarchias, cascuna contenint tres ordens pujant tots temps en nostra consideratió dels mes jusans | fins als sobirans, resta que girem l esguart del nostre | [289 coratge e pujem nostra consideratió a contemplar les coses que son mes altes e pus dignas en la humanal natura.

E ueig que als no y sobra en aquella ciutat santa marauellosa sino vna sobre ierarchia, que ordenarem en lo present capitol, la qual serà fi e compliment de la ordinatió celestial on desijam attenyer ab nostra contemplatió tant com serà possible a nos en aquesta vida mortall.

En lo primer orde d aquesta sobre sobirana ierarchia començant al pus jusà, seran tots aquells mascles e famelles, qui per amor de santedat e per exemple d una integritat d la uerge sagrada madona santa Maria, resemlants e entesos en uirginitat e nedeia, axí de pensa com de cors, finint en aquest estament lurs dies, qui s son estudiats diligentment a seruar e guardar si mateys nedeus e purs, lunyats de tota corruptió e peccat e de tota pollutió, axí de cogitatió e de uoluntat, com de fet, e al espos de lurs animes Ihesu Crist e a seruitut de la uerge mare sua, madona santa Maria, en tota munditia e bellea de cors e de pensa e ab uera integritat resemlants, axí fort sens tot departiment, se son acostats e aunits, que ni per penes, ni suplicis, ni menaces de turments, ni per cruel mort no son estats lunyats de la caritat de Ihesu Crist.

Per aquesta rao prengueren mort les següents santes: Katerina, Lucia, Aguata, Cecilia, Ualeria, Eulalia, Juliana, Tecla, Barbara, Ursula ab xc milia altres innumerables, los noms dels quals son manifestos solament a Deu. Les quals uergens son les vnas conpanyones, les altres cambres, altres seruentes de la gloriosa uerge sagrada madona santa Maria e a la sua seruitut totes dedicades, a la qual seruir es regnar.

E son uestides de cots o uestimenta que ls cobren tot lo cors de fin aur e de seda tots brocats d aur e sembrats de perles grosses e precioses sobre tota estimatió, porten als pits molts cardons obrats de pedres pre-

cioses, axí luents com grans esteles e menys de la corona comuna que es dada a tots los sants, optenen les vnes dues corones, altres mes, altres menys segons lurs merits, e axí coronades seguexen ab la uerge Maria l anyell en tot loch on va, cantants dolces cançons ab aquelles ueus suaus femenines pus concordants que tots estrumentes.

Les quals cançons negú no sap cantar sino elles, que estan per tots temps agenollades dauant la uerge Maria a la presentia del fill, cantants continuament laors de la uerge e de seu fill, fetes participants e conponyones de la benauenturança, optenint gloria | singular | [290 per lur uirginitat, que a Deu entre les altres uirtuts es molt plasant.

CAPITOL X.è DE LES LAORS DE LA VIRGINITAT

O santa e toda nedeia, sens macula marauellosa uirginitat, io no se ab quines laors te puscha comendar o loar que los teus amadors e conseruadors portes e puies a tanta gloria axí excellent. Qui es aquell qui no t desije ab infinit coratge? O santa uirginitat, qui es qui no t uolgués posseir? Qui es qui no t am? Qui es qui no sia afameiat de la tua amor e assedeguat de la tua suauitat e dolçor? Qui es aquell qui ab gran desig no abraça e cerca la tua companyia e familiaritat? Qui es qui no pos la dolçor de la tua amor dauant tots delits? Qui es que no s estudia de conseruar e retenir te ab gran ansia e diligentia? Per la qual Deu es conegut en los sperits angelicals qui es vn en essencia e tres en persones.

Considerem encara la dispositió e orde de la natura angelical e ueurem ia en la sua disposició si ha alguna semblança ab la sobirana santa trinitat.

Es cosa notable que la angelical natura es axí ordonada e disposta de la sua creatió ençà, per lo mestre eternal nostro senyor Deu, que en IX ordens, no mes ni menys, es diuersificada.

Cor IX ordens de angels trobam esser en la santa scriptura, ço es: angels, archangels, virtuts, potestats, dominacions, principats, trons, cherubins e seraphins. Manifest es a cascú que lo nombre de IX es compost de tres ueguades tres, car tres ueguades tres fan IX. Per aquest nombre nos es manifestat que Deu volent mostrar a nos lo misteri de la santa trinitat, constituí una multitut quasi infinida de angels, restrenyent los sots aytal nombre, que no sien mes ni menys ordens sino IX, que ualen tres ueguades tres, per ço que en lo nombre de tres tornat tres ueguades e en lo vn nombre de IX, nos fossen manifestades les tres persones per lo tres ueguades tres, e la vnitat de la essencia per lo vn nombre de IX.

E per maior euidencia o manifestatió de les dites coses, sent Dionís en lo libre seu de la celestial ierarchia, los dits IX ordens departex en tres ierarchies.

Es dita ierarchia segon determinatió <d> del dit doctor, potestat

ordonada de coses sagrades racionals, retenint deguda senyoria en los sotmesos. Es cosa consideradora que tres ierarchias son posades per los doctors en general. La primera es sots celestial o jus lo cel. La segona es celestial o en lo cel. La tercera es | sobrecestial e sobre l cel, | [291 e son axí ordonades que nostra consideratió volent puair per les dites ierarchies, tota uegada començ a la pus jusana, segons damunt, en los premissos damunt dits graons, es demostrat.

La primera ierarchia que es dita subcestial e jus lo cel, contén en si tots los justs fels cristians, qui son en la vida mortal e religiosos ab los prelats.

La segona ierarchia que te lo mig, que es dita celestial, conté en si los sperits angelicals. La sobirana ierarchia que es sobrecestial conté en si la santa trinitat, que es en tres persones de la qual ierarchia reben les dues damunt dites ierarchies, gran semblança ab la santa trinitat. De present, no hauent nos cura de la primera ni de la tercera ierarchia, com sia pertanyent en altro pas tractar de aquelles tant com serà nostre poder, girem lo esguart a la mijana ierarchia, la qual hauem per mans de present, que conté en si los sperits angelicals.

Ee segons damunt es posat, es diuisida per sent Dionís en tres ierarchies, triplicada, constructa en tres ordens.

En la primera ierarchia començant a contar de les jusanes a les sobiranes, son tres ordens. Lo primer dels angels, lo segon, dels archangels, lo tercer de les uirtuts. En la mijana ierarchia son tres ordens. Lo primer, de les potestats; lo segon, de les dominations; lo tercer, dels principats. En la tercera ierarchia ha tres ordens, lo primer, dels trons; lo segon, dels cherubins; lo tercer dels seraphins.

La primera ierarchia, que conté los tres ordens pus jusans, ço es de angels, archangels e virtuts, en lengua gregua es dita ypofania, on ypós uol dir sub, sots, e phanós uol dir aparició, car en los sperits de aquesta ierarchia menys apar la semblança de Deu, que en les dues altres ierarchies. Lo primer orde qui es dels angels, han per ofici de reuelar a nos los secrets qui son menós o pochos. Los del segon orde qui son dits archangels, han per ofici de reuelar los secrets maiors. Los del tercer orde qui son apellats virtuts, han per ofici de fer miracles.

La segona ierarchia es apellada en lengua grega yperphania, on yper uol dir inter, entre, quasi mijà, e phanós significa aparició, com en los sperits de aquesta ierarchia aparex la semblança de la santa trinitat en vn mig estament, ço es, mils que en los de la primera ierarchia e no tant com en los de la tercera.

Los del primer orde de aquesta ierarchia, qui son dits potestats, han per ofici de contrastar al poder dels nostros enemichs, que no ns noguen tant com porien o desijen.

Los del segon orde, qui son dits dominations | han per ofici de | [292 ensenyar a nos com deuem senyoreiar a nostres sotmesos. Car senyoria no es als sino ensenyar als sotmesos la voluntat de Deu.

Los del tercer orde, qui son dits principats, han per ofici de ensenyar als sotmesos, com deuen fer e seruar reue[ren]cia a los maiors de si.

La tercera e darrera ierarchia es apellada en lengua grega ephania, on ypos significa altura e phanós significa aparitió, com en los ordens de aquesta ierarchia molt pus clarament e perfeta apar la belea de Deu que en les altres ierarchies.

Aquesta ierarchia conté tres ordens. Lo primer, qui son dits trons, han der ofici d'ensenyar als homent jutiar; son dits trons, que vuol dir cadires, car en aquests seu Deu e determena los seus judicis. Los del segon orde, qui son dits cherubins, qui es enterpretat plenitud de sciencia, han per ofici de ensenyar als homens sciencia. Los del tercer orde, qui son dits seraphins, qui son enterpretats cremament, han per ofici de purguar e deneiar les nostres animes e encenra les en la amor de Deu; car propietat es del foch deneiar e cremar.

Hauem doncs de aquests ordens qui son en la pus sobirana ierarchia, dels primers, purguatió e amor de Deu; dels segons, illuminatió; dels tercers, perfectió.

Reebem dels ordens de la mijana ierarchia, tota ueu, començant als pus alts dels primers, do de reuerencia; dels segons, do de saber senyoreiar; dels tercers, do de fortalea per contrastar a les temptations. Optenem dels ordens de la mes jusana o baxa ierarchia contant per semblant dels primers, potestat de fer miracles; dels segons, reuelació dels secrets maiors; dels tercers, reuelatió de les coses secretes que son menors.

Atenent doncs, sauiaement e discreta tots cells qui aquest pas legiran, en quina guisa la prouidentia diuinal com benignament e misericordiosa, uolent a la creatura segon la sua capacitat o enteniment, manifestar lo sobiran be e en aquell agermanar la faent la participant en totes les sues obres, en les diuersitats, ordinations e dispositions, li ha uolgut euidement e clara, ensenyar ab vna incompreensible e marauellosa guisa la vnitat de la sua simpla essencia e en la dita vnitat, perfeta trinitat de persones. En tant que no ha en partida del mon neguna natura e nulla creatura en la qual no puscha hom perfetament assignar la vnitat de la essencia de Deu e la vnitat de les persones, en que no resplandesca clarament dauant los ulls dels fels cristians l'espill de la sancta trinitat.

Romanguen doncs, confusos e enuergonyits los infels, sien jueus pagans o d'altres sectes e no façen continuadament sino planyer la | [293] escuredat de la uella error e infidelitat, que tenen dauant la faç, los quals infels la ueritat que es axí clara e resplendent als ulls dels feels cristians, mirans en l'esperit de vida, no poden entendre cor no u uolen per lur obstinatió qui ls encegua los ulls de lur anima.

E no moguts per nenguna bona rao no sostenen que entre en lur cap, trinitat en vnitat e vnitat en trinitat.

Atorguen si adorar; vn Deu creure e honrar; e que haia trinitat en persones no sostenen per res, ans ho auorrexen e de atorguar ho son endureits. Mas nos, cristians feels, conexents ab ueritat Deu esser u en essencia e tres persones, e açò fermament confessants e atorguants, alegrant nos ab lo fill de Deu dins lo nostro sperit, cridam a grans ueus: Confés a tu, senyor, pare del cel e de la terra, qui has amaguades aquestes coses als sauis e astuts, ço es als jueus e als paguans, e has les reuelades als petits, ço es als humils critians.

Aquest es cell reuerent misteri e marauellós sagrament, eternalment amagat, e per los sants pares en figures e escuradats figurat; en la ley antigua molt escurament e breu demostrat; mas a nos, per lo fill de Deu, qui es e serà mijancer de Deu e dels homens en la fi dels segles manifestament reuelats, lauors com deuant l'esperit sant en forma de coloma sobre ell en lo seu baptisma, la ueu del pare present, hoida, quant dix: Aquest lo meu amat, en lo qual he trobat gran plaer en mi.

De açò faent testimoni sent Pere, diu axí en forma: Nos hauem manifestada a vosaltres la virtut e presencia del senyor nostre Ihesu Crist, no pas seguint faules e monçonegues, ans aprenents ho dels qui ho ueeren en aquell loch on reebent Ihesu Crist honor e gloria de Deu, vna ueu uench de la subirana gloria dient: Aquest es lo meu fill amat en qui he trobada gran consolatió e plaer, hoits tots aquest. Semblant ueu diu sent Pere, nos hoym que uench de l'alt cel, com fóssem ab ell en lo mont on se transfigurà.

CAPITOL XI.^è DE LA CONTEMPLATIO DE LA GLORIA DELS ANGELS

Pus que hauem tractat dels angels tant com es de la simplicitat e puritat de la lur natura e disposició, e del nombre dels ordens e dels oficis de cascuns en que nos son declarades manifestament e clara, lo poder, sauisa e bonesa de Deu, resta que determenem de la lur gloria e benaumentança, la qual podem considerar per diuersos goigs que han notablament singulars.

Car gloriegen se primerament ab gran goig e no han poca ansia ni materia de alegrar se, com consideren la ruina o destructió de lurs | [294] companyons, que per res no pot esser reparada.

E ueen lur perpetual confirmatió, per la qual son axí aiustats e vnits a Deu per amor inseparablement, que axí com no han en res ni poden hauer voluntat de peccar, per semblant no poden hauer inpotencia de defallir. Notablement pos inpotencia, car poder peccar impropriament es dit, com no sia potentia, sino inpotencia.

Glorièien se mes los angels, e s'alegren de la continuatió de lur benaumentança, com no y ha enteruall de negun moment temporal.

E iatesia que sien deputats a esser en guardia dels homens e molt souint sien tramesos a complir la uoluntat de Deu e a procurar la salut

dels homens, com tots los sperits son administradós, tramesos per aquells qui aconseguexen la heretat de salut, pero en la dita leguatió o misatieria null temps son lunyats ni s partexen sol per vn punt de la vista de la maiestat de Deu, faen de açò testimoni lo saluador qui diu: Los angels qui son dats en custodia dels homens, tots temps ueen la faç del meu pare.

Han menys de aquest goig, diuersos goigs accidentals, com se alegren de la conuersió dels peccadors, de la lur contrició e de la salut de tots los cristians, qui creen en Ihesu Crist.

Guoig es diu la scriptura als angels de Deu, com vn peccador ve a penitencia. Continuadament desijen lo nostro adueniment com esperen, la ruina de la ciutat celestial per lo decaïment dels lurs companyons esser reparada per los homens qui s saluaran.

Han axí matex segons <t> tradició o doctrina de sent Dionís en lo seu libre de la celestial ierarchia, souint nouelles illuminacions per les quals son mes e mes entesos e aprofiten e[n] la amor de Deu, e s acostan a la conaxença de la trinitat, per la qual lo lur goig e gloria continuadament quasi reb crexença.

Quant es del lur goig essencial qui pot considerar quina e qual es lur festa que celebren eternalment sens fi? On ha goig e consolatió sens fi tot defalliment.

E quina deu esser la amor que han e la ardor? No pas turmentant ans los es delitable.

Qui s pot ymaginar quin es lo lur desig de la visió de Deu ab sadollament de pensa? O quina deu esser la sacietat e sadollament ab gran desig? En los quals lo desig no engendra pena, ni l sadollament dona fastig.

Qui s pot pensar en quina forma ells contemplant la eternitat son fets perpetuats. E com aiustats a la uera lum son fets resplandor? E com aiustats a la uera lum son fets resplandor? E com contemplant lo be inconmutable son fets participants del be a ells durable in secula seculorum.

CAPITOL XII. DE LA HUMANAL IERARCHIA

Escodrintyant, doncs, en los premissos e damunt dits capitols la | [295 ordinatió del cel qui es constituïda de sperits angelicals e dada plenaria informació de aquella segons nostra possibilitat, après de açò tant com la poquea de nostra pensa e la tardança de nostra consideratió poran atenyer segons la gracia que en aquest pas nos serà diuinalment inspirada, atenam ab sauia diligencia, com degua e puscha esser ordenada la ciutat santa e Ierusalem damunt dita, de totes les persones santes qui del començament del mon ençà, son creades e seran fins a la fi, protestant e faent certs tots cells qui ab pensa ardent lo present pas legiran, que entenem ordonar res en perjudici de nulla altra ordi-

natió feta o faedora en temps esdeuenidor per doctors sauis e perfets, o per altres feels cristians qui mils que mi en les següents ordinacions seran instruits, ans estich a lur correctió ab deuota esmena si en res la ueritat me contradiu.

E dona m de vijares que axí com la natura angelical es diuisa o partida en tres ierarchies contenint cascuna tres ordens que per semblant forma la humanal natura puscha esser ordonada en tres ierarchies, cascuna contenint tres ordens.

E so mogut a parsar [?] açò per la paraula del psalmista qui parlant de aquest proposit diu: Senyor, tu has constituïts o ordonats los terments o ordens dels pobles segons lo nombre dels fills de Israel, per los quals entenem los sperits angelicals qui veen Deu.

La primera ierarchia segons ma opinió conté tres ordens, començant tota ueguada als pus jusans. Lo primer, dels infants; lo segon, dels coniuigats; lo tercer, dels religiosos e cells qui tenen estament de castedat o continencia.

En la segona ierarchia ha tres ordens. Lo primer, dels confessós; lo segon, dels doctors e dels prelats; lo tercer, dels martirs.

En la tercera ierarchia ha tres ordens. Lo primer, dels apostols; lo segon, dels prophetes; lo tercer, dels patriarques.

Considerem donchs de cascun orde, per satisfacer a nostro desig, qui no sosté trigua en la sua affectió o amor.

CAPITOL XIII. DEL PRIMER ORDE QUI ES DELS INFANTS

Comensant nos als pus jusans ordens per tal que la faç de la nostra consideratió continuadament guardant en alt, axí mirant, se n puig fins que merescha atenyer al terme que desija, hauem proposat en lo pus jusà orde de la primera ierarchia posar primers los infants o infantes qui son saluats, no per merits lurs, ans per la gracia de Deu.

Los vns abans que la ley fos donada, en la fe de lurs acostats parents, en virtut dels sacrificis; los altres en temps de la ley antiga, si eren mascles per uirtut de la circumcisió, si femelles, per virtut dels dits sacrificis. En temps de la ley cristiana per virtut | del babtis- | [296 ma, e axí los dits infants e infantes han saluatió.

Segons mon arbitre considere que aquest[s] deien tenir lo pus jusan e bax loch en la esglesia triumphant, ço es en la cort celestial, per ço cor sens tot merit lur e mouiment de lur franch arbitre, per la sola misericordia de Deu son saluats e seran cells qui en semblant edat exiran de aquest mon.

E aytals poden dir la paraula del apostol: No pas per les obres de justificatió que nos haiam fetes, mas per la sua gran misericordia, Deu nos ha saluats.

En aquests apar manifestament la gran benignitat de Deu e franquea qui regonexents la gracia special de lur saluatió, uestits tots de

uestidures blanques e delicades, seguexen lo anyell en tot loch on uaia. No cessen ab dolces ueus e gracioses, de cantar laors e gracies al lur senyor.

Aquests son cells qui son comptats entre totes les coses per primicia a Deu e a l anyell. En la lur boca no es trobada falsia ni monçonega, sens macula son, car abans que poguessen peccar, per gracia diuina son estats separats de la vida present.

E tant ab maior feruor continuen en les laors de Deu, quant saben si esser preseruats de tot peccat per la sola misericordia de lur creador tot poderós.

CAPITOL XIII. DEL SEGON ORDE QUI ES DELS CONJUGATS

Aprés del primer orde e mes jusà, posam lo segon, qui es dels conjugats, qui feelment seruant los manaments diuinals, perseuerants tota hora en les obres de misericordia, seruants si mateys en lurs matrimonis castament e honesta; instruints los fills e les filles en bones obres, nodrint los diligentment a seruey e honor del lur creador, en aquesta vida perfectament exercitats en tots bens hauran estudiat de finir lurs dies.

Los quals creem que sien ornats de vna uestidura molt preciosa d aur, varieiada de diuerses perles, segons la diuersitat de bones obres que han fetes, com visquessen en aquest mon present.

E aquesta uestidura los serà dada menys de aquella comuna a tots los sants de immortalitat. E los de aquest orde tant ab maior cor e affectió perseueren en les laors del lur creador, quant se ueen escapats per la uirtut [?] diuinal, de diuersos perills e temptacions, de aquesta vida mesquina.

CAPITOL XV. DEL TERCER ORDE QUI ES DELS CONTINENTS

En lo primer orde de la primera e mes jusana ierarchia son los continents, qui han preseruat lur cors de corruptió e en est matex orde son los religiosos, qui per amor de Ihesu Crist, menyspreats tots [297 delits, plaers e delectacions de la carn, e iaquida la vanitat e cobeiança del mon, renunciants a lur propries uoluntats, han feta lur força en aquesta vida mortal de tenir vida angelical, viuent en la carn menys d aquella. Qui sostmeteren si mateys al regiment de lurs pares spirituals, constituits e posats en aquesta vida peregrina, sol per lo cors, per cogitació e desig en la gloria celestial era lur conuersatió.

E quant mes batalles e temptacions de la carn, del mon e del dimoni han sostengudes e son estats vencedós e victoriosos, tant han aconseguït pus gloriosa palma de victoria.

E axí com per moltes diuersitats de estaments de religiosos es illuminada e enbellida la sglesia militant o material, ells viuent en aquest

mon per semblant tota la cort celestial de vna bellea marauellosa e uarieiada color es ornada.

On per moltes diuersitats de colors marauelloses tot lo palau celestials resplandex. E de la perfectió dels religiosos en quants abits, regles, constitucions e serimonies sien diuersificats e com sien dotats e ornats de moltes prerrogatiues, priuilegis, miracles e marauelles en los fundadós de les dites religions e los altres seguits lurs eximplis, iaquisch ho a la esglesia militant, qui ls en fa testimoni, car de present no n cure molt, per la gran prolixitat o detenció de temps.

E per ço que no n retés massa uoluntari, si en ma affectió aparaxia mes estudiós e ansiós en comendatió de vns que d'altres, escampant pus copiosa materia d'un estament que d'altra, també o iaquisch a consideratió d'aquells qui s uolen exercitar en les laors dels dits estaments de religió. Pero com la uerge Maria sia eximpli de tota religió, per ço que no sia exemta de nostra contemplació per passar a la sua laor, faç retrogradatió recordant me de la comendatió de la uirginitat damunt posada, dient: O sancta, pura e immaculada virginitat, no m se ab quines laors te exalce, com tu portes e promogues los teus amadós e conseruadós a tan gran e tan excellent gloria. O santa virginitat, e qui es qui no t desig infinidament? Qui es qui no haia affectió de tu? Qui es qui no t ame? Qui es qui no haia fam e set de la tua amor? Qui es qui la tua companyia e familiaritat no abraça ab gran desig e affectió? Qui es qui la dolçor de la tua amor no prepose a totes coses? Qui es qui no s'estudiu ab tota diligencia e diligent ansia de conseruar e retenir te? Qui es qui no haia sobirana por de perdret? Qui [*tachado*: «es»] serà qui après que t haia perduda se puscha aconsolar e no romanga en continua dolor? Car si vna uegada est perduda, null temps pots esser recobrada.

| O santa virginitat e tu est special amiga e familiar de Deu | [298 creador uniuersal. Tu est sposa del fill de Deu e temple del sant sperit. Tu es companyona inseparabla de la verge Maria. Tu es germana dels angels, goig de tots los justs, gloria, honor e alegria de tots aquells qui t posseixen, tu est regina dels cels.

O, e com seran banauenturats aquells qui han merescuda la tua companyia, qui han fruicio de la tua amiatat, qui han delectacio de la tua presencia. O, e com es amarga la tua ausencia.

O, e com seran malestruchs aquells qui no han agut temor de perdre tu qui axí follament t an lexada partir de si, ab la qual pogueren sens fi esser benauenturats.

Aquells perfetament benahuyrats qui ajunyint o acostant se a tu inseparablement no han temor ni vergonya de entrar en lo talem del rey celestial e de la regina enperial la verge Maria.

CAPITO[L] XVI. QUE LA UERGE MARIA NO HA PAR NI EGUAL EN PERFECTIO

A donchs la gloriosa verge Maria, regina del cel, sobre totes bena-
uenturada, estant ab aytal companyia, acompanyada d aytal consorci,
opté sola lo segon loch de aquesta ierarchia.

Dich sola, car axí com es vista esser primera no hauent semblant en
tant que axí com neguna creatura pura no es puguda esser par e igual
ab la verge Maria en merit, per semblant no ha agut par ni igual
en premi.

On axí com en aquest mon es estada plena de gracia, car a tots
los altres sants es donada la gracia particularment, a la verge Maria
s es escampada la plenitut tota de gracia, axí matex la dita verge exal-
çada sobre tota pura racional creatura, ha optengut en lo cel lo prin-
cipat de totes quantes coses son de sobre a deús lo cel.

E tant com viuint en la terra ha optenguda sobre totes les altres,
singular gracia e merits, per semblant poseex en lo cel benedictió e
gloria molt singular.

En les laors de la qual no m es necessari de massa uessar m i, la
laor de la qual proceex d aquell qui es font e principi de tots bens, hi
es lo vnigenit de Deu lo pare, flor e fruyt e fill de la verge Maria. A la
qual endreçant mes paraules dich li en singular llaor: O verge gloriosa,
molt desig de loar uos, mas no pusch mes dir, sino que la laor de totes
les laors e lo titol de tots titols es que vos sots mare de Deu.

CAPITOL XVII. QUE LA VERGE MARIA ES EXALÇADA SOBRE TOTA PURA CREATURA

E per tal que de les sues laors de tot en tot no ns callem, ans sots-
pesos estigam o eleuats, arrapats en la contemplatió o consideratió de
la alta excellencia sua, digam que aquesta gloriosa mare de Deu, ver-
ge | santa Maria, sobre tots els cors dels angels, sobre tot esta- | [299
ment de gents, sobre tot orde dels justs es dignament exalçada.

Per los sants patriarchas en figures e eximplis prefigurada e de-
mostrada; per los prophetes renunciada; per los apostols e martirs
glorificada; per los doctors preycada; per los confessors beneyda; per
los religiosos, per los continents e per los coniugats honrada; per les
uergens exalçada; per los infants innocents loada; per tots los feels
cristians reuerentment saludada; per los peccadors humilment en lur
ajuda inuocada; e per tots los sperits angelicals honrada.

E açò per tal com per dret e per merit en tot estament, en tot grau,
en tot orde trespassa e sobra puja tota perfectió de qualseuol creatura.

CAPITOL XVIII. COM ELLA TRESPASSA LA PERFECTIO DELS INFANTS

Trespasa o sobrapuja la innocencia de la uerge Maria, la innocencia dels infants qui naxen en peccat e la uerge Maria fou santificada ans que fos nada. Sobrepuje ab la sua perfectió al merit dels coniugats, car no es estat qui s'haia axí agut en lo estament de matrimoni com la uerge Maria, car es mare e uerge.

On si la perfectió dels conjugats està en castedat, en conplir los manaments diuinals, en exercici de les obres de misericordia, hi en nodrir lo fill o filla en bones obres a laor e gloria de Deu, e qual matrimoni fou null temps tant cast com lo de la uerge Maria, la qual totstamps fou uerge intacta? E qui es qui tant se estudiàs a conplir los manaments de Deu en tot e per tot, axí com la uerge Maria? Qui s'es tant exercitat en conplir perfetament les obres de misericordia com la uerge Maria?

Los altres en la persona pobra donen a meniar a Ihesu Crist famolent, abeuren lo com es assedegat, vesten lo com es nuu, visiten lo com es malait, aconsolen lo com es encarcerat, reben lo a son hostel com es peregrí, sotterren lo com es mort.

Mas la uerge Maria aquell qui es vnigenit fill de Deu lo pare, uestí de la sua propria carn, enbolcà l en draps, feu li gonella sens custura ab singular textura, rebé l dins l ostal del seu uentre sagrat e a qui li donà vianda, portà l en los seus braços, reclinà l en la sua falda, aplicà l als seus sagrats pits, alletà l ab la sua benauenturada let, e açò feu treballant ab les sues mans propries segons manament de l apostol, per tal que agués don compràs vianda per sa necessitat e de son fill.

Lo qual, com fos debil e flach e tendre en totes les sues partides del cors, no solament lo viuificà, ans lo nodrí, ffogí ab ell en Egipte e com morí li fou present, ajudant li a sostenir la sua dolor; com fou mort | e deposat de la creu, fou en la sepultura. E qui fou null | [300 temps, qui tals obres de misericordia haia exercides en la propria persona de Ihesu Crist pobre, axí com la uerge Maria? O qui es, qui haia agut fill axí ben nodrit dedicat a seruitut de Deu, informat de bones custumes e loables nodriments, axí com la uerge Maria? De quina creatura es estada axí exercitada en totes uirtuts, ni en qui tant haia crescuda habundancia de tots bens? E axí haia portada la sua vida a fi e perfectió tant loable?

Apar donchs, que la uerge Maria ab la sua perfectió trespasa en tota res la perfectió dels coniugats.

CAPITOL XIX. COM SOBREPUGA LA PERFECTIO DELS RELIGIOSOS

La uerge Maria sobrepuja ab la sua perfectió los religiosos e los continents, car null temps fou persona axí continent com la uerge Maria,

la qual tots temps romàs intacta, sens màcula, uerge pura, sobrepuja tanbé la perfectió delsr eligiosos.

E com qui fon tant religiós com ella? Qui porà esser trobat axí perfet en subiugar los delits de la carn, en refrenar los apetits, en menysprear les cobeiances e vanitats mundanals, en renunciar a la propria uoluntat? Qui es estat axí obedient? Qui axí cast, qui axí pobre, qui son tres fonaments de religió, com la uerge Maria?

De ella se lig que ab la filosa e ab la agulla passaua la vida guanyat açò que era necessari a ella e a son fill. O, en quanta pobretat, la qual forçà la regina del cel e de la terra, que parís lo saluador del mon en lo porche e que sens tota ajuda de madrina lo enbolcàs en lo seu uel, e que l reclinàs en lo pesebre, e que l acompanyàs ab lo bou e ab l ase, on apar la gran pobresa de la uerge Maria.

Mas en les altres bones custumes, ço es en la honestat e cerimonies, regles e institucions, que pertanyen a vera religió e fan bon religiós, e qual pura creatura fou axí be fundada en religió com la uerge Maria? E qual pura creatura.

Recordam hauer legit en vna epistola de sent Ignaci que la uerge Maria era plena de totes gracies, abundosa en totes virtuts; e segons que dien, en les persecucions era alegra; en la pobresa hi en les fractures que passaua, no era querulosa, ço es, que se n clamàs ab injuriadós.

Era graciosa als <als> miserables, era alegra als afflictionats, era afflictionada ab dolorosos per compassió, e no era pereosa de subuenir als miserables.

De tota religió e penitencia es maestra e a tots feels es administradora de totes obres de pietat. Als humils es deuota e als deutors se inclina | molt affectuosament e deuota. [301

CAPITOL XX. COM SOBREPUJA LOS PRELATS

No solament dels reli[gi]osos hoc encara sobrepuja la perfectió dels prelats, dels doctors e dels confessós, en la mortificatió de la carn, en vigilies, en dejunis, en oracions, en làgremes, en laor e confessió de Déu, en celestial e santa conuersatió e vida perfeta.

E sobrepuja la perfectió dels prelats e dels doctors subuenint als sotmesos, oferint la sua vida per salut dels homens justs, confonent e dissipant la prauitat heretical. E per ço, justament canta d ella, santa mare esglesia: Vos sola uerge gloriosa, hauets destrouides totes les heretgies, illuminant ab exemple e ab doctrina la vniuersal esglesia.

E per ço diu sent Bernat: Jo creu que en la uerge Maria deuallà molt copiosament gracia de santificació, la qual no solament santificàs la sua natiuitat, ans encara la conseruàs per tots temps pura e neta de tota culpa, la qual cosa no creem que sia donada, ni atorgada, a nat de fembra per paria de hom.

Certes, be fou couinent cosa que la regina de les uergens visqués tots temps sens peccat, com degués parir aquell qui no feu peccat, en la boca del qual null temps fou trobat engan.

On iatesia que fos subjugada a nostres penalitats, axí es fam, set, calor, fret, tristor e plor, de les quals lo seu fill no fou exempt, empero no fou subjugada a seruitut de peccat, en que fou semblant al seu fill, per lo qual fou santificada.

E açò fou sobre natura, que en lo cors e l'anima fos santificada ans que fos nada.

E per ço es dita stela de la mar illuminadora. E per ço canta d'ella la santa mare esglesia, que la sua vida generosa illumina totes les esglesies.

CAPITOL XXI. COM SOBREPUJA LOS MARTRIS

Trespasa o sobrepuja la uerge Maria la perfectió dels martirs, car ells han sostenguda la passió e la uerge Maria en la anima.

Car dix li lo sant Symeon: Lo coltell del teu fill traessarà la tua anima. Ha sostenguda passió no solament en la anima, ans encara en la carn del seu fill. On tant e tan gran e tan penetratiu fou aquell coltell de la passió, com ueé primerament aquell lo qual concebé per obra del sperit sant, sens paria de hom, sens colpa marital veent se prenys, sens agreujament parida, sens dolor mare ab uirginitat, alletant son fill ab los pits plens de let celestial. Lo qual veé preycant, fent miracles, illuminant cechs, deneiant lebrosos, endreçant contrets, fortificant los paralitichs, foragitant los demonis | guarint los malalts, resuscitant | [302 los morts, de pochs pans sadollant molts milia homens.

E com après hohí e l'ueé pres e ligat, per tots sos dexeables derrenclit, menyspreat hi escopit, colpeiat, ferit e abufeteiat, a mort sentenciat, aquell qui es vida de tots los viuents, despullat, a la colona ligat e durament açotat aquell sosteniment e ornament de tota creatura, escopit e sullat aquell qui es pus bell en sa forma que tots los fills dels homens, qui es splendor de gloria e figura de la substancia de Deu lo pare, resplendor de la lum eternal hi espill sens macula.

E com la uerge Maria ueé aquest aytal portant la creu al coll e com lo ueé clauar e foradar e tant forment estès e estiragaçat que tots los ossos del cors li podien contar; com lo ueé de fel e de vinagre abeurat, entre ladres deputat, com no agués fet peccat ni fos trobat engan dins la sua boca; com lo ueé nuu penjant en la creu, coronat de spines, criant lo seu pare ab ueu molt alta e poderosa retent la sua preciosa anima; com veé lo seu costat alanceiat; com lo ueé tot sangonós, menpreat, difamat, escarnit, en la creu penjant; com hoí les blasfemies e difamacions d'aquells qui eren presents; com lo ueé de la creu depositat, e l mirà dins e de fora tan agrament turmentat; com totes aquestes coses hoí e hac vistes, quanta e com intolerable dolor fou aquella.

Certes, gos dir que la dita dolor <que la dita dolor> sobrepujà les penes que ls martirs en lurs cossos sostengueren per grans e diuerses que sien estades.

CAPITOL XXII. COM SOBREPUJA LOS APOSTOLS

Trespasa o sobrepuja la uerge Maria los apostols en sa perfectió, car ells escandalizats en la passió de Ihesu Crist, derenclint lo, duptant en la fe, la uerge Maria no s partí del seu fill, acompanyà l en la sua passió. E axí com tots temps fou uerge éntegra, axí romàs en la integritat de la fe ferma, inmobile perseuerant. E après la passió e assenció de Ihesu Crist, confirmà los apostols en la fe ab sermons e paraules e exemples e instruíls en aquelles coses que hauia vistes e hoïdes hi en lo seu cor confermades.

On d'açò parlant sant Jeronim diu que uolent lo saluador nostre la sua mare esser a consolació dels apostols, ordenà que sobreuísqués après la sua passió, per tal que lo senat apostolical fos instruit e informat d'açò que la uerge Maria hauia hoit e vist e conseruat dins lo seu cor, per la qual cosa la doctrina euangelical fos confirmada.

CAPITOL XXIII. COM SOBREPUJA LOS PATRIARCHAS E PROPHETES

| Sobrepuja e trespasa la uerge Maria la perfectió dels pa- | [303
triarchas e dels prophetes, car les coses que prophetauen en figures escuras liuraren, axí com a cosa esdeuenidora. La uerge gloriosa les mostrà clarament e manifesta, donant nos lo seu fill visible, palpable, lo qual es fi e perfectió de tota prophecia.

CAPITOL XXIII. COM ELLA SOBREPUJA LA PERFECTIO DELS ANGELS

Sobrepuja e trespasa la uerge Maria la perfectió dels angels. On axí com hauem mostrat en quina forma la uerge Maria sobrepuja en excellencia tots los estaments dels sants, no deu esser dupte que la uerge gloriosa sobrepuja tots los ordens dels angels, los sobirans e los jusans.

La perfectió del primer orde qui es dels seraphins està principalment en açò que es pus acostat a Deu que ls altres e crema, hi s enflama mes en la amor del creador e per tal son interpretats enflament.

Aprés d'aquests, sens mijà, son los cherubins, qui son illuminats per lo raig del lum dels seraphins e la perfectió d'aquest orde està que han plenitut de sciencia.

Lo tercer orde es dels trons, la perfectió dels quals en açò que Deu seu en ells e per ells e ab ells determena los seus juy. Jo gos dir

sanament que null temps fou seraphin que axís sia inflammat en la amor de tota la santa trinitat com uos uerge gloriosa que sots feta noble triclini hi especial reclinatori del fill de Deu lo pare e no li es negú tant acostat com uos. Car aquell lo qual cel e terra no pogueren contenir, vos tancant e encloint en lo uostro uentre sagrat, hauets lo portat en los braços e reclinat en uostra falda. E qui es null temps axí illuminat com uos qui auets tramès a nos de uos lo raig de la infnida lum? Qui es estat null temps del orde dels cherubins, qui haia aguda tanta plenitut de sciencia com uos qui hauets parit aquell en qui son tots los tresòs de la saulesa e de la sciencia de Deu? Qui es estat del orde dels trons en qui haia tant reposat e segut com en uos, que sou aquella cadira de nou del rey Salomó, lo qual no hac semblant en totes les terres? E qui es aquell per lo qual Deu determene sos juys com per uos, regina de misericordia a la qual misericordia es atorgada, judiciaria potestat?

Apar donchs, en quina forma la perfectió de la uerge Maria sobrepuja e traspassa tota la perfectió dels ordens sobirans.

Per semblant forma sobrepuja la perfectió dels ordens jusans, car no es estat angel al qual sien estades tantes coses maiors e menors, ni tan alts se | crets, axí com a la uerge Maria, en la qual e per la | [304 qual lo secret de la diuinal disposició, qui fou eternalment ordenat en lo consell de la santa trinitat, ço es, de la incarnatió en la fi dels segles, es manifestat a tot lo humanal linatge e no creem que per negun angel del orde de les uirtuts sien fets tants ni tan virtuosos miracles com per la uerge Maria, per la qual se fan tots iorns miracles admiratius.

Aquesta es qui no solament contrasta a les potestats a nos contraries, que no ns noguen tant com poden e uolen, ans encara ab la sua gran virtut, tol e desliura de les mans dels diables aquells qui eren lurs per antiga possessió, e als seus deuots dona fortalea de contrastar a les temptacions diabolicals, mostra als senyors com se deuen hauer als sotmesos, e als menors com se deuen humiliar.

Ella es espill hi exemple, al qual tots aquells qui y miraran deuotament, poran aconseguir facilmente perfectió de vida angelical. Car ella viuient en la terra en carn freuol, sobrepuja e traspassa la vida e ls merits dels angels, optenint ab singular gracia açò e mes que l'angel opté per natura, car viure en carn, sens carn, ço es, no carnalment, mes es celestial vida e angelical que terrenal.

On viuient en la carn aconseguir la angelical gloria, maior merit es que hauer la. Car esser angel do es de creació, mas esser uerge es do de gran virtut. Esser angel e esser uerge do es de Deu, mas esser hom e uerge sobrepuja la condició de la natura humanal, per la qual los homens son fets semblants als angels.

Empero molt maior es la victoria dels uergens que la dels angels, car los angels viuen sens carn e los homens han victoria de la carn.

E aquesta virginitat de la uerge Maria no solament es transcendent ans es uirginitat molt ornada de singular priuilegi, car ella es uerge e mare, per que es laor, bellea, honor e gloria de uirginitat.

CAPITOL XXV. COM ES SOBRE TOTA PURA CREATURA EXALÇADA E DE XII STELES CORONADA

A donchs la uerge Maria axí exalçada sobre tota natura e sobre los cors dels angels, marauellosament eleuada, portada al regna celestial e al palau eternal, regna ab Ihesu Crist per secula seculorum, feta millor que els angels en tant en quant ha rebut per heretat molt pus excellent nom que ells.

E com quin angel poche dir null temps al fill de Deu, ni qui li dirà per temps esdeuenidor: tu es fill meu e | yo t e engenrat. Mas | [305 uos, gloriosa uerge benaumentada sens tota calumnia, sens tot dupte, podets dir al vnigenit fill de Deu lo pare: Tu es fill meu, io t e engenrat, io t e portat en lo meu ventre IX mesos, io sens dolor e sens lesió de la mia èntegra virginitat t e parit, io t e alletat per que justament dich que tu est fill meu.

O inefable gloria, o inconprehensible dignitat, o inexplicable cel-situt, o insuperable gracia, o inenarrable excellencia, o incomparable magnificencia, o i[n]uestigable benignitat del omnipotent, o singular priuilegi e prerogatiua especial, la qual null temps fo atorgada a altra creatura ni s atorgarà sino a uos, uerge gloriosa.

Qui porà null temps justament cogitar la uostra gloria? Qui la porà definir? Qui la porà perfetament comprendre? Qui la porà encerquar? Qui serà suficient a marauellar se e mirar en la sua admiratió uos hauer fill vnigenit, lo fill de Deu lo pare, d una essencia, d una eternitat e d una omnipotencia ab ell? E aquest qui ans dels segles es engenrat per lo pare, esser fet fill uostro en la fi dels segles.

Aquesta gracia, aquesta dignitat, aquesta gloria, aquest priuilegi e aquesta prerogatiua sobrepuja tota gracia, tota gloria, tota benaumentança, uenç e sobra tot enteniment e tota rao e tota cogitació, trespassa e sobra, tota sciencia e tota aprehenció.

On per a encerquar hi escodrinyar aquest secret se confessa esser indigne aquell del qual feu testimoni Ihesu Crist dient que entre ls nats de les dones no es estat maior que sent Iohan Batista, açò es, qui sobrepuja a tota humanal natura e angelical, que el fill de Deu eternal sia encarnat, fet fill de la uerge Maria temporal, per lo qual la humanal natura que d abans era prostrada, es sobre tots angels exalçada e la ruina dels angels gloriosament reparada.

Certes, gloriosa senyora, dignament miren en vos los ulls de tota creatura, car de uos hi en vos e per uos la pietat de Deu omnipotent ha recreat totes les coses que hauia creades. Qui porà null temps dignament loar e glorificar aquesta aytal e tan gran senyora? Qui poria

recitar les excellencies de les sues laors e gracies? Qui la pot suficientment exalçar com de la sobre abundant redundancia de la sua plenitut, tota creatura ne sia reuiscollada?

Perquè congruament es apellada mare de misericordia, car a tots es feta totes coses e ab la sua molt copiosa karitat se es feta deuota a tots | quants som. A tots obrí lo si de la sua misericordia per tal | [306 que tots prengan de la sua plenitut, ço es que els catius ne prenguen redempció; los malalts, curació; los trists, consolació; lo peccador, venia; lo just, gracia; lo angel, alegria; tota la trinitat, gloria e la persona del fill de Deu, humanal gloria, substancia, en tant que no sia negú qui de la sua calor se amague.

Per la qual cosa Deu l a exalçada e li ha donat nom sobre tot nom de tota pura creatura, per ço que en lo nom de Maria tot genol se incline en terra, així de aquells qui son en lo cel, com de aquells qui son en la terra hi en los inferns e tota lengua confesse que la uerge Maria es mare engendradora del fill de Deu lo pare.

Aquesta es aquella de la qual diu sent Iohan en lo apocalipsi: Un senyal gran es aparegut alt en lo cel, ço es, vna dona qui te abrigat lo sol e la luna deíus los peus e te sobre l cap vna corona de XII esteles.

Verament la verge Maria es senyal admiratiu, lo qual es de tanta virtut que aquells qui l portaran continuadament per amor en lo cor hi en lo front, no tembrà aquells quatre angels als quals es dat poder de noure a la terra e a la mar.

Gran senyal es d'aquesta dona abrigada del sol, car estant uerge concebé e parí en virginitat e alletà lo fill sens corrupció. Te abrigat lo sol, ço es, la diuinitat del fill de Deu, car habita corporalment la diuinitat.

Te la luna deíus los peus, car tota qui es jus Deu, es subjugada a la verge Maria e li obeex e la seruex de gran voler.

Te en lo cap vna corona de XII esteles. Les XII esteles son XII priuilegis en los quals ha merescut d'esser honrada per lo seu fill. Lo primer privilegi es dels sants pares, gran e diuersa prenunciació, ço es, com la figuraren en diuerses prophecies hi escriptures.

Lo segon priuilegi <la> es la sua miraculosa concepció, car nasqué de mare exorqua.

Lo terç priuilegi es la sua santificació, car en lo ventre de la sua mare fou santificada.

Lo quart fou de la sua natiuitat, general goig e consolació.

Lo quint es en la sua infantesa marauellosa conuersació.

Lo VI es, car fou la primera qui feu vot de seruar virginitat e viure sens corrupció.

Lo VII es la angelical salutació.

Lo VIII es la concepció del fill de Deu.

Lo IX es lo part del fill com parí sens dolor e sens tota lesió.

Lo X es la sua mort en la qual no hac dolor ni passió.

Lo XI es com en cors e en anima ha glorificatió.

Lo XII es com sobre tota creatura ha gran honor e singular promotió.

Ab aquestes XII esteles resplandents marauellosament coronada, està la uerge Maria regina del cel a la dreta part del seu | fill ues- | [307 tida d'aur, circuida e enruironada de diuersitat de angels e de uergens, asseguda sobre vna cadira tota estellada, e la uerge gloriosa resplandent mes que'l sol en la sua claredat ab los seus raigs vigorosos illumina tota la cort celestial ab lum molt clara e resplandent.

Car si quiscú dels justs en aquella cort celestial resplandirà axí com lo sol e se llauors la lum del sol serà VII uegades pus resplandent que ara, quanta creem que serà lauors la claredat de la uerge Maria? La qual tant com en aquesta present vida es estada plena de raigs de merits e de uirtuts, tant es sobre los cels marauellosament premiada e illumina de honors sobiranament priuilegiades.

On Salamó inspirat per l'esperit sant, mirant e considerant de molt luny la esdeuenidora gloria e honor e laor d'aquesta resplandent regina, loan[t] la sua bellesa en diuerses maneres, diu en persona del fill de Deu: Tota est bella, amiga [*repite: miga, pero medio tachado*] mia, tota est bella e no ha macula en tu. Los teus labis son brescha distillant, sots la tua lengua ha mel e let. La odor de les tues uestidures es axí com odor de flagrant ensens. Vine del mont de Líbano, sponsa mia, vine e seràs coronada, la mia sposa, la mia germana. Vos sots vn ort tancat, vna font sagillada, vn pou de aygues viuent, les quals ab gran impetuositat ixen del mont de Líbano.

Vos sots paradís terrenal qui produex e dona de si matex magranes, poncis e tota diuersitat de poms. Les uostres perfums ixen de ciprés, de sinamomo, de canyella, de mirra, de aloes e tots los arbres del mont de Líbano ab totes les aygues flagrants e odoriferants.

E lo dit Salomó tot esbalait e posat en admiratió per la gran e marauellosa comendatió de la uerge Maria, faent d'açò questió, enterroga dient: Qui es aquesta qui se n puja per lo desert, plena de delicis, recolsada sobre'l seu amat? Item diu après: Qui es aquesta qui se n puja per lo desert, axí com vna uergella de fum lo qual ix de especies odoriferants, ço es de mirra, de ensens e de tota diuersitat de perfums? E qui es aquesta qui ix axí com la placent alba bella, axí com la lum eleta, axí com lo sol terrible, axí com a gents d'armes ordenades per combatre?

En aquesta darrera paraula toca Salamó assats suficientment quatre estaments de la uerge Maria, per comparatió de quatre coses, les quals solen esser gracioses als ulls dels homens e son alba, luna, sol e gent d'armes ordenades a combatre.

Es estada la uerge Maria en la sua natiuitat axí com a alba que ix molt placent, termenant la nit de la colpa; e consant e introduint lo dia de gracia fou axí com a luna que illumina la nit | en la sua santa | [308 conuersatió; fou axí com a sol engenant lo seu fill.

E per ço diu lo salmista: Lo seu tabernacle ha posat en lo sol hi ell axí com ha espòs ix del seu tàlem. Fon axí com a gent armada terrible, ço es, als homents iniqs [*corregido en vez de «iniquis»*] e impenidens e als dimonis.

Es en los cels acompanyada de la companyia de tots los sants e axí com a regina del cel e de la terra, gloriosament coronada. Per que considerant santa mare esglesia ab gran diligencia e continuada consideratió la granea de la gracia e de la gloria d'aquesta uerge en laor sua canta dient ab deuoció: Jo e vista la uerge Maria bella e gratiosa, esser axí com vna coloma blanca que ua sobre ls rius de les aygues, la odor e fragrancia era inextimable en les sues uestidures, e circuien la e la enreironauen flors de roses e liris molts blanchs, axí com si fos en los dies de la primavera.

Per les flors de les roses e los liris pot esser entesa la multitud dels sants, axí d'aquells qui rebent mort e passió per Ihesu Crist son estats euermellits ab lur propria sanch, com d'aquells qui seruant mundicia e puritat en santa virginitat, han retuda axí com lo liri, blancor de castedat e ignocencia.

De tots aquests la uerge Maria es enreironada e ab tanta gloria que l humanal enteniment no u poria comprendre, ni lengua ho poria recontar, ni coratge mortal ho poria pensar.

A donchs la uerge Maria axí exalçada ha merescut al mon salut, per ço com fou eleta de esser engendrada de Deu creador seu, e ara es sadollada ab la visió de la diuinitat sobirana estant primera entre les uergens en aquells uergers, los quals ha ornats la bellea de Ihesu Crist; a donch la uerge Maria primera e prelada en la multitud de les uergens estant aparellada a suplicar per tots quants la supliquen e no cessa continuadament de aduocar e subuenir als peccadors.

CAPITOL XXVI. DE LA INCARNATIO E COM IHESU CRIST EN QUANT HOM ES EXALÇAT SOBRE TOTA CREATURA

Aprés d'aquest loch e cadira de la uerge Maria, te lo pus alt loch lo fill de Deu fet hom, encarnat seent en aquells sobirans bens [*tachado: exalçat*] a la dreta part del pare, exalçat sobre tot principat, sobre les potestats, sobre les virtuts e sobre tota cosa qui no es Deu.

Al qual ha dat lo pare tot juy, car deu venir a jutiar los morts e ls vius, lo regne del qual no haurà fi.

E com io considere totes aquestes coses ardentment e inflamada, hi estich sospès hi eleuat en la mia contemplació, tres coses me occorren en la consideratió de les quals quasi fora de | <de> mi | [309 matex, defallint dins mi e açò per la gran admiratió e singular goig son uensut e caych en la mia contemplatió e son esbalait, tant que no u poria recitar.

La primera cosa que ocorre a la mia contemplatió es inextimable

exalçament de tota creatura. La segona es singular glorificació de humana natura. La terça es inefable humilitat de la subirana prelatura.

Procehint del primer, dich que exalçament es de tota creatura que l faedor de totes sia fet factura que el creador. [*Queda cortado el texto con este anacoluto, sin que haya espacio en blanco ni letras borradas o ininteligibles*]. On entenent açò lo salmista prouoca tota creatura axí insencible com sencible, axí irracional com racional, a retre gracies a Deu de tant e tan gran benifet dient: Loau Deu dels cels, loau lo en les sobiranes altures, loats lo tots los seus angels, loats lo totes les sues uirtuts, loats lo lo sol e la luna, loats lo totes les esteles e la lum. E axí segons que apar en aquell hi en los dos següents psalms cuida e promou tota creatura a laor del creador.

Certes, gos dir, que en açò que la natura humana es estada rebuda per la natura diuina e ab aquella inseparablement vnida e aiustada, en tant que de la persona del fill de Deu, sens tot dupte e ab ferma fe se pusca, e deia dir que [a]quell fill de Deu es hom e que hom es fill de Deu; e que Deu es hom e que hom es Deu; tota creatura es participant de tan gran benefici e açò apar en lo següent eximpli: Si algun gran rey o emperador rebés la filla d un miserable pobre e la donàs per muller a son fill, e no seria exalçat e honrat tot lo linatge del dit pobre per aquesta coniuicció matrimonial? Certes, si empero la filla del pobre ne aconseguex molt maior hi excellentia per ço com es aiustada en matrimoni ab lo fill de l'emperador. Per semblant, lo humanal linatge pobre, malalt e miserable, ha vna filla, ço es natura humana e totes quantes coses son creades attanyen al dit hom, car participa ab les pedres en esser, ab los arbres en viure, ab los animals en sentir, ab los angels en entendre. E lo sobiran rey de gloria ha eleta la natura humana, filla d aquest hom pobre, per aiustar la ab matrimoni inseparable, perpetual, al seu fill, qui es Deu eternal, en lo benefici de la honor, del qual matrimoni participa tota creatura en gloria e honor.

Mas la natura humanal, que es vnida ab lo fill de Deu sobre totes les creatures, es pus excellentment glorificada hi exalçada e tota creatura ne reb gran creximent d exaltació e de gloria.

Empero la creatura racional sens comparatió ne reb molt mes per que s deu molt més glorieiar d aquest matrimoni que tota altra [310] irracional creatura, e açò per tal com pot uenir a perfectió de ueure faç a faç hi d entendre aquest tan gran secret de la excellent incarnatió.

CAPITOL XXVII. COM PER LA INCARNATIO DEL FILL DE DEU NATURA HUMANA ES EXALÇADA E NOSTRA FE REFORMADA

O e qui poria apendre dignament ni cogitar perfetament e acabada, quanta es ni quanta pot esser la gloria de la natura humana, que es en Ihesu Crist.

On mostrant lo fill de Deu vnigenit per nosaltres incarnat, qui regna

sient a la dreta part del pare, pot dir natura humana ab ferma e constant fe, e remogut tot dupte pot auerar, dient la natura humana: que [...] Ihesu Crist aquest os es dels meus, e aquesta carn es de la mia carn.

O dolç, clement e benigne Ihesus, en uors es la carn e la sanch nostra, per que allí on la mia carn creu ab ferma fe que regnaré io; allí on la mia carn senyoreia, confie que senyoreiaré; allí on la mia natura es glorificada, regonec io la mia gloria.

O e quina pensa porà conpendre aquest sacrament? E quina lenga poria recomtar que l'vnigenit fill de Deu lo pare, axí s'es mesclat ab nos e nos ab ell, que Deu deualàs a hom e hom pujàs a Deu?

Segons que alguns dien, la fi de les obres de Deu es lo exalçament dels elets los quals fossen deificats hi en la deificació glorificats. Mas quanta es la liberalitat de la sobirana bonea e ab la liberalitat quanta humilitat e com karitatiua amor de cosa que apar quasi incredible, ço es que la sobirana maiestat se vulla esser humiliada inclinant e baxant se a pendre forma de seruent.

No ha enteniment, no ha rao que y basta, car açò sobra e trespasa tot seny e tota soptilea, axí angelical, com humanal, e si la fe no u creu, no y atteny enteniment ni rao, ni saber, ni sciencia, a conpendre en quina forma tanta maiestat se uulla esser inclinada a tanta humilitat que Deu s'es fet hom.

E aquell qui en la sua mà te e conté lo mon se tancàs en vn uentre virginal e prenent aquí carn humana lo faedor de totes coses s'es fet factura; lo engenrador de tota res fos fet genitura; el creador de tot lo mon sia fet creatura.

Açò auorrex de confessar lo jueu qui s'glorieia de la sua ley dient esser cosa indigna e inconuenient a Deu que s'fes hom e açò dien per ço com han entenebrat lo cor. E d'aquests dix Ysaies: Encega lo cor d'aquest poble per ço que ueents no s'ueien, e hoints no entenguen la ueritat.

Aquesta ha menyspreada de saber lo moro, lo gentil, el pagà e no l'an volguda creure, car lur malicia los ha encegats.

| Aquesta ueritat escarnex follament e orada, inflant e loant se | [311 de son saber, lo natural filosof, mas d'aquests diu lo apostol sent Pau: Nos cristians preicam Ihesu Crist crucificat, la qual cosa reben los jueus en escandol, els gentils en gran follia.

Aquesta ueritat no ha pogut entendre Plató, lo tan gran sabidor. Aquesta ueritat ha ignorada Demòstenes, lo tan gran garrulador. E per ço diu la escriptura: Jo destruiré la sauiesa dels sauis e reprouaré la estucia dels prudents, car a feta folla la sauiesa d'aquest mon. E per ço com lo mon ab la sua sauiesa no ha conegut Deu, ha plagut a Deu manifestar als creents la ueritat ab la follia de la preicació, manifestar als creents que Deu no elegex los sauis qui viuen segons la carn, ni ha elegits los poderosos, ni ls nobles, ans ha elegit aquells qui son dits

folls segons lo mon, per a confondre los sauis mundanals; ha elegit los flachs per confondre los forts e robusts; ha elegit los vilificats e menyspreats per lo mon, hoc encara les coses que no son, per destrouir les coses que son, per ço que null hom carnal no s glorieie en la sua presència.

Mas a nosaltres, uers e feels cristians ha reuelat solament per lo sperit sant açò que auorrex lo iueu, açò que l moro, lo gentil, el pagà no creu, açò que l heretge nega, açò que ls filosofos, els sauis d aquest mon escarnexen.

E que ns ha reuelat? Certes, la saueia de Deu en lo sagrament de la incarnatió amagada la qual cosa, ordenà Deu per gloria mia ans dels segles, la qual no han coneguda los princeps d aquest segle, car si u aguessen conegut, no agueren crucificat lo senyor de gloria.

Mas lo carnal no percep les coses que son de Deu, car la follia los te e no les pot entendre. Empero nosaltres, uers cristians [*añadido al margen*], hauem rebut l esperit sant, d aquest mon segons que es sperit donat per Deu, per tal que sapiam les coses donades a nos per nostro senyor Deu, les quals conegam vertaderament confessant de cor e de boca feelment, que l fill de Deu en la plenitut dels temps segons que la latitut del diuinal consell dispòs, imutablement, que per reconciliar natura humana al seu creador, pres carn humana per tal que l començador e trobador de la mort, lo diable, fos vençut per aquella natura humana, la qual hauia uençuda, en la qual batalla per nosaltres donada ab marauellós dret de egualtat, lo sobiran Deu, tot poderós senyor, entrà en lo camp de la batalla ab lo cruel enemic, no pas ab poder sol de la magestat, ans ab uera humilitat, posant li dauant aquella forma, aquella natura, que es participant ab la nostra, empero acceptada o exemta de peccat.

A donchs la pa | raula eternal, que lo fill de Deu, qui en lo | [312 començament era Deu o ab Deu, per lo qual son fetes totes coses, e sens lo qual no es fet res, per desliurar l om de la mort eternal s es fet hom inclinant se axí sens disminució de si, a rebre nostra humanitat, e sens detriment e mutació de la magestat romanint per tots temps en son esser, e retenint açò que era, rebé ço que no era, vnint la forma de Deu en la qual es equal al pare, ab la forma de seruent, ab tanta companyia entre si e ab tanta propietat de cascuna que la natura jusana, ço es natura humana, ne rebé glorificatió e la natura, ço es sobirana, diuina, no n rebé nenguna disminució.

A donchs saluada la propietat de cascuna natura, ajustant se abdues en vna persona, la maiestat ha rebuda la humilitat, la virtut ha rebuda la infirmitat, la eternitat ha rebuda la mortalitat, e per a retre lo deure de nostra condició, la natura impassible es vnida ab la natura passible e Deu es fet hom, e hom, Deu; en la vnitat de persona.

En la qual vnitat ha fet axí gran temperament, que per açò que era congruent o couinent a nostros remeys lo mijancer de Deu e dels ho-

mens pogués morir per virtut de vna natura e resucitar per virtut de la altra; car no fos uer Deu, no portara lo remey, e si no fos uer hom, no aguera mostrat eximpli de humilitat.

A donchs no prenent en si macula ni peccat, no menyspreant la miseria de nostra mortalitat, lo fill de Deu s'es fet hom, hauent en si dues natures, prenent açò que s'ostre, no lexant açò que eternalment es seu propri, renouellant l'om en l'om, romanint en si immutable.

Car la diuinitat es par hi equal e comuna e a ell hi al pare, e prenent natura humana no ha rebut nenguna minua, ni detriment la sua omnipotencia, ni la forma humana ha feta violencia a la forma diuina.

A donchs per molt que ladren los infels increduls, no ha neguna cosa incongrua, ni impossible, ni no pertanyent, ni inconuenient a Deu en aquesta coniuñció de natura diuina e humana.

Car en Deu no pot esser trobada neguna cosa indigna, car es sobirana hi eternal essencia, la qual se es inclinada a la salut del humanal linatge, portant e tornant nos a la sua gloria. Mas ia per açò no cessa de esser açò que eternalment era.

On en lo pendre que feu la maiestat de Deu, de natura humana, prenent carn humana de les entrameses de la verge Maria, la qual concebé per obra del sperit sant, la qual null temps perdé la virginitat, axí fou vnit lo fill de Deu ab natura humana fortment e insepar | [313 able, que aquell qui era intemporalment, ço es eternalment ans dels temps, engenrat de la essencia del pare, axí temporalment es engenrat del uentre de la sua mare uerge immaculada, e naxent temporalment no rebé en si nengun creximent, ni disminució, car la cosa que es inconmutable no pot créxer, ni minuar.

Mas per ço, com nos en altra guisa no podíem esser absolts dels ligams de la mort eternal si ja natura diuina no s'ajustàs ab natura humana, per ço lo sobiran omnipotent, romanint en son esser immutable, es se humiliat a esser, null temps cessant de esser uer Deu.

CAPITOL XXVIII. DE LA PASSIO DE IHESU CRIST E DEL SAGRAMENT DE L'ALTAR

Marauellosa pietat del fill de Deu enuers nosaltres. O inextimable amor de karitat. O nat Deu de Deu, e fins on es dauallada la uostra [*tachado con punteado*: «caritat»] humilitat? Fins a on ha cremat la uostra caritat? Fins on a proceit la uostra pietat? Fins a on es crescuda la uostra benignitat? Fins a on es atesa la uostra amor? Fins a on es preuenguda la uostra compassió?

Jo so qui e comesa la iniquitat, e uos portats la pena. Jo he comesa e fetta la maluestat e uos ne sots punit. Jo he perpetrat lo crim e uos ne sots turmentat. Jo m so superbiaiat e uos ne sots humiliat. Jo m so inflat e uos ne sots amagrit. Jo som estat inobedient e uos sots estat punit per la mia inobediencia. Jo m so donat a gola e uos ne sostenits fam.

La desordonada cobeiança del arbre m a tirat a fer cosa illicita de peccat e a uos la uostra gran caritat uos ha portat a la creu. Jo he presumit de menjar la vianda que m era uedada, e uos n auets sostengut turment. Jo m delit en la vianda e uos treballats en la creu. Jo reb gran delectatió en los delits mundanals e uos sots traussat ab los claus. Jo taste la dolçor del pom vedat e uos de amarch fel sou abeurat.

Eua ueent mi seruí e m complau ab gran alegria e ueent uos en la creu plorà e cridà la uerge Maria. Auets rey de gloria, auets nostra iniquitat, empero resplandex la uostra pietat. Auets la nostra injusticia e ab tot açò si s mostra uostra gran benignitat.

O dolç infant e què auets comès que axí siats estat jutiat? Que auets comès, amable ioue, que axí siats en la creu turmentat? Qual es uostre peccat? Quina es la uostra culpa? Quina es la causa de uostra mort? Quina es la occasio de uostra condempnatió. Jo son la plaga de la uostra dolor, io son culpa | de la uostra mort. Jo son la | [314] crueltat de la uostra passió, e treball del uostro turment. Jo son merit de la uostra mort, e iniquitat de uostra uenjança.

O marauellosa condició e disposició de secret inefable, hauia peccat lo injust hi es ne punit lo just; hauia errat lo malmirent hi es ne açotat lo innocent; hauia offes lo cruel hi es ne condempnat lo piados; aço que merex lo mal sosté lo bo; aço que ha perpetrat lo seruent, satisfà lo senyor; lo mal que ha comes lom, sosté Deu.

O admiratiua benignitat, o inconprehensible bonesa, o humilitat incomparable, o dolçor, o suauitat inefable, o clemencia inexplicable, o misericordia de la qual no solament n es plena la terra, hoc encara la terra e lo cel e tot quant es contengut dins l ambit del mon vniuersal. O amor vigorosa, penetrant, inflamant e cremant tot lo cor de l hom, leuant e pujant lo sobre si, e com sots aguda e tallant molt mes que coltell affilat de dues parts, qui penetrats <qui penetrats> molt pregonament e attenyets fins a la diuisió de la anima e del sperit fins a les medulles, fins a les entramenes, fins a les cogitacions e affections del cor, e no es creatura que no crem o no deia cremar per la ardor d aquesta calor.

Qui es qui per la granea e vigor sobirana d aquesta amor tan ardent no isqua fora de si, fet quasi foll en la amor d aquest tan gran e tan ardent amador? E no aparega a negú cosa mal dita com dich que folleïàs en aquesta amor, car los prophetes son estats dits folls, car enflamats en la amor de Deu, no tements menaces ni espaordits per la mort, no pogueren callar la ueritat, no legoteiants a princeps, ni a reys.

On lig se en lo quart libre dels reys. digueren los princeps a Hieu: què a parlat ab tu aquest foll? E per ço se lig en lo libr[e] de la sauesia que ls justs son reputats folls per los peccadors.

Certes be es forçat de folleiar ab plasent e benaumenturada follia, hi es forçat d exir fora de si matex aquell qui souint, hi entesament pensa, hi continuadament cogita en la sua pensa, e regira en la sua

memoria en quina forma lo fill de Deu s'es axí escalfat de tot en tot en la amor de l'hom, que per l'hom se sia fet hom e haia sostenguts per ell tants improperis e tantes injurries.

E si axí com fos poch quasi donant entenent que no era assats a la sua amor per nodrir tant amor en lo cor de l'hom e per empremtar la y indelíblament, ha donat si matex en continua vianda de la anima, per ço que en la via de la present miseria agues sustentatió, donant li a meniar | la propria carn e a beure la propria sanch. [315

La qual cosa apar incredible als incredult hi en los temps passats a tots los viuents amagada e null temps hoida.

E com que fou null temps o poch esser, per molt que folleïàs per folla amor, que al seu amador haia demanada la carn en vianda e la propria sanch en abeuratge?

Quina creatura es estada que haia demanada ni haia gosat demanar tal gracia al seu creador, presumint demanar benefici tan gran qui null temps fou hoit? E qui es qui no s'tinga per indigne de tanta gracia e de tanta familiaritat? Com aquest benefici tant e tan gran, gire e regire dins lo meu cor, quasi tot defalch en mi e prostat hi espaordit en la mia pensa, tot me aliene en mi matex.

Què es açò, o bon Ihesus, o sobre amable creador e amador de totes coses; què es açò que ns has uolgut fer? O admiratiua granesa de la diuinal amor e sobre abundancia de la diuinal pietat. O affluencia de la diuinal larguesa. O com larga e uessant largitat trespasant tota plenitud de caritat, sobrant tota manera de amor, com vos sots liurat a nos en vianda hi en abeuratge? O, e com singular e marauellosa liberalitat on vna cosa es tantes uegades donada e aquell qui es donador es lo do qui es dat, car lo fill de Deu naxent s'es donat a nos en companyia, meniant s'es donat en vianda, morint s'es donat en preu, regnant s'es promès de donar en premi esdeuenidor.

Verament no es negun hom ni creatura que d'aquí auant puscha ni s' deia clamar del seu creador, ni moure n'querimònies.

O creatura, e què t'a pogut mes fer lo sobiran creador? Attén diligentment, cristià la excellencia de la tua fe, la dignitat del teu nom, la prerogatiua incomparable del teu singular priuilegi.

Auet[s] en quina forma en lochs innumerables d'aquest mon venint tots dies lo fill de Deu, de les cadires reals, a les paraules del sacerdot conuertex lo pa e lo vi per voluntat del pare e per obra del sperit sant, en propri cors e sanch, per ministeri del preuere sots especies de pa e de vi.

E no solament es en lo dit sagrament lo cors e la sanch de Ihesu Crist, ans encara es liurat als fels aquell qui es uer Deu e uer hom, per vianda plena de salut e de vida.

E deus creure cristià, que a la hora de la consecratió, a la veu del sacerdot, los cels, ço es, los secrets se obren hi en aquell misteri de Ihesu Crist, son los cors dels angels, les coses jusanes son aiustades

a les coses sobiranes, | la terra se acompanya ab lo cel e lo sacer- | [316 dot inuisible ab la potestat secreta e marauellosa conuertex les uisibles ceatures del pa e del vi en lo cors e sanch sua dient lo preuere: Aquest es lo meu cors; e après dient: aquesta es la mia sanch.

On allo que rebem sots species de pa es vera carn de Ihesu Crist, e açò que rebem velat e cubert sots species o semblança de ui es la sua vera sanch, e rebem en lo sacrament aytal cors com era lo de Ihesu Crist, com rressità, ço es, cors impassible e immortal.

E axí com es estada vera carn per obra del sperit sant, sens corrupció e paria de hom, axí matex per obra d aquell sperit sant, de la substancia del pa e del vi, lo cors de Ihesu Crist es consagrat, car en la consacració lo pa e l ui se conuertexen en ver cors e sanch de Ihesu Crist.

E aquella cosa que en tots lochs se consegra, vn cors es e no molts. E axí vn sacrifici es consagrat en diuersos lochs, per diuersos homens sacrificat e offert en tot loch on se consegra <es> e partex se lo sacrament en moltes parts e molts lo reben, enpero tots temps lo cors de Ihesu Crist roman entegre.

On axí com lo sacrament estant un, se departex la hostia, com se reb roman per tots temps entegre. Tot es en lo cel, tot es en lo teu cor, tot es en la hostia trencada, tot en la hostia cencera, tot es en la part maior de la hostia, tot en la pus minima [*añadido al margen: part*] que y sia.

No n reben mes tots quants homens son en lo mon, que un tot sol. Tot lo rep un, tot lo reben dos e tots quants son lo reben sens partició o diminutió, car la gracia no està en la quantitat del sacrament, sino en la virtut de Ihesu Crist.

Mas molt de maior admiratió e pus difícil cosa d ent[er]e e digna d esbalair tot l om es que el sobiran senyor qui es contengut en aquest sacrament indiferentment e tots iorns se lexa tractar e s permet rebre a indignes, axí com per adultres, fornicadors, homeyers, perjuris, sacrilegis crimosos, e no reb en auorrició d esser tractat e consagrat per mans sutzes, polludes, del preuere, per mal, per sutze, per vil que sia.

O stiuporosa, o marauellosa paciencia, benignitat e pietat de Deu. E quin hom es qui puscha saber lo consell de Deu? La gracia diuinal es axí franca, no obligada ni constreta a merits e oficis dels homens, que axí com vol e on se uol, dona hi escampa si matexa.

E per açò dins santa mare esglesia en lo sacrament del cors de Ihesu Crist no u reb mes lo bo, ni menys lo mal sacerdot, car açò no està en lo me | rit del preuere, qui consagra, sino en la paraula del | [317 creador hi en la virtut del sant sperit.

SEGUEX SE LO TERCER LIBRE ON SE CONTEMPLA LA DOLÇOR DE PARADÍS

PRIMER CAPITOL

Aquell donchs qui ab la marauellosa e incomprehensible bonea sua ses uolgut donar en aquesta vida present a nosaltres en vianda, se permet que en la vida esdeunidora se darà a nos en premi e loguer.

Se llavors segons que diu Ihesu Crist de si matex, se arromangarà e farà seure a taula tots los seus elets, e passant per mig dels conuidants servir los ha de viandes precioses, o liberal senyor, deman uos quina fruyta haurà en aquell conuit? Quina diuersitat de viandes? Quins aparallaments de coses suaus e delitables? Quins uedells, quina uolateria serà aquella que uos nos ministrarets? Certes, io creu que no y haurà altres viandes sino vos matex, car totes quantes coses ha al mon, no ns bastarian, ni ns sadollarian perfetament si vos no donauets uos matex a nosaltres.

Vos, senyor, uos darets a nos, uer Deu e uer hom. Dar nos ets en quant Deu, la diuinitat en vianda de la anima, e la humanitat en pastura del cors, e totes aquestes viandes seran eternals, on en la contemplació de la uera diuinitat serà sadollada la anima hi en l'esguart de la humanitat uostra se refocillarà tot lo cors, car lo ull ne serà plenament sadollat e tots los senys corporals ne rebran continuat past, lo qual haurà tota delectació e tota suauitat de sabor.

O hom, e si tu cogites tots quants bens delitables son en lo mon, prech te que ymaginees e com es delitable aquell be, lo qual conté dins si lo plaer e delectació de tots quants bens poden esser. E no t penses que aquella delectació sia aytal com aquesta de aquest mon, de la qual hauem manual experiència, ans hi ha tanta diferecia, quanta es entre lo creador e la creatura.

O plasent e delitable vianda de totes viandes, la qual ab la tua dolçor e suauitat sobres tota abundancia, tota suauitat, tota sabor, tota dolçor, tota copia, tot ornament, tot aparallament de altres viandes.

O manna celestial, la qual contens en tu la plenitut de totes coses delitables. O vianda, null temps defallint, la qual no solament reconplex e sadolles los angels e ls homens, ans encara conpleys tot animal de benedictió. O vianda marauellosa, la qual com sadolles, no eng | [318 enres fastig, ans creys lo desig. O refectió e reconpliment delitable, del qual nax fan insaciable e perfet sadollament. O sadollament deli-

table, o fam desiderable, la qual no turmentes, ans adelites, tota dolçæ e suau. Perque diu la escriptura: aquells qui menjen hauran fam. O sadollament ple de desig, lo qual no agreuges, ans aleuges. O delitós-menjar, lo qual recompleys plenament, donant final perfectió suficient a tots, null temps defallint en tu ans tots temps brollant en perfectió, crexents e multiplicants sens fi. O delicis inefables, los quals son ab uos, senyor, qui hauets aparellades coses als qui us amen, les quals ni vll ha vistes, ni orella oides, ni en cor de hom mortal son pujades, tant son grans e marauellosas. O dolç senyor, en aquestz tan excessius bens hauets eleuat l'om, lo qual hauets uolgut pendre per nostra salut collocant lo a la dreta part del pare.

E pens me, segons mon arbitre, que s'es fet per ço que els membres no s' desesperacen de pujar al cel on lo cap es pujat. E per ço que tot l'om, ço es, l'om intra segons la anima, e l'om fora segons lo cors, entràs ab la anima a contemplar la magnificencia de la diuinitat hñ exint a ueure e mirar la bellea e la gloria de la humanitat trobàs en uos tot dolç, tot amable senyor, pastura molt abundosa, sobrant tota sabor, tota suauitat, tota abundancia de tresós e tots delits de viandes precioses; aquestes coses son les quals uos, senyor, auets aparellades al pobre en la uostra dolçor.

Aquestes son les carns del anyell sens macula, qui tol los peccats del mon, qui fou sacrificat en lo uestre, cuyt e torrat en la creu, offert a Deu lo pare per nosaltres, donat als dexebles en la cena, del qual son recomplits los feels spiritualment en lo present exili.

Aquest es lo pa de vida ab lo qual los israelites qui es deuallat del cel, fermentat, leuat, e format en lo uentre de la uerge Maria, cuyt en lo forn de la creu, lo qual recomplex los angels, e ls homens, e sadolla e fortifica e referma los famolents.

Benaumenturà serà, senyor, aquell qui menjarà a uos, pa de vida en lo uostro regne. O bon Ihesus, sé de cert que aquells qui a uos menjaran no hauran fam, ni set d'aquí auant. Empero, Senyor, entadimentres io reb vida de uos, pa de vida, meniant uos sacramentalment e[n] aquesta | uall de lagremes e après merexeré de hauer frui- | [319] ció de uos eternalment en lo paradís de delicis.

CAPITOL II. DEL GOIG QUE SERA EN PARADIS PER LA VISIO QUE HAURAN VNS SANTS DELS ALTRES

Q[u]ant nos pensam què serà lauors aquell sadollament, quina serà aquella honor, quina serà aquella singular gloria, quin serà aquell plaer, quin goig, quina alegria, quanta e com gran festa com l'om ueurà faç a faç aquell qui es Deu e hom, sient a la dreta part del pare, estant ab ell la multitut de la cort celestial e stant li dauant ab tota reuerencia, primers o darrés segons la distinctió dels graus, dels ordens, dels oficis e de les dignitats; qui serà qui pusqua plenament definir e

determenar e conpendre ab los ulls mentals o de la pensa, quin goig e quina alegria serà ueure la innumerable multitud dels angels, dels archangels e de tots los sperits celestials, estants en gir e entorn de la cadira, adorants ab tota reuerencia e deuotió e suplicants ab tota humilitat a aquell qui es uer Deu e uer hom, loant e beneynt lo ab diuersitat de marauellosos hymnes e cantichs?

O e quina consolatió serà ueure la reuerent antiquitat e uella canicies o blancor dels patriarques, e dels prophetes, estants acompanyats de la multitud dels sants pares antichs.

O e quin goig serà veure aquell gloriós col·legi dels apostols de Ihesu Crist. Veure lo cor dels martirs, tots rubricats e enuermellits ab lur propria sanch. Veure les diuerses congregacions dels confessors. Veure la multitud de les uergens, axí de homens com de dones, faents de si, dos aiusts, la hu[na] dels homens, l'altre de les dones, tenint cascú vn liri en la ma per la puritat de la sua virginitat. Veure diuersos cors e aiustats de religiosos. Veure moltes turmes de vidues. Veure poble innumerable de coniuigats. Veure gran multitud de fadrins e de infants, tots uestits de blanch. E ueure tots los damunt dits, uestits de uestidures molt resplandents, vnes pus belles que les altres, diuersificades segons les propietats diuerses, segons les uirtuts dels sants, dels quals ab ueus altes e clares e dolces, ab hymnes e psalms donen laor a la santa trinitat, cantant axí dolçament e concordable, que en tanta diuersitat de persones, de hymnes, de ueus, de laors, no si pot notar vna petita de discordia, de dissonancia, de disconueniencia, ans hi es hoida marauellosa concordança e consonança, sobirament delitable e tanta conueniencia de ueus que al hom qui | d'açò no ha | [320 experiència, aparaxeria cosa increíble e stuporosa o plena de admiratió.

CAPITOL III. CONTEMPLATIO COM EN LA DOLÇOR DE PARADIS HAURA VIANDES, FLORS, ARBRES, VESTIDURES, CANTS E STURMENTS

Iatesia que en los precedents capitols haiam parlat de la gloria e plena benaumenturaça d'aquella sobirana ciutat de Ierusalem e dels seus ciutadans departint tota lur vniuersitat o multitud en tres ternaris de ierarchies, determenant dels graus, dels ordens, dels oficis, de les dignitats e de la gloria de cascú de aquells, posant lur distinció e diuersitat, axí com pus mils e pus copiosament hauem pogut; empero encara m plau trobant singular delectatió de fer alguna triga, romanint en la consideratió e ymaginació de les cosas damunt dites; pregant los legidors e ls hoidós, que si en los següents capitols ha neguna cosa impropria o mal posada, que ells perdonant a la mia simplicitat e ignorantia, no n vullen fer escarn.

Car si en aquesta present materia e següent, sabran e uolran mils e pus conuenientment fènyer semblances e figures pertanyents a la

proprietat, que deduir uolran la nostra present ymaginació no ls contradia ni ls empatxa la via.

E sàpian los legidós que açò que escriu no escriu axí assertiuament que axí sia de cert e que no pusca esser en altra forma, ni negú no ho pusqua mils entendre, car null temps propòs hauer pertinacia en defensió d açò que escriuint ni parlant afermaré, ans uull estar a correctió caritatiua d aquells qui mils o entendran.

E com qui es, ni qui pot esser viuint en la miseria d aquesta present vida qui ab los ulls mentals pusca plenament comprendre o perfetament ymaginar e dir propriament les coses pertanyents a tots los sants de la cort celestial?

Ca cascun orde d aquells hi en tanta e tan diuersa multitut e diuersitat multiplicada de tant poble e tan excellent cort dir e determenar la diferencia de les persones, dels estaments, dels ordens e de les dignitats, dir de les habitacions, dels lochs, de la distinció, de les uestidures, de la fragrància, dels odors, dir e determenar quanta es la diuersitat de les colors, quanta la copia de les viandes, com es ordonat l orde d aquells qui ministren, quanta es la armoni adels orguens e de tota diuersitat d estuments; quanta es la sobirament delitable melodia dels hymnes, dels cantichs, dels sons, de les ueus, e de les laors; e iatesia que nos | sapiam e fermament cregam vna esser la celes- | [321 tial habitació plena de tots bens e vna esser la uestidura immortal e vna esser la visió de Deu, la qual trespasa tota delectació, tota suauitat de coses delitables, ia per açò no es cosa abusiuua, inpertinent, ni mala, que per a péxer lo ull de la ymaginació, hom assigne en lo cel viandes, uestidures, colors, flors, cantilenes, orguens e sturments e altres semblants coses, de les quals e serà feta menció.

Car fas per tal que ls senys forans de la anima, segons lur naturalesa, haian cosa en la qual sien detenguts per singular delectació. E lo seny corporal qui no pot de si esser eleuat a veure les coses altes e sobiranes, les quals no son subiectes o sotmesas a neguna ymaginació, ni sap, ni cerqua les coses inuisibles, car no son clares, ni manifestas a negun seny corporal, almenys la ymaginació de les coses visibles e sensibles, sien arrapats en conaxença e amor de les coses inuisibles e insensibles, e per aquelles coses que conex lo coratge se leue lo seny fora a fer conexer les coses que no conex, per ço que per exempli, de les coses visibles sia arrapat lo cor a les inuisibles, e per les coses que ha apreses en vs quasi corrent ab aquelles, se escalfa a amar les coses que no conex.

CAPITOL IIII. COM EN PARADIS HAURA DIVERSITAT DE HABITACIONS, DE VESTIDURES, DE STURMENTS, D ORDENS E DE OFICIS

E no aparega a negú esser cosa absurda e inconuenient si auem posat que en aquella cort celestial ha diferecias de persones, de esta-

ments, de ordens, de dignitats, de habitacions, d'ornaments, d'odors, de viandes, de ministradós, d'orguens e de cantilenes, com en la diuinal escriptura trobem d'açò diuersos testimonis e eximplis.

E per tal que de molts que son, ne digam alguns, proposem ne e digam d'aquells qui parlen de la diuersitat de les habitacions e de les altres coses damunt ditas, car de les persones e de lur estament, ordens e dignitats, no es dupte en res.

On legim que Ihesu Crist diu en lo euangeli: en la casa del meu pare son moltes mansions. Legim per semblant forma del saluador nostre en vn loch de la escriptura, que seu a la dreta part, en altra que està dret, en altra que està arromangat passant per mig dels conuidants seruint los, en altra que seu en la cadira estellada, en altra que reposa en lo si del pare, en altra que dorm en lo si hi en lo braç de la mare, en altr[e] que es vestit d'una vestidura longa fins als talons, cinyit als pits d'una | cinta d'aur, en altra que es uestit d'una | [322 uestidura salpiscada e tanyida de sanch.

Legim també de la uerge Maria en vn loch de la escriptura, que seu a la dreta part de Deu, uestida d'aur ab cerca de uayres, en altre loch que s'posada sobre l'cel imperial.

Item legim vns sants que seen sobre XXIII sitis, altres sobre XV, altres qui estan de peus en gir hi entorn de la cadira, altres qui seguexen lo anyell en tot loch on va, altres qui tenen lur habitació sots lo altar de Deu. E axí qascuna multitud dels ciutadans sobirans han lochs, oficis e uestidures, segons que requeren lurs merits.

Item legim vns sants vestits abrigats de uestidures blanques, tenint corones de aur sobre lo cap. Altres uestits de li, molt nedeu, altres ornats e arnesats de pedres precioses, altres de fermalls sobreposats de aur, altres tenints palmes en les mans, altres trompes, altres guitarras, altres ampolles de aur plenes de bones odors.

Item legim que l'fum de bones odors puja de ma del angel dauant nostre senyor a la presencia de Deu. Item legim alguns sants florir axí com a liri e gitar de si odor de balsem. Item canta la esglesia que en la ciutat de Deu souint ab clar so continuadament sonen los orguens dels sants, on respira odor suau de cinamomo e de balsem. Item legim vns qui incessantment canten dient: Sanctus, Sanctus, Sanctus. Altres qui dien benedicció sia donada a Deu e resplandent claredat, altres dients: vos senyor sou molt digne. Altres repliquen: Alleluya. Altres mouen si mateys, vns a altres a loar e beneyr Deu dients: o sants de Deu, diets li laors e gloria, elegrem nos e donem li gloria. Altres legim que canten cant nouell dauant la cadira de l'anyell.

Perque los vns e ls altres, ab modulacions de cants e de hymnes inefables e a nosaltres incognits o no coneguts, trespasant tota suauitat de melodia, sonant esturments de tota diuersitat de musica, molt sonorosos e delitables, cantant ensems e sonant en que sobrem tota armonia de cant e tota melodia de ueus, creem que tot aquell palau de

la cort celestial resona axí delitablement e concordant que en tanta e tan gran diuersitat de cants e de sons no y sona neguna dissonancia, ans hi resona vna delitable suauitat, de la qual hom viuient en aquest mortal cors no n pot hauer experiencia.

La qual sobre tota estimació humanal, endolcex hi embriaga les orelles, alegrant lo cor ab goig in |explicable. [323

E com haïam moltes coses dites dels ordens e dels oficis, dels ministrants, no es cosa necessaria de repetir ho. Empero manifestament collim dels dits de sent Dionís, que los sperits celestials, ço es los angels, reben illuminatió de aquells qui ls son sobirans, sens tot mijà. Los quals prenen de la sobirana plenitut e liuren ne per illuminació als jusans, qui ls son pus propis, e aquests ho liuren als altres fins que peruenen als angels del derrer orde qui son illuminats e no illuminen altres angels.

E del nombre dels ministrants, dels quals hauem parlat, es trobat escrit que mil milia li ministrauen e a uegades cent milia li feyen continua residencia.

Mas quines son les viandes, quina es lur copia abundant, quins delicis, quin ni qual aparallament en aquella cena de l anyell sens macula, no u sap negú certament sino aquell qui u ha merescut de tastar.

Empero vna cosa podem entendre, que com molts se tinguen per benaumenturats per ço com han dels bens allenegants de aquest mon abundancia, qui com no s pusquen acomparar al menor be d aquells qui son eternalis, per ço Ihesu Crist ensenyant en què està uera e plena benaumenturancia, apella benaumenturats aquells qui son apellats a la sobirana cena.

E sabem que negú no pot esser benaumenturat sino aquell qui ha tot quant desija.

Aquestes tan abundants viandes e sobre abundant plenitut, prometia Ihesu Crist a sos dexebles com los dehia: Vosaltres [*en el margin*: sots] qui hauets seguit en les mies tribulations, per que io us dispon e us aparelle lo regne que l meu pare m a aparellat, per ço que begats e mengets sobre la mia taula en lo meu regne.

Item en altro loch couida los qui som en la dita taula dient: Menjats, amichs, beuets e enbriagats uos, cars meus, molt amats. Hi en altro loch improperant menaça als peccadós, dient per lo propheta: Sapiats que ls meus seruents menjaran e uosaltres viurets en fam. E nosaltres legim que en mig de la ciutat sobirana de quada part de la riba del flum qui proceex de la cadira de Deu, es l arbre de vida donant XII fruyts cascun mes lo seu fruyt, e les fulles de l arbre son a sanitat de les gents.

Molts altres testimonis e dulsos eximplis de aquesta materia, poden esser trobats en la santa escriptura, si negú ho uol diligentment encercar.

Jatsesia que nos cregam que molts millor e pus perfetament que

nosaltres no poríem dir, definir, ni entendre e | infinidament | [324 millor que la pensa humanal no poria compendre, totes aquestes son allí on ha perfeta e sobirana plenitut de tot be, lo qual no pot esser suficientment cogitat en aquesta present vida.

CAPITOL V. COM PARADIS ES FET A FORMA DE UN PALAU RODÓ, ON HA GRAONS E SITIS ON SEEN LOS SANTS SEGONS LUR ORDE

A doncs ab ajuda de Deu, segons que l sperit sant dictarà, comencem de pintar dauant la habitatió d aquella sobirana Ierusalem a forma e figura d un palau de marauellosa granea e infinida amplea, lo qual sia quadrat de forma.

Car segons que diu Iohan en lo libre de les visions, aquella ciutat es posada en quadre. Empero aquest palau sia de dins tot redó e circular per la perfectió de la figura sp[h]erica, lo pauiment e les parets del qual, car no ha traginat, sien de aur tot pur, en lo qual sien empremtades ab obra mosayca per tot lo pauiment e parets, pedres precioses de diuerses colors en les quals sien formades e figurades les ymages e samblances de totes quantes [*en el margen*: coses] creades son, axí inuisibles, com visibles.

Hi en gir, hi en torn del dit palau, de tota part proceescan XII graons, e lo primer sia de marbre molt blanch, lo segon de índico, lo tercer de altra pedra dita porfiri, lo quart de diamant, lo quint de alabastre, lo sisè de coral, lo setè de cristall, lo vuytè de uidre resplandent pintat de diuerses colors, lo nouè de uori antich, lo deè de calcedoni, lo onzè de crisolit, lo dotzè de berille.

Los quals graons sien tan amples que de la primera part del primer graó o de la part dauant, fins al segon graó, haia en ample espay de VII colzades, hi en aquella matexa guisa sia de tots los altres graons fins al derrer, qui es sobirà.

Hi en mig de cadascuns graons en gir, hi en torn del dit palau, haia vna canal o vna cequia qui haie tres colzades en ample per la qual cequia o canal correga e brolle incensantment aygua viua.

E de cada part de la dita cequia o canal, per les uores, haia uergers de tota manera de arbres petits qui haiam [*sic*] diuersitat de marauellosos fruyts.

Hi en la part dauant del dit grao sien fets sitis en gir, hi en torn de gran belea e de marauellosa obra, e sien tallats e fets de la pedra de que es lo dit grao. E aytal sia la disposi[ci]ó de tots los graons fins al sobiran.

Mas en los dits arbres qui son | en cada riba de la canal, haia | [325 tota diuersitat de ocells, los cants, e ls crits suaus dels quals poden donar singular delectatió a la humanal oida.

Mas la aygua que brolla e corre per la dita canal, fa vn brogit suau e de gran e de marauellosa delectatió brollant ab vn plasent e suau cor-

rer, quasi rient als vlls en tant que s tire los coratges d aquells qui la miren.

La claredat e serenetat de la qual aygua sobra la claredat del cristall. E la dita aygua engendra de si gran multitut de tota diuersitat de peygs [*sic*], petits e graciosos, los quals nadant e corrent per la dita canal ab los seus goigs e salts, tiren a si l esguarts [*sic*] de tots aquells qui ls miren, e conuiden los altres a lur esguart.

Hi en la dita canal haia pedres precioses, que corren e discorren per la pregonea de la aygua; les pedres sien de diuerses colors e de quantes colors son, tanta eficacia haien e uirtut.

Mas per la riba de la dita canal en gir hi en torn de cada part en ample de vna colzada, haia erba uerdeiant, molt espessa, produint de si tota diuersitat de flors de totes colors ab molt diuersa belea.

Les quals flors giten de si tanta fragrantia de vna inextimable, delitable e tan gran odor, que del esguart de lur merauellosa bellea e de la fragrantia plasent e suau de lur odor, tots aquells qui seen en gir hi entorn se senten esser refocillats molt delitablament e quasi continuament renouellats.

CAPITOL VI. COM EN LO PRIMER GRAO SEEN LOS INFANTS E QUIN ES LUR ORNAMENT E QUINES CANTILENES DIEN

Sobre los sitis del primer [*tachada la repetición «del p»*] grao pus jusà, seuran aquells tots qui abans que poguessen usar del franch arbitre, tolts e separats de aquest mon per mort corporal, son saluats sens neguns merits lurs, per sola gratia babtismal.

Los quals uestits de camises largues, blanques, coronats de corones d aur e de flors blauges, blanques e verm[e]lles, e tenint sengles rams de oliuera verts e florits en les mans, no cessen ab lurs ueus primes, dolces e delicades, de donar laors e gracies per lur salut al creador e donador de tots bens.

E los vns mouen los altres a loar Deu dients: Loats, infants, lo senyor, loats lo nom del Deu. Sia beneyt lo nom del senyor, ara e per tots los segles. Car ell nos ha saluats no pas per les obres de justicia que nos haiam fetes, ans ho ha fet per la sua sola misericordia.

E cantant açò, adés vns, adés altres, repetexen dient tots ensems: Sia beneyt lo nom | del senyor, alleluya, alleluya. [326]

CAPITOL VII. COM EN LOS SITIS DEL SEGON GRAO SEEN LOS PENIDENTS E QUIN ES LUR ORNAMENT

Aprés d aquests en lo segon grao estaran tots aquells qui com viuen en aquest mon present no s abstengueren de peccar de tot en tot, ans enganats per les temptacions diabolicals e ab les delectacions carna!s e mundanal vanitat, adés caent, adés leuant del peccat, son peruenguts

a aquesta fi, que finiren lurs dies en vera penitencia, uer confessats e penedits, iatesia que la dita penitencia no sia satisfactoria plenariament per que acabant lur penitencia en purgatori, per la misericordia de Deu son saluats, quasi per foch.

Aquests seran uestits d'un sendat molt prim, no pas de tot blanch, ans mig escur, e serà sembrat tot de pedres precioses, negres, e de esteles flameiants.

Seran coronats de corones luents e flameiants a semblança de foch. E tenran en les mans sinphonies e ab lurs ueus hi esturments, darant laors e gracies al lur saluador, cantant adés vns, adés altres, dient en lur cantar: La nostra anima axí com vn pardal es escapada del laç dels cassadós; lo laç es trencat e nosaltres ne son [sic] desliurats. Beneyt sia lo senyor qui [no] ha donats nosaltres en les dents d'aquests cassadós. La uostra misericordia, senyor, es feta gran sobre nos, car hauets tretes nostres animes de la pus jusana pregonea de l'inferr. O anima nostra, beneex lo senyor; o entramenes nostres, beneyts lo seu nom sant, car ell perdona a totes nostres iniquitats, guareix totes nostres malalties e ha remut la nostra vida de mort, ells es qui ns corona en misericordia e miserations.

E aprés daçò tots repetexen dient: Beneyt sia lo senyor, qui no ns ha liurats en les [*tachada la palabra* «mans»] dents dels cruels cassadós, alleluya, alleluya.

CAPITOL VIII. COM EN LO TERCER GRAO SEEN LOS CONJUGATS E QUIN ES LO LUR ORNAMENT

En lo tercer grao tots aquells qui foren copulats o aiustats en legitim matrimoni, los quals viuint en aquest segle sobriament, justa e piadosa, anant per los manaments e justifications de Deu, perseuerant en les obres de misericordia sens murmuratió e sens querimonia, ajustant lur bona fi ab lo lur virtuós començament, estudiaren de termenar e finir lo corrimet de lur vida en bones obres.

Aquests seran vestits de gonelles molt precioses, fetes ab marauellosa obra e textura, molt bella, e seran de diuerses colors. On axí com en la present vida los lurs merits en les obres de justicia foren distints e se | parats, axí matex en la vida eternal hauran distinchs [sic] e | [327] diuersos ornamentals.

Car los vns seran vestits de porpra, los altres de blanch, altres de uert, de blau, altres de mitats, altres hauran robes de moltes e diuerses colors e hauran corones d'argent daurat, sembrades de perles luents, axí com a esteles, e tendran en les mans de tota diuersitat de sturments, ab los quals sonant, hi ensens [sic] cantant molt dolçament e suau, donen laor e gloria a la sobirana trinitat dient: Gloria sia donada a uos, santa trinitat, que sots hi egual vnitat, ans de tots los segles e ara e per tots temps.

E cantant açò prosten se dauant lur faç leuant se les coronas del cap, per singular reuerencia e repetexen continuadament la dita cançò dient a la fi: alleluya, alleluya.

CAPITOL IX. COM EN LO IIII GRAO SEEN LES VIUDES E QUIN ES LUR ORNAMENT

En lo quart grao seuran tots los continents e les vidues. Los quals après de les primeres nupcies renunciand de tot a les delectacions de la carn, seruint a Deu en puritat de nedeia en lo mon present, han perseuerat en vida plorosa, sembrant ací lagrimes, cullint goig en la vida esdeuenidora, perque com vendrà al temps de les messes, com cascú rebrà premi e loguer de les obres que haurà fetes, aquest[s] uendran ab gran goig portant sen manolls de plena benauenturaça.

Aquests seran vestits d'un preciós drap de blau celestí, tot sembrat de flors de liri e de creus petites, color d'aur, e la color del drap serà tan ardent que parrà que tota resplandesca.

Tendran en lo cap coronas de uori enserades o emprentades en aur pur, hi en gir, hi en torn de les dites coronas seran ordonades pedres precioses, vna après d'altra, ço es granat, topazi, esmaragde.

E tendran en les mans ampolletes de domàs plenes de moresquet e algalia, ab les quals prenants de la ayga [sic] de les canals de paradís, hi escanpant e ueessant la, umplen tota la cort celestial de molt suau e fragrant odor.

E tot aquell cor ab ueu submissa o baxa, dona laor al seu creador dient: A uos, senyor, pertany laor de hymnes e de cançons en Syon, e a uos serà retut lo nostre uot en Ierusalem. Vos, senyor, hauets conuertit lo nostro plant en goig e hauets nos enreuironats de alegria, per ço que la nostra gloria cante a uos. A uos, senyor, | es deguda | [328 laor e hymnes perque, senyor, sia donada gloria a uos Deu lo pare, e al fill, e al sant sperit per secula seculorum, amen.

CAPITOL X. COM EN LO V GRAO SEURAN LOS HERMITANS E QUIN ES LUR ORNAMENT

Aprés d'aquests en lo quint grao serà la congregatió dels ermitans e dels reclusos e de tots aquells qui viuint en vida singular, no renunciand a la voluntat de lur propri arbitre se son lunyats dels trafechs del mon, elegint vida contemplatiua en lochs separats, car vns se anaren als monts, altres habitaren en les coues, altres fogiren en l'ermitatge, altres en lochs deserts, altres se tancaren en los reclusoris.

Los quals macerant o afflictionant lur propria carn ab los vicis e ab les cobeiances, faent violencia a si mateys, han arrapat lo cel, e pres a força d'armes vigorosament e marauellosa.

Aquests segons que en la present vida resplandiren en virtut singular e gracia special seran vestits d'un preciós drap uert de samit

molt pus uerdeiant que la erba, lo qual serà per tot salpicat d'unes gotes redones de color de sanch, e seran coronats de corones fetes de fulles de lor, les quals seran axí espessetes que sera vna gran delectació als ulls la lur vista, la qual mourà los coratges a gran admiració e tendran en les mans rams de palmes, plenes de fruyt e de flor, e cantant adés vns, adés altres, donen laor a Deu ab molt dolça melodia dient ab gran deuotió: Senyor, loen uos les uostres obres, els uostres sants uos donen benedictió.

E tots aquests diran la gloria del uostro regne e parlaran lo uostro gran poder, per ço que manifesten als homens la uostra potencia e demostren la magnificencia del uostre regne.

Senyor, lo uostre regne es regne de tots los segles e la nuostra senyoria dura per totes les generacions. Diguen laors e hymnes aquells qui son remuts per lo senyor qui ls ha remuts, desliurats de la ma de l'enemich e ls ha ajustats de totes les partides del mon, ço es de sol ixent e de ponent, del mig iorn e de la tramuntana; per que nos tots ensem loem e glorifiquem aquell qui solament fa grans marauelles, alleluya, alleluya.

CAPITOL XI. COM EN LO VI GRAO SEURAN LOS RELIGIOSOS E DE LUR ORNAMENTS

En lo VI grao serà aquella gloriosa congregació e companyia de tots los religiosos qui per amor de Ihesu Crist, fets obedients | [329 fins a la mort, sotsmeteren si mateys a regiment e obedientia dels pares spirituals e renunciant al mon e a les coses mundanals e a lurs propries voluntats, viuren en lo mon present sots abit de religió en pobretat, obediencia e purificada castedat, dels quals ian a molts en lo cel coronats.

E seran vestis de draps marauellosos, cascuns segons diuersitat de lur abit, tots sembrats de steles argentades. La color e preciositats dels quals abits seran molt precioses. E seran lurs abits tots sembrats de steles argentades.

Seran coronats de corona feta de cedre e de cipres on ha artificiosament mescla de totes especies aromatiques, molt fragrants, e per mig de les dites corones ha encertades pedres precioses, engastades en aur.

E tots aquests religiosos tenen en les mans regles, constitucions hi estatuts de lur religió e presentant les a Deu canten ab ueus altes e poderoses dient: Senyor, nosaltres loarem a uos, loarem e inuocarem lo uostro nom, car uos sots gran e poderos e uots [sic] sots Deu sol qui fets marauelles. Hauets manifestada a les gents la uostra uirtut, hauets remut en lo uostro braç lo poble uostre. Tancàs hi enlogués nosaltres en lo laç de la religio, posàs e carregàs tribulacions sobre lo nostro costat. Posàs senyoria de homens sobre los nostres caps. E ara

hauets nos saluats e desliurats de aquells qui ns donauen aflicció e hauets confusos aquells qui ns perseguien. Beneyt sots uos e loable e glorios per tots temps, alleluya.

CAPITOL XII. COM EN LO VII GRAO SEURAN LOS CONFESSORS E DE LURS ORNAMENTS

En lo VII grao seurà aquella santa e honorable companyia de tots los sants confessós, uestits de uestidures de color celestina e saphirina, e seran sembrades les dites vestidures de flors de aur de marauelosa bellesa e de gran artífici.

Seran coronats de carboncles, encertats hi engastats en aur nedeu, pur e preciós. E tendran en les mans rams de lor, ab les fulles molt verdeiants, loant ab ueu sonora aquell qui seu sobre la cadira, la vida del qual es eternal e dien en lur cant: O obres de Deu, beneyts lo senyor. O anima nostra, beneex al senyor vniuersal hi en tot loch de la sua senyoria loa e beneex lo creador. Sia donada laor e gloria al rey | dels segles qui es immortal e inuisible, Deu solament eternal | [330 sia li donada gloria per secula seculorum, amen, alleluya, alleluya.

CAPITOL XIII. COM EN LO VIII GRAO SEURAN LOS MARTIRS E DE LURS ORNAMENTS

En lo VIII grao serà aquella gloriosa companyia dels sants martirs qui estaran a manera d'una gran host e seran vestits de porpra. E seran lurs vestidures ab aur. E seran coronats de pedres precioses, resplandents e de roses flameiants.

E tindrà cascú en les mans los instruments del seu martiri. Axí com sent Esteue les pedres, sent Lorenç les graelles, sent Vicent lo eucleum fet a forma de titora. E per semblant forma, cascú dels altres tindrà los instruments de la sua passió, presentants los humilment a lur creador, per lo qual han sostenguda mort e passió.

Hi presentant los dits instruments loen e beneexen ab altes ueus e sonores, lur creador per la glorificació que n'aconsegüen, dients: Lo senyor nostro, tot poderós, regna e regnarà eternalment; per què alegrem nos e donem li gloria, car los seus juys son vertaders e justs. Qui s'es uenjat de la corrupuda e auol fembra, la qual corrompe la terra en la sua carnalitat. E ha uenjada la sanch dels seus seguidors. Per què, laor e gloria, honor, virtut e benedició sia donada perpetualment a uos, Deu senyor nostro, qui sots hi erets e sots esdeuenidor. Qui ns hauets prouats hi examinats ab foch, axí com se examina l'argent. Som passats per foch e per ayga [sic] e hauets nos portats en loch de refrigeri. Digne sots, senyor, de rebre virtut e diuinitat, honor, gloria e benedició, car sots estat mort e hauets nos reemuts ab uostra sanch, alleluya, alleluya.

CAPITOL XIII. COM EN LO IX GRAO SEURAN LOS APOSTOLS E DE LURS OR[NAMENTS]

En lo IX grao seran tots los apostols, els homens apostolicals qui foren prelats sobirans ab los dexebles de Ihesu Crist.

Aquests, vestits de uestidures largues fins als talons, fetes de samit blanch molt pur e nedeu, sembrat tot de steles e lunes petites, vnes d'aur, altres d'argent, altres de porpra. E sobre les gonelles hauran mantells de mesclat, fets a obra d'agulla; e per les uores hi estremitats de les dites uestidures axí en lo collar com en les mànegues, dos dits d'ample hauran pedres precioses, engastades en aur molt pur. Hi entorn de les faldes hauran magranes e cascauells de aur, fetes les dites magranes e compostes de perles e pedres precioses. Les quals ab los cascauells penj | aran en gir hi entorn dels mantos e sobre tot | [331 açò uestiran mantos de seda, de color celestina, sembrats de liris, vns de aur, altres de porpra, altres d'argent. Hi en les uores dels dits mantos penjaran magranes e cascauells, semblants de les altres uestidures.

E tendran en lo cap mitres fetes de seda de Salamanca e de aur pur, sembrades totes de pedres precioses. E sobre les dites mitres tendran corones de marauellosa bellea, les quals contindran en si tota diuersitat de pedres precioses.

Tendran en les mans guants fets de samit ateraytoní, celestí, e de porpra, fets ab obra de agulla, tots brodatz d'aur e de sedra. E sobre los guants en los dits tendran anells tots enperlats e lurs braços seran ornats de manilles d'aur.

E tendran en la vna ma falles ardents, les quals null temps se poden apagar; hi en l'altra, sengles ceptres de vori, daurats, hi en los caps sobirans, ornats de pedres precioses.

E com hix la ueu de la cadira del senyor dient: Donats laor a Deu tots los seus sants e beneyts lo uosaltres, grans e pochis qui l temets; se llauòs prostren se sobre la faç, posant les mitres e les corones d'auant la cadira e lexant los ceptres, criden altes ueus: O senyor, Deu creador fort e terrible, just e misericordiós, qui es qui no us tema? Vostre es lo poder, uostre es lo imperi, uostre es lo regne; senyor uos sots sobre totes les gents, a uos beneexen e loen totes les uostres creatures per secula seculorum, alleluya, alleluya.

CAPITOL XV. COM EN LO X GRAO SEURAN TOTS AQUELLS QUI S SALUAREN EN LA LEY DE SCRIPTURA E DE LURS ORNAMENTS

En lo X grao posarem tots aquells qui son estats saluats en temps de la ley e per la ley escrita que Deu donà a Moysés e açò per rao de la primera obediencia, car foren los primers qui sotsmeteren lo coll al iou de la ley, seruint vn Deu, lexant hi reprouant.

Exceptam ne empero del nonbre de aquests, los patriarchas, los prophetes, e los reys, los quals posarem en altre loch.

Tots los damunt dits seran vestis d un drap preciós de tan viua color, que aparaxerà que tot resplandesca. E serà tot lo dit drap sembrat de lunes hi steles, vnes grog blanques com a neu, altres grogues com a çafrà.

E tendran sobre l cap tiares resplandents, axí com argent. E sobre les tiares haurà corones de aur, sembrades de perles e pedres precioses. E cascú d aquests tendrà vn ròtol en la ma en lo qual seran contenguts los X manaments de la ley e canten altes veus continuadament dient: Bneyt sots uos, senyor Deu dels nostres pares e loable e glo | riós per tots temps. Beneesquen uos, senyor, cel e terra e | [332 totes quantes coses son en aquells. Car uos hauets trets los personés de la cisterna on no hauia aygua e açò recordant uos de la uostra misericordia. Axí com hauets parlat a nostros pares, Abraam e a la sua generació exalçant vos, senyor, los humils; loat siats per secula seculorum, alleluya, alleluya.

CAPITOL XVI. COM EN LO XI GRAO SEURAN AQUELLS QUI S SALUAREN EN LA LEY DE NATURA E DE LURS ORNAMENTS

En lo XI grao seran tots aquells qui foren ans que Deu donàs la ley escrita a Moysès e com no aguessen rebuda sino ley natural, ells mateys foren fets ley a si.

Los quals donant se totalment a servir vn Deu, saluaren se lexant a lurs succedors la carrera primera de la fe.

Aquests seran vestits de gonelles precioses de color groga, plenes de pedres precioses, tenint sobre l cap mitres, totes rodones, de color celestina, circuïdes en gir hi entorn de làmines d aur a forma de corones sembrades de perles.

E tendran en la ma roses marauelloses, quasi de innumerables fulles, gitant ab lur fragrancia odor fort suau e delitable; e cantaran en laor del sobiran senyor dient: Senyor, no sia donada a nos gloria sino so-lament al uostro nom santificat. E açò sobre la uostra misericordia e ueritat, car hauets exalçat sobre nos lo uostro sant nom. Senyor sabem nos que ls morts, ni aquells qui deualen dins los inferns no loaran a vos, mas nosaltres qui viuim, beneym a uos, senyor, ara e per secula seculorum, alleluya, alleluya.

CAPITOL XVII. COM EN LO XII GRAO SEURAN ADAM E EUA AB LOS PATRIAR-CHAS E AB TOTS LOS REYS

En lo XII grao posarem aquells venerables primers pare a mare nostres, ço es, Adam e Eua, Abel hi Seth, ab tots los sants patriarchas e prophetes e reys e la honorabla antiquitat, lo reuerent esguart d els,

ab lo lur sumptuós ornament honra tota la habitació del cel, enbelex la gran aula o casa de paradís e orna molt bellament tota la cort celestial.

Aquests seran vestits de vn drap marauellós de totes colors, sembrat de figures e ymatges de totes quantes besties, quants aucells e de totes quantes flors son en natura, e tot açò serà ornat de perles e pedres precioses.

E les faldes de les gonelles e dels mantells seran fort largues tocant fins en terra. E per la cerqua de les dites faldes ha arbres molt bells fets de merauellosa brodadura sembra|da de pedres precioses. | [333 E los cabells de lur cap seran tots espessos e lonchs fins a mig de les espatles, molt pus blanchs que tota neu. Tendran la barba larga de aquella mateixa color. La lur faç serà color de rosa, tota rient.

Tendran sobre l cap barrets, los quals en la part jusana seran rodons hi en la sobirana quadrats, on haurà IIII angles e sobre los IIII angles haurà IIII carboncles ardents, luents ab sobirana claredat. Sobre ls quals carboncles haurà vn cercle o corona de IIII dits de ampla e serà tota de aur preciós. E per lo cercle de la corona en gir hi entorn haurà tres ordens de pedres precioses, en los quals seran empremtats los noms de Deu. E de la part sobirana de la corona procehiran XII flors de liri, fetes e fabricades d'aquell aur matex. Hi en les flors en cascuna fulla haurà perles e pedres precioses diuerses en color e virtut de gran eficatia. Hi en lo espay que serà entre flor e flor, haurà vna obra feta de perles que aparaxera que sia ploma de pago. Es de uer que no serà de tan gran altitut com les dites flors, mas queucom pus bax. Hi entre lo espay qui serà entre la flor e la ploma de pago, haurà pomes petites a forma d unes magranes poques, e seran fetes de sengles pedres precioses. Hi en la sobirana part de les dites flors haurà diuersos aucells petits, hauent los pits d'argent e la coa ab les ales de aur resplendent. Mas en la part redona dels barrets, ço es, en aquella que està sobre lo front, en gir, hi entorn, haurà vna làmina d'aur de ampla de vn dit, tota sembrada de perles e pedres precioses, molt petites e menudes. E de la dita làmina partexen IIII làmines en alt queucom pus estretes d'aquella mateixa obra e forma en les quals estaran los IIII carbonclos damunt dits, sobre ls quals la corona damunt dita seurà.

Mas lo espay del barret, que es entre làmina, serà de color celestí ab steles de aur per mig. Hi en mig de cada stela haurà pedres precioses resplendents. Hi en la sobirana part de cascuna pedra, haurà perla molt graciosa.

E d'aquells qui seran en aquest grao, los vns tindran en la ma cepres reals de gran bellea e preciositat, altres trompas d'argent, altres guitarres, altres saltiris, altres orguens, altres ampolletes de tota fragrantia de bones odors, beneynt a Deu ab hymnes e laors dien continuament: Benedictió e claredat e sauiesa, laors de gracies, honor, virtut e fortalea sia donada al Deu nostro per secula seculorum. Alegrats uos, cels, e tots aquells qui habitats en ells. Reb goig e consolatió

Ierusalem, mare nostra | la qual est fundada sobre safirs e co- | [334
ronada de roses, loa e beneex lo teu senyor, alleluya, alleluya.

CAPITOL XVIII. COM EN LA SOBIRANA PART DEL PALAU ES COLLOCADA LA CADIRA DE IJESU CRIST

En la part oriental del damunt dit palau haurà vna cadira molt alta, rodona a forma trona rodona sobrepujant ab la sua altitut los XII graons damunt dits, ab los tres graons, los quals ha la dita cadira en gir hi entorn en loch e forma de corona.

E lo primer grao es de safir, lo mijà de topazi, lo sobirà de esma-
ragde, la disposició dels quals serà de tot en tot semblant a la dispo-
sició dels altres graons, ço es, en los sitis, en la canal, en la praderia
hi en los arbres.

Hi en la sobirana part del tercer grao serà fundada la dita cadira
sobre XII colones rodones, fetes de XII pedres <pedres> precioses,
cascuna colona de sa pedra, e lo peu de les colones es d'argent ab lo
capitell de aur. Hi en aquestes colones hi en lurs peus e capitells
seran empremtades ab obra de scarptra totes les histories del vell tes-
tament.

E lo siti de la dita cadira serà de ametist, de diamant, de crisolit
e de berill. Mas les post de la dita cadira en gir hi entorn seran con-
postes ab marauellos artifici de totes precioses, engastades en aur; tan
clar es e tan resplandents e ab molta diuersitat de colors gradeiants,
que ab la reuerberatió de lurs raigs aparaxerà que tot aquell palau ne
sia illuminat e ab la diuersitat de les colors de les dites pedres pre-
cioses aparaxerà molt pus bell que el cel stellat e que'l sol e la luna
clareiants.

Mas en gir hi entorn de la dita cadira sobre lo sobiran grao, seran
VII canalobres cremants e flameiants de nit e de dia. E sobre aquella
cadira seirà lo rey dels reys e senyor dels senyoreiants, fill de Deu,
paraula del pare.

La semblança e forma no vull presumir de pintar e figurar en altra
forma en la qual aferma sent Iohan si hauer vista dient en lo libre de
l'apocalipsi: Estant io en la mia visio, viu que vna cadira fou posada
en la qual era vn hom qui sehia, e aquell qui seya en la dita cadira
era semblant a l'esguart del iaspi e del sardiu, e lo arch de sent Mar-
tí era entorn de la dita cadira.

Item en altro diu sent Iohan: Jo viu VII canalobres d'aur hi en mig
dels VII canalobres vn qui era semblant al fill del hom, vestit d'una
uestidura larga fins als talons. Hi era cenvit als pits d'una cinta de aur,
los cabells del seu cap eren axí com a lana blanca e axí com a neu;
los seus | ulls eren flameiants com a foch: los seus peus eren | [335
semblants a leutó com hix de la fornal e la sua veu semblant a veu
de moltes aygues; e [?] tenia VII steles en la sua ma dreta; de la

sua boca procehia o exia vn coltell de cada part. La sua cara resplandex com a sol luent en la sua virtut. L'esguart del qual es tan delitable, plasent, desiderable, gratiós e amable, que la multitut tota atesa e sots-pesa o eleuada en la sua visio, està ab continuat de veure e contemplar lo.

CAPITOL XIX. QUE A LA DRETA PART DE LA CADIRA ES COLLOCADA LA CADIRA DE LA VERGE MARIA

A la dreta part de la dita cadira ha vna altra cadira queucom pus bella, baixa, molt bella e clara, feta tota de lagrimes de peccadors congelades e preses, axí clares e luents com vn bell e molt clar cristall; e serà tota rodona, en la qual en gir hi entorn seran empremtades ab escarpra e obra molt artificiosa, totes quantes gracies e misericordies ha <n> fetes la verge Maria als peccadors e totes quantes coses ha recaptades a les persones mortals ab los seus merits abundosos.

E sobre aquesta cadira seurà la verge gloriosa, tenint en loch de alcorcí la luna dejús los peus; e te vestit lo sol; ha en lo cap vna corona de XII steles molt pus resplandents que la stela matutina.

E uest vn diaspre molt bell, tot blanch, lo qual es d'una marauel·losa obra textit, en tal guisa que no y bastarian a cogitar les penses dels homens mortals. Hi es sembrat tot de steles molt luents, ornades de moltes e diuerses perles, vnes de color d'aur, altres de blau, altres de color de roses, altres de esmaragde color vert.

E serà cuberta la verge gloriosa d'un mantell de aquell matex drap e de aquella obra e de semblant color. E porta en los pits vn sartal de pedres precioses, fet e fabricat de obra de perles, obrat ab vn artifici que viuient hom en aquesta vida mortal no l se sabia ymaginar.

Te vna correia de semblant materia e forma del dit sartal. En la sua benauenturada ma te vna rosa marauel·losa, flor de totes les flors, la qual es tan delitable en son esguart e conté en si tan bella color, tan fragrant odor e singular bellea, que no s poria explicar ab lengua.

E de prop de la dita cadira entorn hi en gir sobre lo jusan grao dels tres damunt dits, seuran tots aquells e aquelles vergens qui seruant la lur vida sens corrupció carnal fins a lur mort, son passats d'aquesta present | vida sens escampament de sanch, no pas per via de | [336 martiri.

Aquests seran vestits de uestidures blanques enperlades, sembrades de flors grogues resplandents, axí com a topazi, coronats de marauel·losos liris mesclats ab violes blaues e uerts e de altres colors molt fragrants en odor.

E tendran en les mans roses vermelles e blanques, molt odoríferes e fragrants.

E sobre lo segon grao tots aquells e aquelles vergens qui per con-

seruar la virginitat han liurats lurs corssos a diuersos e greus turments, en los quals han lur vida termenada.

Aquests seran vestits de porpra color de rosa vermella e seran les uestidures lurs daurades sembrades de perles sobreposades per lo mig, de flors de liris molt blanchs. E tendran en les mans roses, la meytat vermelles e la meytat blanques de molt fragrant odor e hauran corones d'aquelles matexes roses fetes ab estudi e art marauellosa, e tots aquests axí del primer e pus jusà grao com del segon, estant dauant la cadira canten aquell cant nouell, lo qual segons testimoni de sent Iohan no l'podien dir sino aquells CXLIII milia qui son separats de la terra e dien: Aquests son qui no son ensutzats ab fembres, son vergens e seguexen lo anyell en tot loch on ne va; hi en lo nombre de aquests creem que y deguen esser entesos tots los verges, axí mascles com famelles, qui termenaren lur vida en virginitat e nedeja de cor e de cors o sien estats martirs o no.

E segons ma opinio cantant aquell cant qui no coué a negú sino a ells, mouent e promouent los vns als altres a loar aquell qui seu sobre la cadira ab dolces ueus e melodioses, dien ab lo salmista: Loen lo nom del senyor los iouens ab les vergens, los vells [*«vells», añadido al margen.*] ab los infants, car lo seu nom solament es exalçat. La sua laor sia sobre lo cel e sobre la terra, car ha exalçada la victoria del seu poble. Sia donat hymne e laor als seus sants e als fills de Israel, qui son poble qui sacosta a ell.

Mas la gloriosa mare de Deu perpetual verge Maria ab vna ueu humil, baxa e plasent, ab vna dolçor que es sobre [*tachado: h*] tota humanal extimació, canta molt delitablament dient aquell cantich: La mia anima magnifica e loa lo senyor, e lo meu sperit s'es alegrat en Deu qui es salut mia; e per ço car lo senyor ha mirada la humilitat de la sua <sua> seruenta, per ço me diran benauenturada totes les generacions del mon. Laor, honor, virtut e gloria sia donada a vos, fill meu vnigenit, qui sots nat de mi, mare verge e sia us | donada laor | [337] ensems ab lo pare e ab lo sant sperit per tots los eternal segles, amén. Vos, senyor, ma uets tenguda la ma dreita, hauets me portada lla [*sic*] on plagut ha a la uostra voluntat e hauets rebuda <rebuda> en la uostra gloria. Cantem companyons, cantem honor al senyor, sone en la nostra boca la dolça amor e Ihesu Crist. Cantats al senyor cants nouells, la sua laor sia en la esglesia dels sants. Alegre s'Israel en aquell qui l'ha fet e les filles de Syon se alegren en lo seu rey. Loen lo seu nom, sonant lo coreus, los tamborets ab lo saltiri.

CAPITOL XX. QUE EN MIG DEL PALAU DE PARADIS ES PLANTAT L'ARBRE DE VIDA

Dauant la cadira de bax, sots tots los graons, en mig serà vn arbre de tan gran granea e altesa que anvides porà esser vista la sua cima.

E serà de tan gran amplexa que les sues rames ab les fulles ombrarà

tot lo palau en gir hi entorn e lo dit arbre darà de si tota diuersitat de fulles, de flors e de fruyts.

E dejús lo siti de la gran cadira en les [*habrà omitido el copista aquí alguna palabra*] hi espay que serà entre colona e colona, exiran VII rius de aygua viua, resplandent axí com a crestell e quascú anant e corrent per la canal del sobiran grao, e aquí ajustant se fan vn gran flum e anant del primer grao al segon e del segon al tercer e per consegüent dels altres, va discorrent del primer fins al darrer e torna del darrer al primer.

E iatesia que la dita aygua no cesse continuadament de brollar e de correr, empero null temps hix fora la riba de la canal.

E VII vegades lo dia, com allí no haia nit, com la veu hix de la cadira, dient: Diets laor a Deu tots los seus sants, tots aquells XII rius ab gran inpetuositat e brogit comencen a creixer, de la qual inpetuositat se engendra vna aura plasant e gratiosa del flat del qual les fulles dels arbres ferint se vna ab altra, fan vna comotió gratiosa e de la comotió hix vn so pus delitable que hom no poria estimar e del ferir e batre que fan les fulles, vnes ab altres giten de si gran odor. E de la confricatió que fan les flors unes ab altres e dels fruyts, euapora ab vn so plasant vna tan gran fragrantia de odor que tota la cort celestial del cel ne es tan conplida e reconplida que per sobre de suauitat, de cor, tots quants son hixen en laor de Deu.

E primerament lo primer pare nostro, Adam, exint en veu de goig e consolatió, crida dient: La gran inpetuositat o soptós eximent del flum alegra la ciutat. Bneyts lo senyor, tots los elets de Deu, celebrats dia de goig e loats lo. | [338

A la veu del qual tots quants son [*tachado: «a quants»*] sonant tots los esturments musicals axí com trompes e orguens, segons que pertany a cascuna turma de les que aquí son, comencen lurs laors e axí matex los aucellets qui son en los arbres, la multitut e diuersitat dels quals es quasi manifesta en natura; axí matex aquells aucells qui son en les rames dels arbres petits, qui son en la praderia a la riba de les canals e del flum, canten saltant e quasi ballant, garrullen ab lurs veus molt delitables e lo dit cant perué fins als pexos, qui son en lo flum e en les canals e juguen e salten.

E aquest so se esté e dura mentre que ls dits pexos juguen e los aucells saltiguen e axí reposen dues hores.

E açò per tal que com la veu proceyrà de la cadira e lo so del flum e de la sua inpetuositat ixquen tots quants son en laors del poderós creador de totes coses e lur benigne redemptor.

Aquesta es la continuada gloria dada a tots los seus sants gloriosos.

CAPITOL XXI. DE LA PROFEÇÓ QUE FARAN LOS SANTS EN PARADIS

A donchs donats lochs e termens a tots los sants de paradís, cascuna turma en son loch farà sa professó dauant aquell qui seu en la cadira sobirana e començant dels jusans fins als sobirans, vns après d'altres cantant e discantant sos hymnes, loant, beneynt e magnificant la omnipotencia del creador, responent vns après d'altres, los de les altres turmes dels sitis en que seen.

E a la derreria la verge gloriosa mare de Deu, farà sa professó ab totes les sues vergens, la qual acompanyaran totes les turmes damunt recitades per sa gran reuerencia hi honor.

Aquí seran los fills d'Aaron ab trompes d'argent. Aquí serà Maria, germana de Moysès ab tamborets. Aquí seran los XXIII vells antichs ab les guitarres e ab los orguens. Aquí serà Eliseu ab lo saltiri. Aquí seran altres ab viules e sinfonies e altres innumerables ab quasi infinits esturments, los quals nosaltres no conaxem.

CAPITOL XXII. QUE LOS ANGELS DONEN LAOR A DEU EN LA GLORIA DE PARADIS

Dels sperits angelicals no hauem feta mentió en aquesta present determinatió e ordinatió pintada de la celestial gloria, car la cosa que es de tot spiritual no cau sots nostra ymaginació, ni gosam, ni podem assignar forma ni semblança visible als benauenturats sperits angelicals.

Empero creem sens tot dupte que no son absents | de la gloria | [339 de tanta solemnitat, ni de la consolatió de tan inextimable goig. Ans acompanyant aquells qui son lurs vehins e ciutadans ab cant marauellós e balls plens de gran festiuitat, loen ensems ab ells la omnipotencia e la molt benigne clemencia del creador. Faent d'açò testimoni sent Johan en lo libre de les visions que diu: Tots los angels estauen en gir hi entorn de la cadira e prostaren se sobre lur faç dauant la cadira e adoraren Deu dient: Benedictió e claredat e sauiesa e actió de gracies, honor e virtut e gloria sia donada al Deu nostre, per secula seculorum, amén.

CAPITOL XXIII. EN QUINA FORMA LA NOSTRA ANIMA SE DEU DESPERTAR E ELEUAR EN DESIG D'AQUELLA GLORIA SOBIRANA

O e quina lengua poria dir, e quin enteniment poria suficientment compendre quina serà la festa d'aquesta professó. Quins son los orguens melodiosos, quins son los cants dels cantichs, quines son les modulacions de les veus, quina la dolça melodia de la diuersitat dels esturments musicals, quina la suau armonia de la diuersitat de les veus. E quina e com inefable la consonancia de tanta multitud de veus, de sons e de distants e de dictats.

Quin goig es, quin ball, quina alegria, quina festiuitat on tots se

alegren, tots ballen, on negú no s'entristex ni ha d'on reba tristor. On ha vna sobirana e plena consolatió de la visió que han vns dels altres. On ha sobirana e sobreplena e abundant benaumenturaça. On es vist Deu qui es creador de totes coses hi es amat e contemplat ab ardent e continuada fruició.

O mi e com seria benaumenturat si mi estant en aquest plorós exili fos atorgat a la mia anima d'esser sol per espay d'un dia en aquesta axí gran e sobergua sollemnitat on pogués veure lo sobiran rey en la sua bellea e hoir aquells qui canten dauant la presencia del meu senyor, on hoís sol un vers dels dolços cantichs de Syon dient: Anima mia, loa lo senyor, io loaré lo meu senyor en la mia vida tant com sere en la vida perpetual.

O e qui pogués esser en aquella ciutat tan marauellosa, en aquells balls tan alegres, en aquells tresors tan abundosos, en aquella visió tan delitable. Los bens de la ciutat sobirana, segons que diu sent Gregori, son tants e tan grans, que no es lengua qui ls pogués dir ni explicar, car sobren tot nostre enteniment.

Car en la dita ciutat ha perfectió complida. On ha ajust e compliment de tots bens. On no ha nit, ni pot hauer negun mal ni defalliment, car aytals bens son sols de Deu, hi en Deu, e ab Deu. E açò ap | ar be | [340 si t'penses en quina guisa fora Deu no pot esser res sens defalliment. E per ço deya Beda: Qui vol saber quanta es la gloria que esperam, deu saber hi entendre quines ne quals son les altres creatures que Deu ha creades; e atena al preu que costà lo regna de Deu, ço es la preciosa sanch de Ihesu Crist, e atena los sants ab quantes penes e turments lan conquerida e lauors poran conexer queucom en quina forma es sobre alt e gloriós lo regne de Deu.

E per ço diu sant Crisostom: Alegret, cristià, hi esforce't de viure be, car com seràs en aquella gloriosa ciutat aquí hauràs perpetual sanitat sens malaltia, iouentut sens vellea, bellea sens legea, abundancia sens fretura, sadollament sens fastig, pau sens turbatió, seguretat sens paor, vida sens mort. Aquí no hauràs paor de peccat, ni del diable, ni de nengun enemich, ni de infern. Aquí seràs en loch luniós [?] e excellent. Aquí hauràs gran hi excellent companyia d'angels e de sants sobiranament amables, affables, justs, honests, pacífichs, vertaders, humils, benignes e plens de tota veritat. Aquí lo teu cors serà resplendent sobre lo sol, soptil mes que lo raig del sol, espert e lauger en tant que en un moment serà l'om de orient en ponent, veurem per lo pregon dels cels e dels cossors glorificats axí com per lo pregon del cristall.

Lo cors serà axí proporcionat, complexionat e trempat, que iamés no poria encorrer nenguna malaltia, ni destrempament. Lo ull serà glorificat en veure lo cors de Ihesu Crist. Lo nostro hoir serà glorificat en los cants e laors que los sants angels e los benaumenturats daran tots temps al senyor. Lo nostro odorat serà glorificat en aquelles odors excellents qui exiran del preciós cors de Ihesu Crist e dels altres cossors

gloriosos. Dins nostro gust serà creada per nostro senyor Deu e conseruada vna qualitat gloriosa e marauellosa, que li darà maiors delits que quants menjars preciosos ha en lo mon. Lo nostro tocament serà glorificat en tocar los corsos glorificats e si matex, hoc encara en tocar lo cel on serem. Lo nostro cors serà colorat de colors glorioses que iamés en esta vida no forem [sic] vistes, ni semblants pensables.

E axí com ara hauem linees sobre [*la palabra «sobre» en el margen, en vez de «en» que está tachado en el texto*] les mans, sens orde, lauors aparaxeran figurades sobre tot nostro enteniment sòpils e ingeniosament situades.

E per lo mig dels corsos, guardant, aparaxerà la liguadura dels ossos ab los neruis e ab les uenes ab l'orde e siti de totes parts que son dins lo ventre, axí com dels budells e de la moca, qui seran plens de materia pura e neta e odorifera, quasi semblant a natura de balsem. Aprés aparaxeran l'orde e | siti e correspondencia que han lo cor | [341 ab lo ceruell, e lo fetge ab la melsa, e lo ventrell ab lo fel e ab los ronyons e ab la lengua.

Axí que aquell qui veurà aquest obratge darà a hom entendre que lo cors de l'hom es vna de les pus belles obres corporals que Deu fes en lo cel hi en la terra, en lo qual mostra Deu la sua sauiesa mes que en altra cosa corporal.

CAPITOL XXIII. QUE LA NOSTRA ANIMA SE DEU ELEUAR A DESIJAR AQUELLA VISIO DE LA GLORIA DE PARADIS

O cristià, per què iamés penses sino en lo regna e gloria que Deu te ha aparellat? Per què iamés est trist, pus que tan gran guardó ha Deu aparellat a les tues bones obres? Car aquí no seràs ignorant, car veuràs totes coses dins lo mirall de vida qui es la essencia diuinal, dins la qual veuràs tu matex e ella dins tu e les altres coses e tu dins ella.

E aquí molt pus altament e pus clara ho ueuràs que no veus les coses en si matexes. Aquí t seràs clar tot tu matex, com ara no t sapies. Aquí veuràs los coratges dels altres. Aquí la sauiesa de Salamó no s poria comparar al teu saber, ni la sciencia de tots los filosofos, ni los sabers de totes nostres consciencies.

Aquí lo teu cor e consciencia serà ornat de gracia e caritat e de tot ornament de virtut e dels dons del sant sperit. Aquí veurem Deu faç a faç, e l'amarem ab tot nostre cor e esforç, virtut e poder, saber e voler. Aquí la nostra consciencia haurà tant de zel de justícia que ans elegiria mil morts que fer vn peccat venial contra Deu. Aquí lo nostro cors haurà tanta força e vigor, que en vn punt vogiria tot lo cel e la terra. E axí com ara la carn guia la voluntat, axí lauors la nostra voluntat nobla tirarà la carn e la mourà axí com se volrà e la mostrarà axí com li plaurà e aytal e sots quina semblança volrà.

Aquí se alegrarà lo teu cor transcendent e açò com veuràs Deu com se mostra a tu quant est per ell amat. Con te ha honrat. Car aquí seràs apellat fill de Deu. Aquí seràs rey. Aquí seràs ornat de especial senyal segons ta especial gracia, de la qual has be vsat. Aquí los martris, confessors, vergens e defensadors de veritat, portaran aureola qui es especial senyal de victoria optenguda de lenemich, segons alguna especial virtut. Aquí s darà nom e fama ab ueus de angels cridants: Aquests son aquells qui lo senyor vol esser honrats axí com ells lo han honrat en la terra, de tot lur cor.

E diu sant Gregori que aquell gloriós ull del saluador guardarà en gir hi entorn a cada part a cascuns dels benaumenturats en | [342 manera d ull falaguer e ab sobirana honestat e amorositat. Aquell esguart darà als benaumenturats, sobre gran delit e cascú, sobre gran plaer, axí que a cascú serà vijares que axí quart dret a ell ferm e dolçament, axí com si no guardàs a altri.

CAPITOL XXV. COM LA NOSTRA ANIMA DEU PROMOURE SI MATEXA A DESIG DE LA GLORIA DE PARADIS PER LA CARITATIVA COMPANYIA DELS SANTS

Entre les altres consolacions [*en vez de «conselacions» que parece corregido*] que ls benaumenturats hauran en la ciutat sobirana, serà com veuran los damnats en infern en tanta miseria e si mateys esser en desliurats, de que faran gracies a Deu dient: O senyor, benauyrat siau vos totstemps. O senyor, sobiranes gracies vos fem, qui ns hauets desliurats de aquelles tan terribles dolors e penes.

Hauran encara singular goig com se veuran en tan nobla, bella e gloriosa companyia, car aquí ells se veuran en aquella companyia de nostro senyor Deu. O e quanta serà la eleuatió de l enteniment nostro, veure la diuinal essencia axí com a font capdal de tot be, dins la qual aparaxeran aquelles sobre diuines e sobreglorioses persones, pare e fill e sant sperit, on es tot nostro repos essencial de nostra benaumenturança.

E après serem de companyia de aquell sobre alt redemptor, senyor nostro Ihesu Crist, la companyia del qual nos darà sobiran goig ensenyant nos la sua excellencia, parlant nos ab la sua dolça eloquencia, reuelant nos la amistat, parentela e custodia e donant nos la sua continua assistent presencia.

O e quant serem prouocats a amar e adorar lo, axí com a Deu e senyor, com veurem aquella carn plantada e ligada ab lo suposit e persona diuinal. Aprés ueurem aquella santa anima dotada per excés de tota virtut e sobre gran altesa virtual ab la carn ensems vnida ab la persona fillial. Veurem dins lo seu cor axí com a espill sobre bell la amor que ns porta sens mesura e sens tota manera, passant tot enteniment.

O e quin goig serà aquell qui de açò naxerà dins nostre cor. Aprés

d'ell nos veurem acompanyats de companyia innumerable, gloriosa, copiosa, goiosa e amorosa, de la qual en la ordinatió de la ciutat de Ierusalem es tractat molt amplament. Empero en breus paraules, tocant aquest goig, sant Gregori diu axí: Quina gloria e quina alegria serà aquesta com lo mse veurà companyó dels angels de Deu e per ells tant amat, loat e honrat e dels benaumenturats e gloriosos senyors e pares nostres specials.

O e quant serà lo solaç que ells nos daran, la honor que ns faran e la amor | que ns portaran e ns mostraran. [343]

O e com se leuarà lo nostro cor a loar Deu tot poderós, en veure aquelles tan reuerents persones de tanta intelligencia e tanta gracia, de tanta virtut hi excellencia, axí ab nos familiars, axí cars, seruidós [?] e a una [?] baxant lur altea e noblea a la nostra simplea e poquea per lur [...] manament de nostro senyor Deu.

CAPITOL XXVI. QUE LA NOSTRA ANIMA SE DEU PROMOURE A DESLJAR LA GLORIA DE PARADIS PER LOS BALLS, IOCHS E RIS QUI EN ELLA SON

O anima mia, leua los ulls en alt en perfeta contemplatió en aquella ciutat de Ierusalem sobirana, e mira e guarda com es plena de cants e balls e ris.

Car primerament aquí seran formats cants artificialment per angels e naturalment per los homens en tota specia de musica, continuats e multiplicats en tanta consonancia que aquí defall tot nostro enginy.

Aprés haurà aquí balls e los balls seran no dissoluts, mas per excés de goig e de gloria; en laor del senyor Deu que ls sants ballaran.

E aquells sian formats en diuerses species de figures geometriques. E los balls aquells benaumenturats respondran als cants, e los cants als balls, car aquí seran los cants de ço que puxen loar Deu, specialment de leys e de juys e de amors.

Car quant cantaran de leys faran balls plans e drets a dar entendre que totes les leys diuinals son planes e dretes sens tota tortura, fundades en sobirana justícia e veritat.

Com canten de juys, lauors tots se encoruen e s baxen inclinant se pregonament; a dar entendre que qui tracta dels sobirans juys diuinals, aquell los deu tractar ab sobirana humilitat e reuerencia, car aquí es amaguada infinida saüesa a nos amagada si no aytant com la magnificencia e bonea de nostro senyor Deu vol reuelar.

E com canten de amors, lauors tots salten e s leuen en alt a manera de flames de foch, a dar entendre que tots son ardents hi encesos en aquella sobirana amor de Deu.

E son axí ardents e feruents e luents com lo foch, nil es res impossible de fer per aquella amor sobres alta e sobres viuua.

E iatsesia que ço que auem dit serà gran cosa, empero en res d'açò no està essencialment benaumenturaça, car està solament en Deu, e als,

no y es bastant sino Deu, axí que vna essencia es aquella mateixa que fa Deu benauyrat e nos, car aquella cosa es Deu e als, no y es suficient fora Deu.

A mes en aquella sobirana ciutat ha iochs, car com diu la santa scriptura, la sauiesa de Deu totstamps puja dauant Deu mostrant de si coses altes e marauelloses, e açò ensenyen los sants en lurs balls car tot | vn ball se pot fer dins vn sant volent, qui volent glorificar | [344 Deu en la sua espertesa, saltarà d orient a ponent, e de mig iorn a tremuntana, e axí ensenyant los dons de Deu farà actes alts e obres marauelloses.

Aprés hi ha ris, ço es, esguarts enamorats e amorosos, penetrants hi eucierants per vigor de vna amor tots coratges, e falaguers esguarts ab sobirana dolçor, nedeia e honestat de pensen.

Per les quals coses tots temps entenen a magnificar la sauiea e bonea del creador, qui aytals obres ha fetes en les sues creatures.

CAPITOL XXVII. COM LA NOSTRA ANIMA DEU PROMOURE SI MATEIXA A DESIJAR PARADIS PER LA VISIO INEFABLE DE LA DIVINAL ESSENCIA QUI ES EN ELL

Anima mia, puja pus alt, leua la tua contemplatió, dreça la, e veies quina es aquella visio tan delitable.

On com la noblea del senyor vol alguna anima benauyrrar no es altra cosa sino que li obri los ulls, ço es que dins si veia ço que ia hi era, ço es la essencia diuinal, que iatnesia fos d abans dins l om, enpero d abans no ns aparexia.

Hi en aquella gloriosa vista la nostra anima veu hi entén en Deu aytant com Deu li vol mostrar, car ell es pèlech de infinida substancia e virtut, que de si matex ensenya a qui li plau aytant com li plau.

Per que diu sent Ancelm: O senyor, e quins son aquells tresors que vos mostrats als benauyrats guardants e mirants dins vos? O senyor, e quina alteratió e mutatió es dins la anima, que soptosament veu vos?

Car aquí percep la vida sobre si lo gran tresor essencial e aprés lo gran tresor personal e lo gran tresor sciencial e aprés lo potencial qui son tresors infinits, trespasants tota pensa.

E menys d aquests n i ha infinits d altres, als quals ma intelligencia no ateny. Per que lexant aquells qui a mi no son ben clars, solament vull ací dir vn poch dels pus famosos e a nos mes coneguts.

O donchs, senyor, diu sent Ancelm, e per que soptosament percep lo benauenturat dins aquells eternal tresor de la uostra gloriosa essencia sino que vos, senyor, sots vn esser incogitable en virtut, interminable, bonea infinida, font d on hix vera vida, principi causal de tota creatura, sauiesa sens terme, amor sobrepujant tota flamma, mar de tota dolçor, eternitat sens principi, maiestat dominant, princep imperant, altíssim e regnant, goig e alegria tot cor e pensa trespasant,

fi e plena benaumentura nosta, que sola est amable, sola desiderable, sola honorable, loable e adorable, tot loc vnplint e a tot loch present per essencia, | presència e potencia? [345

E axí contemplant lo benauyrat dins vos, tresor e vida sua, què ha que fer sino marauellar se?

Cridant en la sua admiració: Defecit in salutare tuum anima mea. Ço es: O senyor, de tots punts defall la anima mia guardant en vos tresor infinit passant tota intelligencia.

CAPITOL XXVIII. COM LA NOSTRA ANIMA DEU PROMOURE SI MATEXA A DE-SIJAR PARADIS PER LOS INFINITS TRESORS QUE AQUI SON

Leua, leua pus alt anima mia la tua intelligencia, pus que has contemplat lo tresor essencial, atén al tresor personal, ço es al procehiment e transcendent eximent de aquelles diuinals e sobre altes persones, qui hixen vna de altra.

E com veuràs aquell gloriós fill exir del pare aquí sobre [*palabra añadida al margen*] defalliràs quasi tota.

Maiorment com veuràs que l gloriós fill hix del pare pus altament sens comparatió que no fa lo rayg del sol, ni lo riu de la font, ni la vida del cor, en tant que a declarar allò no y basten lengues, ni libres, ni penses, ni y basten los homens, ni encara los angels.

Per ço dehia Isayes: E qui porrà recontar la sua generatió? Hoc encara, qui poria entendre la sua inspiratió de la qual proceex lo sant sperit, qui es sobre seraphin e sobre cherubin e sobre tota creatura?

Leua t après, anima mia, a contemplar lo tresor sapiencial qui es pregonea infinida, abis e pèlech de infinida altesa. Car aquí s tracta de tota art, de tota part, de tot juy, de tot dret, de tota lum, de tota ley, de tota forma, norma e regla, e de tota pensa, lengua, gent e poble. En tant que lo benauyrat percep clarament que aquella incommutable sauiesa es bastant a nomenar totes les steles del cel e contar tots los grans de la arena de la mar e totes les gotes de la plaja, hi es bastant a membrar totes coses passades, presents hi esdeuenidores e intrar [?] tots los coratges e a donar infinides raons de tota obra alta e baxa, gran e poqua, mala e bona, vera e falsa.

Per què lauors la anima crida en virtut e gloria del senyor, dient: O altesa de la sauiesa de Deu, e com son inconprehensibles los teus juyes e com son amagades les tues carreres?

Gira t après, anima mia, al tresor potencial e aquí percep clarament en quina forma per dar gloria al creador e per magnificar o exalçar lo seu poder son creats los cels, formats los temps, rodats los segles e hornat lo mon.

De aquí veuràs que hixen e tots los principis e totes les coses e tots los aucells e tots los peys e tot quant es sots Deu e n porien proceir infinits mons per sol manament de la sua alta paraula.

Veent do | nchs lo enteniment del benauyrat aquell eternal e | [346 sobiran Deu esser axí alt, axí bell, axí bo, axí car, axí fort, axí gran, axí ple, axí sant, axí ver, axí clar, e axí dolç, leua s ab tot son esforç e a manera de vna nau que corre al port ab totes les veles plenes o a manera d una ballesta de tro, que despara ab tota la sua vigor, axí s leua la voluntat del benauyrat ab tota sa força, poder, vller, saber, amor, per estrenyer e abraçar aquell gloriós Deu e tota lexant en ell e dins ell e ab ell.

De aquella tan gran amor nax dins la anima benauenturada poderós pèlech e torrent copiós de delit, qui es tan gran e tan gran, que no s pot dir per nenguna lengua.

Hi en aquell esguart e aquell delit hi en aquella amor, ardor, calor, vigor e ualor, hi en aquell abraçament, estrenyiment e delectació estarà la anima glorificada ab aquell eternal Deu en gloria perpetualment.

O e ab quant plaer e goig deu viure per tots temps la anima del cristià, com pensa que aytal guardó li te Deu aparellat a les sues bones obres. Deu li empero membrar la paraula de l apostol que diu, que nengú no serà en paradís coronat si no n fa les obres e qui no passa grans tribulacions.

E donchs, per què ns es res car a fer, ni a dir, ni a pensar, ni a sofrir, per què pusquam a conseguir tanta gloria?

O Deu, e si per mig de foch, o de colltell, o de mort huiem a passar per a conseguir aquelles coses, tot o deuriem passar alegrement, tant es lo be qui ns es promès.

O donchs no siam orats, ni folls, ni exits de seny que aytals coses menyspresem e perdam nos mateys e ns liurem a perpetuals dolors e penes, ni siam axí cruells a les nostres animes, que les lexem perdre e infernar.

CAPITOL XXIX. CONCLUSIO DE TOT LO LIBRE ON LO ACTOR DESPERTA LA SUA PENSA A DESLJAR LA GLORIA DE PARADIS

Hauets rey meu e Deu meu, vida mia e sperança mia, virtut e salut mia, en quina guisa io considerant hi encertant les obres grans e incomprehensibles e molt admiratiues de la uostra omnipotencia, sauiesa e benignitat e les graties e ls benifets donats e fets a l humanal linatge discorrent e anant generalment per totes les creatures comentant a uos qui sou principi e fi de tots bens, concluynt e termenant lo cercle de la mia contemplatió en vos, anant de les coses jusanas a les sobiranes, endreçant lo cors de la mia consideratió de les creatures baxes fins a uos, qui sou creador meu, ho descorregut de | ça hi dellà totes | [347 les coses del mon, axí com he pogut, enpero ni axí plenariament com desija la anima, enpero esforcem ab Moysès de veure les uostres espatles, ço es les uostres parts que son detràs uos. E açò fas discorrent

e corrent per les coses creades encertant lurs disposicions, estaments, mouiments e orde.

Enpero en tot açò, io, senyor, cerque la uostra faç que almenys per inuestigatió de les creatures e de les obres uostres marauelloses, me sia manifestada queucom, mentre que visch en aquest exili, la uostra omnipotencia, bonea e sauiea.

E açò es aquella escala de contemplatió de que es intitulat lo present libre.

Mas no han ops aquesta escala, los ciutadans del cel sino nosaltres miserables exellats. E com que ha mester escala aquell qui posseex ia la cadira? Per que io ab tots los altres qui son en aquesta vall de lagremes pusch cridar ab lo salmista: Hay laç, mesquí que la mia peregrinatió e l meu exili han massa lonch tret e habitat ab los habitants de Cedar, massa es peregrina la mia anima. He circuida la terra hi e la cercada e passejada. He nauegada la mar e los elements e escodrinyats totes les coses contemplant les natures, disposicio, mouiment e l orde que seruen. E iatesesia, senyor, que en les dites coses me sien mostrats resplandentment los uestigis o senyals manifets de la omnipotencia, sauiesa e bonea uostra, enpero lo ull de l enteniment no es sadollat en la obra e contemplatió de totes aquestes coses creades, ni la ore[ll]a no s plena, ni sadolla de lur oida fins que peruenint sens mijà a vos, senyor e Deu meu, tot defalesca en mi matex hi estant coniuñct ajustat e vnit per amor a uos e ab uos, taste molt delitablement com sots suau e dolç, senyor, e com es gran la multitud de la uostra dolçor.

E per ço me so conuertit a considerar lo treballós e uariable estament d aquesta vida miserable, e la exida de aquesta vida perillosa e trista, la qual no podem esquiuar; e après d aquesta present vida lo estament incert de la mia anima.

Hoc hym so girat a considerar lo derrer juy molt espauentable e cruel a tota creatura. Mes encara, me gire a cogitar la venjança cruel e la irreuocable sentencia e lo turment eternal de les penes infernals on haurà foch ardent, turmentadors insaciabls e infinits turments de homens e de diables.

E iatesesia que la omnipotencia e sauiesa e justicia e misericordia de Deu en totes les dites coses aparega molt euidentment, enpero no troba encara la | anima mia açò que cerca. [348]

E per ço partint me d aquí e donant comiat a totes les coses jusanes, trespassant les penyes sobiranes dels monts e pujant me sobre la altitut dels monts so me n vengut a contemplar los sobirans arbres del mont de Libano, a veure les garlandes molt fragrans, ço es, a considerar lo estament, la felicitat, gloria, disposició e orden dels sobirans ciutadans.

E iatesesia que en totes aquestes coses me aparega la potencia, bonesa e sauiesa del meu senyor, marauellosa, excellent hi amabla, enpero

molt pus marauellosament e inconprehensible me apar mes marauellós, pus dolç, pus amable, mes desiderable en si matex que en la sua creatura.

Car si lo riu qui mana e hix de la font de la diuinal bonesa e omnipotencia, es tan gran e tant copiós que traspassa e sobra axí tot enteniment de natura racional, car no es qui pusca entendre suficientment les obres admiratiues e infinides, qui serà donchs per gran e soptil hi excessiua contemplació que l'eleue, per be que creme en amor e sia fet axí ardent com los seraphins e per be que reuerbere penetrant <penetrant> ab la sua intelligencia en egual dels cherubins, que pusque mirar, ni entendre, ni compendre plenament ni perfeta, ni tempte d'escodrinhar la amplesa, altesa, pregonesa e abundancia que la sobirana font ha en si matexa.

Atenent açò lo salmista deya en persona de tota creatura racional: Marauellosa es feta la uostra sciencia, senyor, a mi es crescuda e no y he pogut bastar.

E lo apostol qui fou eleuat sobre lo tercer cel deya: O altitut de riqueses de la sauiesa e de la sciencia de Deu, e com son inconprehensibles los seus juys e com amagades les sues carreres.

Les quals a nos seran manifestes com lo veurem faç a faç per gloria, o lo contemplarem e loarem sens fi per secula seculorum. Amén.

Ací finex lo libre apellat Scala de contemplació. Deo gracias.

